

# Lumină Lină

*Revistă de spiritualitate și cultură românească*

# Gracious Light

*Review of Romanian Spirituality and Culture*

20



THE ROMANIAN INSTITUTE OF  
ORTHODOX THEOLOGY AND  
SPIRITUALITY  
CAPELA SF. APOSTOLI PETRU  
SI PAVEL

AN XX/ Nr.1  
IANUARIE-MARTIE 2015  
NEW YORK



INSTITUTUL ROMÂN DE TEOLOGIE ȘI SPIRITUALITATE ORTODOXĂ  
Capela Sf. Apostoli Petru și Pavel, New York  
INCORPORATED IN AUGUST 1993  
[www.romanian-institute-ny.org](http://www.romanian-institute-ny.org)

**Președinte:**

**Pr. Prof. Dr. Theodor Damian**  
30-18 50th Street  
Woodside, New York 11377  
Tel./Fax: (718) 626-6013  
E-mail: [DamianTh@aol.com](mailto:DamianTh@aol.com)

**Biserica:**

14-22 27<sup>th</sup> Ave.  
(14<sup>th</sup> Street/ 27<sup>th</sup> Ave.)  
Astoria, New York  
Subway N, W, bus Q 18

Revista *Lumină Lină* este membră a Asociației Revistelor, Publicațiilor și Editorilor (ARPE).

*Lumină Lină. Graciously Light*, a peer reviewed publication, is indexed and abstracted in World Laboratories and Scientific Resources Index and TLS Arhive.

Colegiul de redacție: Director: THEODOR DAMIAN, [DamianTh@aol.com](mailto:DamianTh@aol.com)  
Redactor șef S.U.A.: M. N. RUSU, [vichiro7@hotmail.com](mailto:vichiro7@hotmail.com)  
Redactor șef România: MIHAELA ALBU, [malbu\\_10@yahoo.com](mailto:malbu_10@yahoo.com)  
Redactori: VASILE ANDRU, DAN ANGHELESCU  
Secretar de redacție, tehnoredactare și paginare: CLAUDIA DAMIAN  
Consilieri editoriali: GELLU DORIAN, IOAN GÂF-DEAC, AUREL ȘTEFANACHI, SORIN PAVĂL, ANDREEA CONDURACHE, MUGURĂȘ MARIA PETRESCU, MIHAI HIMCINSCHI

Contribuțiile pentru susținerea și publicarea revistei sunt binevenite și se scad la taxe. Ceurile pot fi făcute pe numele Institutului sau al Bisericii Sf. Ap. Petru și Pavel și trimise la adresa redacției:  
Pr. Th. Damian, 30-18 50th Street, Woodside, New York 11377.

Revista este redactată trimestrial de către Institutul Român de Teologie și Spiritualitate Ortodoxă, Capela Sf. Apostoli Petru și Pavel și publică articole de teologie și spiritualitate, istorie, literatură și cultură, poezie și proză în limbile română și engleză.

Redacția revistei nu împărtășește neapărat ideile conținute în articolele publicate.

Materialele trimise spre publicare trebuie să fie dactilografiate la computer, cele în limba română cu caractere românești, și expediate pe dischetă sau prin e-mail (ca attachment). Textele nepublicate nu se înapoiază expeditorului.

Revista este distribuită în USA, România, Moldova, Ucraina, Rusia, Canada, Austria, Germania, Olanda, Italia, Franța, Elveția, Suedia, Norvegia, Danemarca, Grecia, Cipru, Serbia, Ungaria, Israel, Vietnam, Australia.

ISSN 1086-2366

# Lumină Lină • Gracious Light

## Revistă de spiritualitate și cultură românească

An XX/ Nr. 1

Ianuarie-Martie 2015

### TEOLOGIE

PR. PROF. UNIV. DR. THEODOR DAMIAN

Despre credință și înnoire..... 5

DUMITRU ICHIM, *Mi-e somn, Peisaj, Dacă-am fi să visăm...* ..... 7

MARCEL MIRON, *O altă odisee ...* ..... 8

LUCREȚIA ANDRONIC, *Din întâmplare, Voi ispăși* ..... 10

### STUDII

CAMELIA SURUIANU

Alexandru Mironescu poet al sacralului..... 11

GELLU DORIAN, *Omul plin de neînțeleșuri* ..... 15

LIVIU IOAN STOICIU, *Ia și gustă, Te iubesc* ..... 17

*Vine frigul* ..... 18

### ESEU

THEODOR CODREANU

Călătorii în hristosferă ..... 19

EUGEN D. POPIN, *Insolență* ..... 35

*simfonie, reîntoarcere, Jurnal II* ..... 36

### EMINESCIANA

N. GEORGESCU

Iarăși despre “postumiada” eminesciană ..... 37

|                                                                                                                 |    |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----|
| GHEORGHE PĂUN, <i>Peregrin, Olarului, Țara aceea</i> .....                                                      | 42 |
| DAN ANGHELESCU<br>Constantin Amărieștii și inepuizabilul subiect al literaturii<br>române: Mihai Eminescu ..... | 43 |
| IULIANA PALODA-POPESCU, <i>Cred</i> .....                                                                       | 47 |
| <i>Semnul Îngerului</i> .....                                                                                   | 48 |

|         |
|---------|
| INEDITE |
|---------|

|                                                                                                                                                                                                                        |    |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----|
| M. N. RUSU<br>Radu Theodoru și poemul său în proză <i>Hora Unirii</i> .....                                                                                                                                            | 49 |
| George Boitor, <i>Fuga din mit</i> .....                                                                                                                                                                               | 51 |
| PETRU SCUTELNICU,<br><i>Îmblânzitorul de iluzii, Rugă, Ninsoare, Amintire</i> .....                                                                                                                                    | 52 |
| RADU PETRESCU-MUSCEL<br>Recompense morale tardive pentru “dușmanii poporului”:<br>Nicolae Steinhardt, Gheorghe Cotenescu, Justin Pârvu,<br>dar și pentru Lt. Col. Gheorghe Arsenescu și<br>“Haiducii Muscelului” ..... | 53 |
| SAVU POPA, <i>ocna city</i> .....                                                                                                                                                                                      | 59 |
| ANDREI DOSA, <i>am văzut america (clock in – clock out)</i> .....                                                                                                                                                      | 60 |
| <i>acceptă totul (bonus 1), pauză de ȱgară (shitshoes)</i> .....                                                                                                                                                       | 61 |
| VALENTIN-COSMIN TUFAN, <i>Simetrie, Din centrul lumii</i> .....                                                                                                                                                        | 62 |

|                |
|----------------|
| ISTORIA PRESEI |
|----------------|

|                                                  |    |
|--------------------------------------------------|----|
| THEODOR DAMIAN<br><i>Revista Noi (VII)</i> ..... | 63 |
| IOAN N. ROSCA, <i>Dor, Everest</i> .....         | 65 |
| GEORGE BĂJENARU, <i>O cale necesară</i> .....    | 66 |

## CĂRȚI ÎN AGORA

M. N. RUSU  
„Orizont și stil” în pictura lui Aurel Băeșu  
*Pictură sau destin?/ Aurel Băeșu* de Gh. Macarie ..... 67

ANTONIA BODEA  
Fascinația autodepășirii  
*Fluturii mutanți* de Passionaria Stoicescu ..... 69

AMALIA CALIN, *Botezați de același dor, Doamne, Binecuvântătorule..* 72

SILVIA ANDRU, *Soț călător* ..... 73

LUMINITA COJOACA, *Rostul realității* ..... 74

## PROZA

MIHAELA ALBU, *Casa albastră* ..... 75

COSTICĂ MOROIANU, *Singur, poetul* ..... 79  
*Ne sunt mucenicii de veacuri tărie* ..... 80

DANIELA GÎFU, *Nu-mi rămâne decât strigătul, Sperând la o slujbă* ... 81

## UNIVERSALIA

MILAN RICHTER (Republica Slovacia)  
*Rădăcinile în aer, Un poem defect* ..... 82  
*La 96°C* (Traducere de Muguraș Maria Petrescu) ..... 83

FOTOALBUM ..... 84

## ANTOLOGIE DE CENACLU

Ion Burcin, *La plecarea unui prieten* (artistului Garabet Salgjan) ..... 107  
Nicole Vălăreanu Sârbu, *Noți tandre, Sărutul femeii* ..... 107  
Petru Ioan Garda, *Crăciunul fiului risipitor* ..... 108  
Vasile Popovici, *Semne-augure, Surprinde-mă, iubito!* ..... 108  
Aaron Albu, *Scară la cer, Insomnia de dimineață* ..... 109

|             |
|-------------|
| ÎN MEMORIAM |
|-------------|

FLORENTIN POPESCU

Un “naș” literar de excepție: Tudor Opreș ..... 111

|          |
|----------|
| RECENZII |
|----------|

FREDERICK S. LAPISARDI

*Loreley: Faust-Brevier* Jean Bodin ..... 115

CORINA TEODOR

Silviu Borș, *Biblioteca Centrală a Asociațiunii. 1861-1950* . 120

CĂRȚI SOSITE

*Se întorc morții acasă* de Cornel Constantin Ciomâzgă ..... 123

*Locuind lângă iarnă* de Ioan Marinescu ..... 123

|                  |
|------------------|
| GALERIA SPIRITUS |
|------------------|

VIORICA COLPACCI

Galeria “Spiritus”, prezențe artistice ..... 125

RETROSPECTIVA TRIMESTRIALĂ ..... 127

ANUNȚURI ..... 132

PR. PROF. DR. THEODOR DAMIAN

**Despre credință și înnoire<sup>1</sup>**

“Doamne, Cela ce în ceasul al treilea pe  
Prea Sfântul Tău Duh ai trimis apostolilor  
Tăi pe acela, Bunule, nu-L lua de la noi ci  
ni-L înnoiește nouă celor ce ne rugăm Ție.”

Se cuvine să aducem mulțumiri milostivului Dumnezeu că ne-a ajutat să ajungem la acest început de an. Pentru că suntem în an nou ne gândim cu toții la înnoire. La tot felul de înnoiri. Fiecare are programul său în acest sens. Fiecare vrea ceva nou, ceva mai bun, vrea ceva mai mult, etc. Aceste lucruri sunt, bineînțeles, omeneste, sunt absolut normale. Important este cum percepem procesul de înnoire pe care ni-l dorim. În acest context primul lucru la care ne referim este înnoirea vieții în sensul profund și total al cuvântului. Nu că lucrurile mai mici și mai mari ale vieții de zi cu zi, pe care ni le dorim, n-ar fi necesare. Sunt, dar ele vin pe plan secundar. Înnoirea vieții primează. Vorbim de viața noastră care este cel mai de preț bun din lumea aceasta, cel mai complex și complicat. Ce înțelegem deci prin conceptul de înnoire a vieții? Întâi și întâi ne ducem cu gândul la mintea noastră. Căci trăim așa cum gândim, după felul cum concepem lumea și viața, pe ceilalți în jur, evenimentele la care participăm, sau pe lângă care trecem, fapt ce se materializează în acțiune, în faptă. Întâi percepem, de acolo se dezvoltă un gând, și apoi gândul se transpune în practică, în viața de zi cu zi. Ca atare, dacă vorbim de înnoirea vieții, vorbim mai întâi de înnoirea gândului. Dar nu așa la modul abstract, ci aplicat la obiceiul nostru personal de a gândi, căci gândul e parte integrantă dintr-un proces, dintr-un obicei. Fiecare din noi gândește într-un fel anume și într-un fel aparte, deci înnoirea gândirii este ca un fel de temelie a oricărui alt tip de înnoire pe care am dori-o. E bine de menționat aici și acum faptul că Sfinții Părinți definesc păcatul ca pe o eroare de gândire. Cu toate că în general păcatul este considerat ca fiind călcarea cu știință și voință a legii lui Dumnezeu, Sfinții Părinți merg mult mai departe în definiția lor accentuând dimensiunea psihologică a păcatului, prin aceea că leagă originea acestuia de gândirea noastră. Gândim greșit, acționăm greșit, suportăm consecințele, lucru absolut logic și absolut firesc. Deci este nevoie de o înnoire a gândului ca să ne schimbăm viața. Și dacă ne recunoaștem starea de păcătoșenie, de unde necesitatea schimbării, întrebarea care se pune e cum ieșim din ea. Evident, ca în cazul oricărei

---

<sup>1</sup> Meditație la Anul Nou, 2015.



boli, nu vindecând partea de la suprafață ci vindecând, schimbând, înnoind, că vorbim de înnoire, partea de dedesubt, partea dinăuntru, rădăcina, cauza. Iată de ce dacă păcatul este o eroare de gândire, schimbarea trebuie să vină în zona aceea. Așadar, dacă vrem o astfel de înnoire, trebuie să vedem cum se poate face ea în mod concret, practic. Pentru aceasta trebuie să ne ducem cu gândul la relația noastră directă cu Dumnezeu care nu poate fi întemeiată pe nimic altceva decât pe credință. În momentul în care ne reînnoim credința atunci totul se reînnoiește. Și gândul și apoi implicit fapta. Credința în Dumnezeu e legătura vie între noi și El și pe canalul acestei legături vine de la Dumnezeu harul Duhului Sfânt care înnoiește, curățește, sfințește. De aceea strângerea legăturii noastre cu Dumnezeu care se face nu altfel decât prin credință va aduce după sine o intervenție directă a Sa asupra noastră, intervenție ce va forma, reforma, transforma viața noastră pe toate planurile și din toate punctele de vedere.

Deci ca o scurtă recapitulare și punând lucrurile ca într-un fel de ecuație foarte simplă: dacă vrem schimbarea vieții trebuie să schimbăm gândul nostru, modul de a gândi. Dacă vrem să schimbăm modul de a gândi în mod eficient, trebuie să-l botezăm în apele credinței. Orice gândim să gândim prin și cu credința în Dumnezeu.

Iată așadar ce ne dorim astăzi la început de an: o înnoire a vieții prin credința fierbinte, profundă în Dumnezeu. Dar Dumnezeu își manifestă mila și dragostea față de noi trimițându-ne multele daruri ale Duhului Sfânt: dragostea, bucuria, pacea, îndelunga răbdare și toate celelalte care sunt așa de frumos enumerate în mod repetat în epistolele Sf. Ap. Pavel. Și dacă Duhul Sfânt este acela care ne aduce înnoirea prin credința noastră în Dumnezeu, este bine ca acum la început de an, precum și în restul timpului, să-L invocăm, așa cum o facem în fiecare duminică și sărbătoare când se săvârșește Sfânta și dumnezeiasca Liturghie: “Doamne, Căla ce în ceasul al treilea pe Prea Sfântul Tău Duh ai trimis apostolilor Tăi pe acela, Bunule, nu-L lua de la noi ci ni-L înnoiește nouă celor ce ne rugăm Ție.”

### ***Mi-e somn***

*Mi-e somn,  
dar e prea devreme țărâna  
s-o întristez  
cu bulbul amar de lalea...*

*S-ar putea  
să visez  
că am uitat să trag  
zăvorul la ușă,  
iar să cobori  
sute și sute de trepte  
e-ngrozitor de greu.*

*O viață-ntreagă le-am urcat  
doar pentru-o singură privire  
să-l prind pe Dumnezeu  
cum își descuie veșnicia grea  
doar c-o cheiță violetă  
de brândușă.*

*Mi-e somn,  
dar e prea devreme țărâna  
s-o întristez  
cu bulbul amar de lalea...*

### ***Dacă-am fi să visăm...***

*Dacă-ar fi să visăm  
întors,  
lumina și-ar urca înapoi  
cascada-i spre stele  
încercând atunci să te fure  
din brațele mele.*

*Ce bine  
că ne visăm de-a normalul,  
cum poienile se-ntorc în știubeu.  
Bunăoară, din poveste și vis,  
o să-ți trimit cireșul primului sărut  
să-ți aducă voalul  
abia înflorit din cântecul meu.*

### ***Peisaj***

*Nici o corabie în genele zării.  
Nici măcar un nor să modeleze  
fantoma așteptării...*

*- De ce mă întrebi cât de mult  
demultul ce-a fost îl iubesc? -  
peste umăr răspunse amar.*

*- Cât cerul  
cântându-și tristețile mării?*

*- Privirea  
nu ochiu-și privește,  
albastrul nu-l pui în cântar.*

*Oare de ce lacrima  
are gustul ars ca al mării  
și-atât de sărat ca lumina  
renăscută din propriu-i apus?*

*...pe țărniță Iubirea  
aștepta un răspuns.*

**O altă odisee ...**

*De un sfert de secol  
departe de Itaca  
cap compas către Penelopa  
și se clatină barca  
și pânza s-a umezit  
de plânsul Adrianei  
pe urmele Ariadnei  
așa subțire  
către ochiul care te așteaptă.*

*Hai Ioane,  
vino acasă  
peștorii ne mănâncă agonisita  
iar Telemah este încă nevolnic  
arcul de aramă s-a cotlit.*

*Vino acasă Ulise  
de mai întârzii  
se rupe firul speranței  
și rămânem triști  
în cutia goală a Pandorei  
de unde și moartea a plecat  
vezi să nu uiți de noi  
te paște Circe vrăjitoarea, după val  
călare pe leviathan.*

*Vino acasă bărbate  
și te odihnește pe prispa sufletului meu obosit  
fata noastră  
ca o grecoaică din Smirna  
tânjește după măritiș.*

*Doisprezece ani ai stat în cort  
pe țărmul nisipos al Troiei  
pe tine nu te-a înțeles nimeni  
Agamemnon s-a ales cu multe comori  
Ahile și-a pierdut călcâiul alergând  
către cartea deschisă a orbului Homer.*

*Doar acolo se mai păstrează  
adn-ul celor curajoși  
care strălucesc în cununa Athenei  
zeița care naște semizei.*

Vino acasă bărbate  
la noi pe Prut miroase a pâine caldă  
și fetele pleacă desculțe în viață  
prin colbul fierbinte al drumului către Huși  
iar la șoseaua de piatră  
scot papucii din straițe vărgate  
ca și curcubeul din ochii  
nefericitei cântărețe Maria Drăgan.

Mai stai pe acasă bărbate,  
mai stai  
și umple-mi inima de stele  
tu lasă-ți zilele afară  
doar câteva clipe împreună  
să facem cununi pentru copii  
cu zâmbet blând de împodobit pomul de Crăciun.

Lasă-mi marea cu valurile, iubitul meu  
lasă umblatul pe mare  
uite băieții  
s-au înălțat  
și le cresc cornițele  
ca blânzi inorogi  
în câmpiile cantemirești.

Drumul lui Cantemir  
de la Stănilești unde vremea privește  
cu ochi obosiți peste Prut  
s-a dus cu Petru cel Mare  
și umblă cu Milescul în China  
pe malurile Irtâșului.

Bietul Cantemir  
nu s-a mai întors în Moldova  
numai nepoții Țarului cel Mare  
în năvala către Dardanele  
calcă Basarabia în copitele cailor.

Hai bărbate acasă  
să frământăm împreună timpul  
până la nunta de aur  
și nu te mai grăbi a pleca  
greu de dus o cunună de una singură  
cu spicele mă mai descurc  
dar îmi lipsește sămânța cea bună  
cu rod însutit  
vezi și înțelege  
rod însutit  
și timp avraamic.

### *Din întâmplare*

Am căzut în prima voastră căutătură.  
Sărisem gardul dintre mine și mine –  
Gonisem prin vorba din gură în gură.  
Cineva mă bătuse pe umăr  
pentru bună alergare.  
De la mine la ziua ce vine,  
întâlnisem lut asasinat, stând în picioare,  
puzderii de munți duși în spinare,  
întâlnisem voievozi coborâți din povește,  
călugări cu câte șapte neveste,  
cadâne, fauni, gheișe, lumânări parfumate,  
ghemotoace, dobitoace, și câte și mai câte  
două câte două, imune predicate.  
M-am speriat.  
Am sărit gardul unde între mine  
și ... pomul lăudat.

*Am căzut în dezinvoltură.  
Când va voi Buna mea bună,  
mă ridic și o iau la fugă  
prin propria mea arătură...*

## Voi ispăși

*Dați-mi voie să fur prima silabă  
din ziua ce mare, s-o sui în caleașca  
trasă de imensul semn dublu  
de întrebare.  
Promit o rupere de nouri,  
cântec de sirenă pe coama de val,  
promit întoarceri pe jos  
la nelipsite dileme.  
Doar prima silabă.  
Restul e iarnă și vară după cum  
fiecare  
răbdă, uită, ori sine pe sine se minte.  
Dați-mi voie să sar între valuri,  
să strig și să chem.  
Din ultima silabă să fac avere,  
eternitate, blestem.*

*Dați-mi o undiță, un baros,  
un condei,  
din panoplia lumii, un ac de cojoc.  
Pentru ziua cea mare închideți-mă  
în temnița unor o mie de chei  
să nu aud mimând armonia  
dintre regrete și bătaia de joc.  
Nu mă pot privi.  
Am furat prima silabă.  
M-a ispitit castelul din povești  
de noroc.  
Voi ispăși...*

*Voi ispăși...*

CAMELIA SURUIANU

## Alexandru Mironescu poet al sacrului

Publicarea *Poemelor filocalice*<sup>1</sup>, în anul 1999, a relevat o nouă latură a intelectualului Alexandru Mironescu, descoperită cu stupoare de cei care l-au cunoscut direct și ne referim la prietenii săi din cadrul Asociației culturale *Rugul Aprins*. Bartolomeu Valeriu Anania prefăcând volumul menționează faptul că: “Nu am știut și nu am bănuț niciodată că Alexandru Mironescu scria și poezii. Nu-mi amintesc să fi auzit așa ceva de la un Vasile Voiculescu sau Daniil Sandu Tudor. Nici André Scrima – care oricum îi era foarte apropiat – nu pomeneste nicăieri despre un Mironescu poet. Se pare că aceasta era o taină a lui, pe care, probabil, nu i-o cunoșteau decât intimii casnici.”

O mare parte din *Poemele filocalice* sunt scrise după ieșirea sa din închisoare, fiind date între 8 iulie 1965 și 22 octombrie 1972. Sub cele mai multe texte găsim consemnată ziua în care le-a compus, sfinții zilei respective și, uneori, locul unde au fost scrise. Toate poemele sunt însoțite de către un moto, care de cele mai multe ori este un verset biblic sau un fragment dintr-o cântare religioasă. Poemele au forma unor rugăciuni sau pilde. De obicei au ca titlu un simbol religios, precum: *Crinul*, *Serafimul*, *Muntele*, *Boul*, *Vinul*, *Grâul*; altele fac trimitere la binecunoscutele episoade biblice: *Doi pești și cinci pâini*, *Leproșii*, *Joia mare*, *Înfrișoșata judecată*, *Oaia rătăcită*.

În pofida faptului că volumul este puțin cunoscut, Marian Popa, în *Istoria literaturii române de azi pe mâine*, îi acordă un scurt comentariu. Criticul observă faptul că, scriitorul “combină: confesiunea, rugăciunea, epistemologia și didacticul prediciei,”<sup>2</sup> realizând cu multă virtuozitate un veritabil colaj.

Într-un mare număr de poeme “domină problematica antropozofică.”<sup>3</sup> Iată, spre exemplu, un fragment din poemul *Omul*: “Ce este oare Omul? ... Omul-Dumnezeu, Dumnezeu și omul, androgin în flăcări, nemistuită taină. (...) Dar e o zi ascultă, Duminică se cheamă, / Când omul de oriunde ar veni / Stă în picioare drept, cu fața drept la soare / Și nu e Sfinxul mut, încremenit în piatră, / Ros de nisipuri, de vremuri

<sup>1</sup>Alexandru Mironescu, *Poeme Filocalice*, cu un Cuvânt înainte de Bartolomeu Valeriu Anania, Editura Episcopiei Sloboziei și Călărașilor, 1999.

<sup>2</sup>Marian Popa, „Alexandru Mironescu: eu am simțit în carne că aura există”, în *Istoria literaturii române de azi pe mâine*, volumul I, 23 august 1944- 22 decembrie 1989, ed. cit., p. 1042.

<sup>3</sup>*Ibidem*.

înnegrit. / O, nu e Sfinxul mort de veacuri, / E simbol viu întraripat, în inimi și în gânduri ... / E mult mai mare decât tot ce e sub stele, / Și chiar deasupra lor, deasupra ... / E OMUL / Tu ești, omule, dumnezeule creat!”<sup>4</sup>

Poezia nu poate fi înțeleasă în afara unei trăiri religioase autentice, a energiei care trasează liniile de forță ale materialului liric. Evlavia scriitorului merge până într-acolo încât transfigurează întru totul spațiul uman. Bobul de grâu, firul de iarbă, piatra cea mai umilă sunt scoase din anonimul banalului și investite cu funcția unor semne prin care se manifestă energia divină.

Multe din aceste texte sunt poetizări pline de grație ale unor procese vegetale, descrise filigranat, cu ajutorul detaliilor. Peste toate plutește privirea unui extatic care vede lucrurile în esența lor și care gustă, de aici, de pe pământ, frumusețile inefabile ale raiului. De exemplu, în poezia *Arca lui Noe* privind într-o biserică vitraliile cu imagini din viața unor sfinți, scriitorul simte cum întreaga sa ființă este transpusă în extaz: “O pace avântată, o adiere blândă / Resimt în inima-mi în sărbătoare, / Când cu grumazul sufletului plecat / Contemplu o... cu măsura, alta decât a omului legat, / Ferecat în lanțul de păcate și minciună.”<sup>5</sup>

Arca lui Noe, în tradiția bizantină, reprezintă planul de construcție al unei biserici. În interiorul ei, de-a lungul timpului, credincioșii au găsit pacea și liniștea suflătoare: “În Arca a lui Noe, binecuvântată, pururi, / Mereu și iarăși aflu netulburata pace, / Înalta pace-n dar primită, în neschimbate semne și cântări / Este aceeași neîntreruptă sărbătoare, / Firul de mătase cu boabe de metanii, / Rugăciuni a douăzeci de veacuri înșirați, / Călugări, preoți și mireni ai evlaviei fără de ornice, / Feciorii care-au stat acasă, binecuvântând.”<sup>6</sup>

De câte ori intră într-o biserică, Alexandru Mironescu se simte asemenea fiului risipitor care în urma irosirii averii cu multă smerenie se întorce la casa părintească. Cu toate că revenirea nu este una definitivă, harul Duhului Sfânt are puterea de a-i schimba într-o oarecare măsură inima: “Iar cu puteri înprospătate în inimă și la nălțimea frumuseții / Mă-ntorc din nou în zarva fără noimă, prealumească, / În cercurile în spirală ale amăgitorului infern. / Dar nu mai stau ca altădată nesimțitor, învârtosat... / În inimă și prin obraji s-a strecurat al dragostei fior.”<sup>7</sup>

Contemplarea lăcașului dumnezeiesc facilitează transmutarea spațiului ceresc în inima sa, care în urma consubstanțialității devine locaș de închinăciune: “Prin vis, purtat aievea-n mine în strălucitoare nedeslușită bucurie, / Văd stâlpii cei săpați în marea frumusețe negrăită, / Cu daltă făcătoare de minuni nenumărate, / Fecioarele acelea ce nu le pot uita

---

<sup>4</sup>Alexandru Mironescu, *op. cit.*, p. 33.

<sup>5</sup>*Ibidem*, p. 68.

<sup>6</sup>*Ibid.*, p. 69.

<sup>7</sup> *Ibid.*

nicicum,/ Ce-mpodobesc, slăvite și neprihănite, lebăda lui Noe,/ În vârful de catarg fiind Pantocratorul și Crucea!”<sup>8</sup>

Poezia *Serafimul* este o parabolă pe tema mântuirii. Scârbit de vederea unei copile cerșetoare plină cu bube, un credincios o ia în grija sa. Dar, în scurt timp un glas misterios îi poruncește să o ducă înapoi. Poemul se încheie cu o surpriză. Copila era, de fapt, un serafim trimis de Domnul spre i-a pune la încercare dragostea față de aproapele său: “Lumina în lumină ca o deplină bucurie / Copila, cerșetoarea, serafimul cu aripa ascunsă, / Serafimul cu mii de ochii în roată, / Movila de pe covorul de șiraz, nu mai era în turnul casei! / Suava porumbiță zburase în văzduhul de argint...”<sup>9</sup>

Ultimul vers nuanțează o trimitere directă la viziunea regelui David, care înainte de pornirea războiului peste munții Vasanului văzu o porumbiță de argint, semn divin al câștigării bătăliei. Imaginea este relevantă pentru nuanțarea victoriei spirituale din partea credinciosului care, în cel din urmă ceas reușește să-și depășească dezgustul față de copila cerșetoare, împlinind prin gestul său recuperator porunca hristică.

*Osana* este mărturisirea inefabilului trăit în reveriile sacre, imposibil de redat în cuvintele acestei lumi: “Sunt gingășii ce nu se pot grăi, / În firea lor, tăcute și acoperite, / Vorbirea le împuținează și le stânjenește.../ Am fost zburat în bolțile înalte, / În cerul inefabil dinăuntru. / O mare de safir de la picioarele Neprihănitei, / Cu luceferii lucind pe umeri și pe frunte! / Vibra văzduhul de harpe și de alăute minunate, / Răsunau în fluieri de orgă veșnicele liturghii.../ Cu genele-ncărcate de ale lacrimilor stele, / Cu respirația tăiată, palpitantă, alterată, / Inundată de simțiri nemăsurate și firave, laolaltă, / Cutremurată ființa mea vibra cu buza de cristal, / Pahar înfiorat sub arcușul minunat și inspirat, / Imperiul limitrof al trăirilor supreme!”<sup>10</sup>

Ca și în alte versuri în care găsim descrisă starea de extaz, percepția lumii este una muzicală (“Văd lumea o arhitectură de orgi și de octave muzicale”<sup>11</sup>), fapt care ne sugerează că sunetul armonios poate să pună în ordine spațiul uman, “ce pe nesimțite cade.” Aceasta ar fi de fapt o intuiție de profundă rezonanță biblică. Mai ales că, oamenii de știință au ajuns la concluzia că la începutul veacurilor, acum peste 6.000 de ani, dacă luăm în calcul Geneza Vechiului Testament, Domnul Dumnezeu a dat formă materiei prin vibrația produsă de Cuvântul Său. De altfel, astăzi există numeroase experimente științifice care demonstrează că sunetul, prin energia pe care o propagă, are putere să dea diferite forme materiei.

Sufletul răpit în extaz percepe lumea ca pe o simfonie de sunete și forme: “E lumea întreagă o însuflețită galaxie,/ Scăldată-n bucuria

---

<sup>8</sup> *Ibid.*

<sup>9</sup> *Ibid.*, p. 78.

<sup>10</sup> *Ibid.*, p.111.

<sup>11</sup> *Ibid.*



misterioasă a euharistiilor din slavă! / Ascultați o prieteni, clipa, trâmbițe și glasuri în ecouri, / Străine și neprihănite armonii încărcate de putere, / Spirale, broderii, interferente: Osana! Osana! Osana!”<sup>12</sup>

Vom încheia scurtul nostru demers analitic asupra liricii unui extatic cu poemul *Floarea de foc*, metaforă simbol cu vădite conotații mistice, semn sub care a stat destinul său. Textul este o trimitere directă la centrul mistic al omului – *inima*, camera lăuntrică în care stă ascuns Duhul lui Dumnezeu. În descrierea acestui spațiu sacru, scriitorul folosește imagini pline de strălucire și dinamism: “E o inimă de carne, dar și o inimă-n adieri,/ Ușa urdinișului cu nimb și aur, / Aici albina lucrătoare cu aripi învoale/ Aerisește cu zefirul camera de zăpadă însoțită! // E locul unde zboară serafimii, mirându-se cu ochi nenumărați, / E sfânta sfintelor din templul nostru viu...”<sup>13</sup>

Fără această alchimie sacră petrecută în camera de taină a inimii, înariparea în văzduhul extazului nu este posibilă: “Când mintea e tocită, iar inima uscată, / Zadarnică-i cântarea și buza ce se mișcă... (...) / Să se aprindă jarul, focul, / Să se înflăcăreze iarăși floarea, să ardă vâlvătaie!”<sup>14</sup>

Putem considera poemul *Floarea de foc*, prin relația dintre rugător și rugăciune, ca fiind unul dintre cele mai reușite texte ale sale. Metafora, intenționat utilizată, ne duce cu gândul la rugăciunea neîncetată, “rugul aprins”, după care tânjește “inima – sa - de carne”.

Dacă la Vasile Voiculescu poezia sa, cu precădere cea scrisă în ultima parte a vieții, evocă unirea în camera de taină a inimii cu harul Duhului Sfânt, la Alexandru Mironescu acest lucru nu se produce. El este în continuare un actant, în sensul de novice, care caută să atingă cu mintea desăvârșirea.

Ținând cont că este singurul său volum poetic, deci nu posedă un îndelung exercițiu liric, apreciem izbânzile estetice, chiar dacă acestea nu sunt în număr foarte mare. Privind în ansamblu, credem că Alexandru Mironescu a căutat să ridice *Poemele filocalice* la valoarea unor rugăciuni, în detrimentul mizei estetice.

---

<sup>12</sup> *Ibid.*

<sup>13</sup> *Ibid.*, p. 78.

<sup>14</sup> *Ibid.*

## **Omul plin de neînțeleșuri**

A stat mereu la o margine,  
casa lui a fost la marginea celorlalte case,  
masa lui a fost la marginea cârciumii,  
cârciuma a fost la marginea orașului,  
orașul a fost la marginea lumii,  
lumea lui a fost atât de mică încât nici margine n-a avut,

ieșea doar din când în când în afara pielii  
pe care de la naștere până acum n-a îmbrăcat-o în fiecare dimineață  
și niciodată n-a dezbrăcat-o  
pentru că i-a fost frig mereu  
și mereu i-a fost frică să nu înghețe la streășină  
lacrima făcută țurțur  
pentru că lui Dumnezeu nu i-ar fi plăcut să nu se bucure  
primăvară de primăvară de florile  
pe care numai ochii lui le înfloreau  
în grădina prin care numai nebunii știau să le rupă  
fără să-l supere,

omul acela mic pe care l-a ascuns în el  
nu mai vrea să crească,  
nu înțelege că de la o vreme chiar și furnicile  
de pe pleoapele lui sunt lacrimi  
pe care nu le mai poți șterge,  
nu poți atinge cu brațele lui cerul  
așa cum fac femeile când șterg ferestrele  
prin care aruncă îngerii expirați  
ca pe niște firimituri direct în gușa păsărilor  
unde devin triluri pe care niciodată nimeni nu le-a înțeles,

celălalt om, matur, stâlp al lumii prin care trece nepăsător,  
nu are timp nici el să înțeleagă durerea  
care-i va apărea în coasta din care  
a plecat femeia în lume,  
lăsându-l pustiu prin care nu mai trec nici cămilele,  
nici beduinii,  
ci doar nisipul i se așează în ochi  
izgonindu-i literele din cuvintele care nu mai pot fi înțelese  
atunci când strigă  
și nici el nu se mai aude

*în interiorul surd și rece ca un beci din care  
au fost scoase butoaiele la spălat,*

*nici măcar omul acesta care stă în el acum  
și privește calm la toți ceilalți  
nu le înțelege disperarea din care el iese bolnav  
și se așează într-un pat în streșina căruia  
cresc furfuri de gheață direct din ochii lui Dumnezeu,*

*doar atunci când din gazonul verde  
vor fi înălțate mingi spre cer,  
Dumnezeu va fi omul care va înțelege  
că joaca s-a terminat,  
iar el poate sta liniștit în casa lui de oriunde.*



*Aurel Băeșu, Casă în peisaj*

Toate ilustrațiile cu picturi ale lui Aurel Băeșu din acest număr de revistă provin din monografia-album *Pictură sau destin/Aurel Băeșu* de Gh. Macarie, Editura Pim, Iași 2014. Vezi cronică la p. 67.

### ***Ia și gustă***

*E o petrecere a vrăjitoarelor deasupra Palatului  
Cotroceni, într-un colț al lui, vezi?  
Vede. Inima l-a aruncat în  
brațele unui demon feminin, numai așa își explică.  
Nu delirează? Nu mai crede în nimic,  
e descurajant.  
I-ar fi convenit să fie și el un anarhist, să ia măsuri, nu  
să contemple numai. Aude  
că o mărgea galbenă are un număr mai  
mare decât unul de pe o mărgea roșie. E nefericit, le  
face cu mâna vrăjitoarelor, una dintre  
ele îi răspunde, i-ar fi plăcut să fie biciuit în pielea goală  
și să se învârtă în jurul rugului lor. Știe, însă,  
că totul nu e decât o reflectare  
atroce a unor vremuri barbare... A ajuns într-un  
loc de meditație, de fapt, de unde  
admiră frumusețea mamei noastre comune,  
România. Dacă nu vă e cu supărare. E un om simplu,  
înclinat spre prejudecăți: și-ar da  
și cămașa de pe el să-i pedepsească pe prigonitori. Da?  
Nu vrei să trezești în tine dragostea,  
totuși? Una dintre vrăjitoare face semnul crucii deasupra  
unor prafuri pregătite după formula  
consacrată, i le întinde: “ia  
și gustă, tu ești familiarizat cu răul”.*

### ***Te iubesc***

*Trăiesc pentru mine și din mine, bătrâne pirat, nu  
pentru tine și nici din tine. Și  
nu vreau să fur nimic, să am ce să ascund,  
nici să străbat  
curentul golfului, care dă peste cap clima în Europa.  
Nici n-am de gând să prezint sarea, sulful  
și mercurul din mine sub forma  
spiritului. Nu sunt eu centrul tuturor lucrurilor și  
nici circumferința. Vreau să spun  
că sunt conștient de limitele mele și de determinările  
din afară. Nu am nici o putere  
nelimitată și nici*

un fel de ceremonial al meu: sunt un barbar milostiv  
și nu sunt demn de dispreț. Nu te  
teme de mine, te rog. Nu mă proslăvesc îngerii. Am  
crezut că n-am să te mai văd niciodată,  
ființele groaznice ale răului  
și haosului luptă împotriva mea în continuare,  
nu iau nici o pauză. Acum  
sunt într-un plan pe care l-am părăsit, nu știu cum:  
sunt eu și nu sunt.  
Înțelegi starea mea mentală?  
Fac experiențe pe propria-mi piele, trec prin mine  
pentru a ajunge de la Dumnezeu la  
lucruri... Mă așteaptă alte călătorii. Ți-am stricat o  
seară care ar fi putut să fie plăcută, nu?  
Te iubesc.

### ***Vine frigul***

Tristeți neînțelese, toamna îi cântă în strună, este  
o luptă pentru a putea distruge. Vine  
frigul. Accentul cade pe corporalitate, pe masarea  
polarităților.

Obosit, obligat să se oprească și să se întindă  
pe câmpul bântuit de suflute ale celor plecați în căutarea  
unei lumi mai bune și nemaiîntorși în  
România, deveniți sclavi în străinătate. Într-o zi cu soare:  
obosit, a adormit și s-a scufundat  
cu 60 de coți în pământ, atât de greu îi devenise  
corpul. A dormit încărcat cu toți  
morții din familia lui. Acum ar fi trebuit să  
se trezească odihnit și  
gata de bătlie, dar nu se mai trezește, trece dintr-un hotar  
în alt hotar, aude sunând toate clopotele, vestea s-a  
răspândit asemenea vântului, că i s-a  
stins gândul bun... Se stăpânește, totuși, nu pune mâna  
pe sabie, să le taie capetele celor care  
îi cer să se supună. I-ar fi plăcut și lui să audă că “bine  
te-ai întors, începusem să mă  
satur de misiunea ce mi-ai dat-o”, că s-a ținut de cuvânt.  
E scufundat într-o profundă meditație.

Tristeți neînțelese, energii  
blocate și nici o tehnică de fluidizare a excitațiilor...  
Vine frigul.

THEODOR CODREANU

## Călătorii în hristosferă

### *Câteva neconcordanțe critice*

Întâlnirea mea cu literatura lui Vasile Andru s-a produs destul de târziu, cu atât mai curios, cu cât consacrarea lui ca scriitor a fost recunoscută și afirmată cvasiunanim, pe alocuri encomiastic, ceea ce l-a supărat, de pildă, pe Ion Rotaru<sup>1</sup>, în a sa *O istorie...*, sancționând “vraful” de “repere istorico-literare” din volumul antologic din 1995, *Proză, eseuri, interviuri*, ediție îngrijită și introducere, de Constantin Blănaru. Reproșul adus însă e acela că autorul prea alternează proza cu eseistica “prea specioasă în direcția... antropologicului, a indianisticii, a paranormalului, a teoriilor referitoare la înnoirile privind literatura în general, la «noul roman» etc.”<sup>2</sup> Ca prozator, îl vede în descendența sadoveniană din mitologia esoterică geto-dacă a *Crengii de aur*, dar și din eminesciana *Rugăciunea unui dac*, plus ingerințe eliadești. Ceea ce remarcă, în chip deosebit, este siguranța economiei stilului, în *Muntele Calvarului* (1991): “Excepționale prin conciziune și limpiditate sunt paginile cu anchetele numeroase din carte, cu deosebire acelea care transcriu convorbirile cu judecătorii, procurorii, milițienii, criminalii, martorii etc. ale reporterului de teren care este autorul.”<sup>3</sup> Din păcate, prizonier al propriei convingeri estetizante că beletristica nu trebuie impurificată cu reflecția, Ion Rotaru nu trece dincolo de un soi de impresionism critic, eludând tocmai *miezul* literaturii lui Vasile Andru, oprindu-se la *coajă*.

Păcatul cvasigeneral al criticii și istoriei literare românești e că se lasă sedusă de “complexele de cultură”, ratând pe cele de profunzime. Altfel spus, ratează legătura organică între formă și fond, după cum istoricul literar amintit a pierdut punctul luminos din înalt (sau din adâncuri) dintre excepționalitatea expresiei stilistice (pe care o recunoaște) și ceea ce se află dincolo, în spațiul tăcerii sau al liniștii (pe care Vasile Andru a găsit-o în *isihie*, de pildă). Așa se și explică de ce critica depune mai degrabă eforturi de a identifica trăsături “canonice” de felul curentelor literare, coincidențe cu generațiile și promoțiile literare, necesare, desigur, și acestea, dar insuficiente. Astfel, prin debut editorial, Vasile Andru pare a fi “șaptezecist”, prelungind “neomodernismul” generației ’60 (Laurențiu Ulici). Numai că Monica Spiridon desprinde “la vedere diferențe palpabile

<sup>1</sup> Ion Rotaru, *O istorie a literaturii române de la origini până în prezent*, Editura Dacoromână TDC, București, 2006, p. 1161.

<sup>2</sup> *Ibidem*.

<sup>3</sup> *Ibid.*, p. 1162.

față de comilitonii cronologici. În prozele lui A. – eclectice ca gen, ca formulă epică și ca topografie imaginară – poate fi detectată o rezistență subterană tenace față de rețetele în uz ale scrisului.”<sup>4</sup> Asemenea *rezistență*, fundată pe arhetipuri și viziune cosmică, îl plasează, mai degrabă, în “tradiționalism”, ceea ce nu pare, totuși, o soluție fericită, încât Monica Spiridon își amintește că prozatorul făcea mărturia că operele “șaptezeciste” “au fost migălos lucrate, urmând un canon muzical anumit (cântul gregorian), în care monodia alternează calculat cu contrapunctul.”<sup>5</sup>

Parcă în disperare de cauză, autoarea, depistând o “iterație manieristă”, după 1980, crede că Vasile Andru s-a străduit să fie conectat la postmodernismul generației ’80, chiar dacă Ion Rotaru observa că este foarte departe de “verbiajul” textualist. Iată: “În percepția publică, virajul survenit la începutul decadei a noua, cu precădere apetitul pentru elaborările teoretice pe marginea producției de text îl plasează rapid pe A. în sfera de gravitație a promoției optzeciste, deși, practic, nici una dintre părțile interesate nu face avansuri în direcția afilierii. În sfera teoreticului, A. se declară fascinat de avangarde (în fapt, de neomodernismele postbelice), mai exact de potențialul lor de a deruta cenzura prin experimental, atipic, inclasabil. Îndeosebi insistența scriitorului asupra interferenței dintre proză și «științele optimizării umane» (formulă care-i aparține) deschide o etapă nouă pentru literatura sa.”<sup>6</sup> Asta dacă nu cumva era deja deschisă încă de la începuturi.

În orice caz, ceea ce lui Ion Rotaru i se prezenta ca neajuns (interferența dintre estetic și eseistic), Monicăi Spiridon i se arată ca *noutate* de viziune artistică, ceea ce validează, în Vasile Andru, un scriitor care și-a depășit generația și “promoția”, deschizând porți către ceea ce, astăzi, numim *transmodernism* (*dincolo* de toate -ismele “complexelor de cultură”). Ceea ce e de precizat este tocmai “neafilierea” la rețeta postmodernistă, subliniată și de Monica Spiridon, în pofida elementelor de metaliteratură de care uzează și Vasile Andru. Aceste insistente reflecții asupra literaturii și a modului de a-și construi operele nu au nimic cu textualizarea *sans rivages* a simulacrelor postmoderniste, zadarnice ca orice “beție de cuvinte” care ascunde, dincolo de vorbe, *nimicul*. Se explică de ce, în pofida atâtor texte critice care i-au fost dedicate, el continuă să rămână un scriitor cvasicunoscut, atunci când n-a fost ocultat, pur și simplu, ca în *Istoria critică a literaturii române*, de Nicolae Manolescu, unde nu figurează nici măcar pe lista “autorilor de dicționar”. Este evident că lui Nicolae Manolescu scrisul lui Vasile Andru nu i-a spus nimic, criticul fiind prizonierul unei forme canonice care i-a interzis să aibă organ pentru o personalitate ca aceea a autorului *Păsărilor Cerului* (1999).

---

<sup>4</sup> Monica Spiridon, în *Dicționarul general al literaturii române*, A/B, Editura Univers Enciclopedic, București, 2004, p. 171.

<sup>5</sup> *Ibidem*.

<sup>6</sup> *Ibid.*

Pentru Dumitru Micu, Vasile Andru este un “precursor și un compars al prozatorilor avangardiști din ultimele promoții”<sup>7</sup>, deducție trasă dintr-o mărturie apărută în cunoscutul număr al *Caietelor critice* (1986) dedicat postmodernismului. “Frazele noastre – spunea atunci prozatorul – nu mai propun descripții fatal lacunare ale realului, ci o zguduire a minții spre perceperea unui alt real. Iată direcția esențială a prozei actuale. O dezvățare de convențional. De la romanul «școlarizării» noastre socio-psihologice, trecem (vom trece!) la proza post-școlarizării, a integralismului, a viziunii holistice, a fulgerelor mentale.”

Nefiind edificat dacă observațiile lui Vasile Andru caracterizează postmodernismul, istoricul îl înglobează, mai sigur, în conceptul de *avangardă*, chiar dacă nu e vorba de așa ceva, după cum *manifestul* prozatorului se afla departe și de textualismul optzecist, fiind unul anticipator (“vom trece!”), nicicum că deja se trecuse, cum pretindeau optzeciștii. Este adevărat: el deja practica o literatură transmodernă, ancorându-și imaginarul în Marea Tradiție, recuperând *sacralul*, într-o viziune *holistică*, solidară cu cea de a doua revoluție cuantică și cu isihia creștin-ortodoxă.

Complexitatea “cosmodernismului” său (cum l-ar numi Basarab Nicolescu, pe când Vasile Andru vorbește de perspectivă *cosmoteandrică*) va fi intuită, în bună parte, de cel mai important istoric literar postbelic, Marian Popa, încă din epistola prefațatoare la romanul *Păsările Cerului*: “*Mutatis mutandis*, am găsit în tine un spirit din categoria rară a lui Deepak Chopra. Acea care nu separă ficționalul beletristic de cel sapiențial. Care scrie romane cum ar scrie reflecții și texte doctrinare, în toate fiind el, un luminat care face din textul sacru problemă personală și din orice problemă personală lucru al Universului. / Tu ești în cartea ta, Maestrul. Existent pentru ceilalți care au nevoie de el. Nu un medic, ci un partener care îi explică, le explică și chiar le conturează condiția, dându-le ce poate pentru a supraviețui prin viciile relevante.” Ceea ce-l apropie pe Vasile Andru nu numai de Deepak Chopra, dar și de un Constantin Virgil Nemoița, “postmodernul premodern”, altă formulă pentru ancorarea în transdisciplinar. De altfel, Chopra (n. 1947), medic indian strălucit (emigrat în Statele Unite, în 1970), autor a 75 de cărți, multe traduse în 35 de limbi, este creatorul “medicinii cuantice” sau “integrative”, consacrand conceptul de “vindecare cuantică”<sup>8</sup>, prin coroborare a medicinei tradiționale hinduse (*Maharishi* și *ayur-veda*) cu concepte din fizica holistă cuantică, demonstrând că omul este înzestrat, ca și Universul, cu “conștiință dinamic-activă”, în stare să vindece bolile prin reechilibrarea umorilor (*dosha*), recurgând la dietă specială, la exerciții fizice și la meditație, corectând spontan “greșelile corpului”. Subliniez faptul că Chopra are o

---

<sup>7</sup> Dumitru Micu, *Istoria literaturii române de la creația populară la postmodernism*, Editura Saeculum I.O., București, 2000, p. 636.

<sup>8</sup> Deepak Chopra, *Quantum Healing*, Bantam Books, New York, 1989.



viziune asupra universului foarte apropiată de a lui Ștefan Lupașcu, cu o stratificare triadică, asemănătoare cu “cele trei materii” sau trei niveluri de Realitate (un *sandvici de realitate*, zice el “metaforic”): materia, zona cuantică de materie și energie și zona “virtuală”, dincolo de spațiu și timp, care constituie “domeniul lui Dumnezeu” și direcționează celelalte “straturi”. Chopra consideră că creierul uman e “programat să-l cunoască pe Dumnezeu”, sistemul nervos fiind “oglină a experienței divine”.

În ce-l privește pe Vasile Andru, el se raportează la “codul lui De Chardin”. Părintele Theilhard de Chardin (1881-1955, teolog, filosof și om de știință) distingea, dezvoltând ideea de *noosferă* a savantului rus Vladimir Vernadsky (1863-1945), patru nivele de Realitate: *geosfera*, *biosfera*, *noosfera* și *punctul Omega*, spre care tinde evoluția cosmică, întruparea Mântuitorului fiind cotitura centrală către acest punct. Vasile Andru restructurează scara chardiniană, înlocuind *punctul Omega* cu *hristosfera*, conceptul esențial al gândirii sale teologice, filosofice și artistice.

### *Hristosfera*

Aidoma Părintelui Theilhard de Chardin (care a avut mult de suferit din pricina anatemei Bisericii Catolice), Vasile Andru ar putea fi bănuț, dacă nu acuzat, de “erezie” de către Biserica Ortodoxă. În cazul său însă, nu s-a întâmplat și nu se va întâmpla nu numai din pricina toleranței binecunoscute a ortodoxiei, dar, pur și simplu, fiindcă nu există un conflict cu Biserica, dimpotrivă. El a trecut prin experiența “meditației” *dhyana* și *dharana*, din Raja Yoga, în anii comunismului, cam în aceeași perioadă cu Deepak Chopra, acesta părăsind-o însă abia în 1994. După 1989, Andru obține două burse (1992, 1996), în India, inițiindu-se la Sivananda Forest Academy. Ca să nu mai spun că s-a lăsat impresionat, într-un “refugiu” inițiat de doi ani, în spiritualitatea polineziană, în care au supraviețuit și după creștinare credințe străvechi. De pildă, polinezienii n-au cunoscut noțiunile de *drac* și de *iad*, considerând că destinul tuturor sufletelor este ca, după moarte, să ajungă toate în rai, pe care-l numesc *hawaiki*. În credințele lor, duhurile sunt neutre (*akua* și *hatane*), putând, deopotrivă, să facă bine sau rău. Depinde cine le invocă. Firește, nu există la ei nici boala psihică numită *sindromul de posesiune demonică*, încât le-a trebuit mult misionarilor să-i familiarizeze cu existența diavolului, pe care noii creștini îl pisează mărunț în fiecare duminică, în biserică, urmând vechiul ritual *haka* al războinicilor, de înfricoșare a adversarilor, ritual încă urmat azi, în alte scopuri, de echipa de rugby a Noii Zeelande. Amintind aceste trei experiențe, Vasile Andru n-a simțit niciodată ispita de a se lăsa “convertit” la ele, rămânând puternic înrădăcinat în *hristosferă*, ipostaziată, în cazul său, în *isihie*, experiența mistică cea mai adâncă a ortodoxiei, mai ales a celei românești, de la Daniil Sihastrul până la Părintele Calinic Caravan de

la Lainici și Părintele Mina Dobzeu, duhovnicul care l-a încreștinat pe N. Steinhardt în închisoare, ajuns la vârsta de 93 de ani, trăitor de bune decenii la Mănăstirea Sfinții Apostoli Petru și Pavel din Huși. Altminteri, Vasile Andru întrezărește în ritualul din bisericile creștine polineziene prezența isihastică a hristosferei. Credincioșii, de pildă, părăsesc biserica înseninați, după “hăkuirea” diavolului.

Rugat insistent să se convertească la experiența inițiatcă Sankaracharya sau să rămână în Noua Zeelandă, Vasile Andru are puternice argumente să se întoarcă în România lui isihastă. Isihia devine *arheul* (rădăcina ontologică, Eminescu) și *punctul Omega* (de sosire, Teilhard de Chardin) al hristosferei. Deși nu o spune explicit, Vasile Andru înțelege/știe că hristosfera creștină, concentrată în isihia ortodoxă și în teologia filocalică, nu este o simplă religie, ci religia religiilor, că, inevitabil, orice experiență spirituală profundă ajunge în hristosferă. Astăzi, au spus-o/o spun, deopotrivă, mari teologi și filosofi ortodocși (v. Părintele Dumitru Stăniloae sau grecul Christos Yannaras) și catolici (precum René Girard, supranumit de Jean-Marie Domenach drept “le Hegel du christianisme”<sup>9</sup>). Ba, referitor la hristologia lui Teilhard de Chardin, Biserica Catolică însăși, după ultima radicală condamnare din 1962, a sfârșit prin a-l reabilita prin numeroși teologi și filosofi. Printre cei dintâi a fost cardinalul Joseph Ratzinger (*Introducere în creștinism*, v. ed. a II-a, 2010, *Spiritul Liturgiei*, 2009), viitorul Papă Benedict al XVI-lea, după care i-a adus laude însuși Papa Ioan Paul al II-lea.

*Amintirile din hristosferă* ale lui Vasile Andru (alături de *Pustia se lumește. Isihasmul destăinuit mirenilor*, 2014) sunt cele mai proaspete apariții editoriale ale lui Vasile Andru. Partea I din *Amintiri...*, care e și cea mai amplă, este intitulată *Călătorii, teofanii* și pare a contrasta cu experiența sihăstriei. În realitate, o confirmă sub semnul hristosferei, arătându-l pe autor a face parte din familia de spirite a părintelui-scriitor Theodor Damian din New York, care-și mărturisește destinul de călător: “Cred că eu sunt drum și drumul e-n mine. Eu cresc pe el, el crește din mine.”<sup>10</sup> Călătoria i-a fost *destin* de-o viață, “ca rânduială a lui Dumnezeu”: “Cred că ideea de destin se leagă de destinație. Destinul este drumul spre țință, dar și cum merg pe acest drum. Pot să-mi schimb țința, deci destinația, deci drumul, ca atare merg altundeva și altfel (țința impune și modul), ca atare îmi schimb destinul. Dumnezeu îmi menește, îmi intenționează o țință. Decizia de a accepta este a mea.”<sup>11</sup> E aceasta, în cazul celor doi, proba *libertății* dăruite de Creator. De aceea, s-au și întâlnit, ca scriitori, nu sub spectru generaționist, ci în isihia *Luminii Line* care dă și

---

<sup>9</sup> Jean-Marie Domenach, *Enquête sur les idées contemporaines*, Éditions du Seuil, Paris, éditions revue et augmentée en 1987, pp. 100-108.

<sup>10</sup> Theodor Damian, *Trăirea în cuvânt. Interviuuri*, prefață, de Aurel Sasu, Editura Eikon, Cluj-Napoca, 2011, p. 223.

<sup>11</sup> *Ibidem*, p. 231.

titlul admirabilei reviste pe care o păstoresc, cu trudă, la New York, spre a o dăruî și celor din România.

Voi argumenta spusese din acest capitol prin câteva călătorii ale lui Vasile Andru în hristosferă (despre cele ale lui Theodor Damian am vorbit într-un amplu studiu, în curs de apariție în *Convorbiri literare*, intitulat *Călătoria liturgică a lui Theodor Damian*). Vasile Andru, călătorind spre punctul Omega chardinian, simte permanent că intră în hristosferă. De pildă, vorbind de creștinarea Mexicului, nu o poate concepe fără misterioasa Fecioară din Guadelupe, incomparabil mai importantă decât au fost toți misionarii catolici la un loc. Distinge în arheitatea civilizației precreștine cele dintâi semne hristice, atunci când regele-preot Quetzalcoatl a dat primul verdict împotriva sacrificiilor umane, prefigurând cuvintele Mântuitorului: “Milă voiesc, nu jertfă!” Din păcate, regele-sacerdot a fost alungat de cotropitorii azteci<sup>12</sup>. Memoria ancestrală însă și-a luat revanșa, pe linia Fecioarei din Guadelupe, care “îndulcește catolicismul mexican, îl face mai puțin «geometrizat», “mai emoțional”, “adică îi dă o reală aromă de ortodoxie...”<sup>13</sup>.

În călătoria din Japonia, în 2010, află că niponii se găsesc în anul 22 al erei Heisei, care marchează întronarea împăratului. Actualul împărat Akihito este cel care a dat epocii sale numele *Heisei*, care înseamnă “liniște și pace”<sup>14</sup>. Mirarea lui Vasile Andru este declanșată atât de apropierea fonetică a cuvântului *Heisei* de *isihie*, cât și de semnificația din ortodoxie. Dar nu numai atât. Noi, românii, avem o legătură specială cu *Heisei*-ul japonez prin monseniorul Vladimir Ghika. Acesta a vizitat Japonia în 1933 și, știind că împăratul Hirohito, la cei 32 de ani ai săi, era foarte mâhnit că nu are un fiu pentru tron, a cerut să fie primit în audiență de către împărat ca să-l binecuvânteze, spunându-i amiralului Yamamoto căruia îi solicitase să intervină: “Dacă îl voi binecuvânta pe Împărat, el va avea un fiu!” Amiralul i-a replicat că cererea era absurdă, fiindcă o asemenea audiență nu este posibilă, dat fiind că împăratul nu putea fi văzut din cauza originii sale divine, ca fiu al lui Amaterasu, dumnezeul Soarelui. Și totuși Împăratul l-a primit de Vladimir Ghika, primind și binecuvântarea acestuia, recunoscând, public, ulterior, că nu este de origine divină, premieră absolută în Japonia, după 1500 de ani. Ce s-a întâmplat atunci? se întreabă Vasile Andru, pentru care nimic nu se produce la întâmplare. El crede că, prin binecuvântarea Monseniorului Ghika, s-a produs, cu Împăratul, “un proces de metanoia” către hristosferă. Peste ani, în 1979, fiul Akihito va vizita România, ca prinț moștenitor, timp în care a fost impresionat de mănăstirile isihaste din Bucovina. Creștinismul a pătruns și în Japonia, unde există, chiar și la necreștini, o mare admirație pentru evanghelistul Ioan, considerat a fi “cel

---

<sup>12</sup> Vasile Andru, *Amintiri din hristosferă*, Editura Antet, București, 2014, p. 18.

<sup>13</sup> *Ibidem*, p. 19.

<sup>14</sup> *Ibid.*, p. 20.

mai Zen” între cei patru. Akihito va continua drumul tatălui său, căsătorindu-se cu o fată fără blazon regesc, Michiko.

Dar cea mai tulburătoare călătorie în hristosferă o realizează Vasile Andru în India, ducând în concretitudine ceea ce Eminescu făptuise doar în spirit. Experiența îi prilejuiește lui Vasile Andru să facă o neașteptată paralelă între Iulian Apostatul și Sankara, “Apostatul” indian. Flavius Claudius Iulianus (331-363), nepot al lui Constantin cel Mare, este ultimul împărat care a încercat să reînvie păgânismul, domnind între anii 361-363. A fost un spirit foarte instruit (elev al lui Libanios și Maximos din Tyr), fost coleg al lui Vasile cel Mare, dar inițiat, din tinerețe, în misteriiile lui Mithra, urcând cele șapte trepte ale învățaturii mitriarce, de la *cryptius* la Heliodramos, ca mesager al Soarelui. Cu alte cuvinte, apreciază Vasile Andru, inițierea lui s-a oprit în *noosferă*, ajungând până la un neoplatonism monoteist, lepădându-se de creștinism în anul 351, pentru ca, la urcarea pe tron, să dezlănțuie opresiunea asupra creștinilor, prin edicte, ceea ce i-a atras cognomenul de Apostatul. A încercat să reconstruiască vechiul Templu al Ierusalimului, tentativă eșuată din pricina unui cutremur și al unor incendii. Domnia i-a fost scurtă, murind în urma bătăliei de la Maranga, pe Tigru, la 26 iunie 363.

În contextul paralelei dintre Apostatul bizantin și cel indian, Vasile Andru formulează teza *bigamiei religioase* prin convertire, ducând la *ambiguitate religioasă*. Prozatorului îi displac bigamiile religioase și le respinge, așa cum a refuzat să se convertească la Sankaracharya sau la forma polineziană a catolicismului. Despre propunerea celor de la Sivananda Forest Academy, zice: “Am refuzat. Eu consider că un convertit este un bigam religios, și orice convertire este o bigamie religioasă. Și mulțumesc lui Dumnezeu că m-a scutit (am preluat și adoptat termenii istoricului Marian Popa) de ambiguitate religioasă.”<sup>15</sup> Și adaugă: “Spun asta și pentru alții care, într-o zi, vor descoperi cu încântare vastitatea hinduismului și a Indiei: s-o iubească fără să se convertească.” Între convertiți, există, desigur, personalități puternice. Vasile Andru exemplifică și cu trei personalități din spațiul românesc: N. Steinhardt, trecut de la mozaism la creștinismul ortodox, Richard Wurmbrandt (dublă convertire: la anglicanism și luteranism), Vasile Lovinescu (la islamism).

După opinia mea, lucrurile trebuie nuanțate chiar în spiritul cosmoteandric al *punctului Omega* și al *hristosferei*. În acest sens, există cel puțin două forme de convertire religioasă: *regresivă* și *progresivă*. Iulian Apostatul, incapabil să atingă și să trăiască, propriu-zis, în hristosferă, blocat în noosferă, a trecut în stadiul precreștin al religiei, redevenind, inevitabil, persecutor al creștinilor. Or, creștinismul este cel care a pus capăt fabricării de victime ispășitoare, caracteristica centrală a mitologiilor și religiilor precreștine fondate pe sacrificii. Iisus a fost

---

<sup>15</sup> *Ibid.*, p. 53.

supranumit și Paracletul, apărătorul, avocatul victimelor ispășitoare. Când creștinismul, la rândul-i, prin instituția Inchiziției, a reînceput a fabrica victime ispășitoare, el a decăzut din hristosferă la condiția de *religie* aflată la limita păgânismului. Geniul lui Dostoievski a înțeles asta prin legenda Marelui Inchizitor din romanul *Frații Karamazov*. De aici reacția Reformei care a produs a doua mare schismă în sânul creștinismului, după ruptura de ortodoxie, care este modelul arhetipal al hristosferei. Convertirea progresivă, dimpotrivă, este călătoria din biosferă și noosferă spre hristosferă. Cazul părintelui N. Steinhardt sau al lui Richard Wurmbrandt, victime ispășitoare ale unei religii neopăgâne, numită comunism. Aceasta este și semnificația celei mai cunoscute cărți a lui Wurmbrandt, *Torturat pentru Hristos* (1967).

De altfel, creștinismul însuși nu s-ar fi născut fără ceea ce am numit *convertiri progresive*, din păgânism și noosferă către hristosferă: “N-am venit să stric Legea, ci s-o împlinesc.” Cazul celebru de convertire în hristosferă este al lui Paul din Tars, cel educat în spiritul celei mai rigide culturi și credințe fariseice, încrâncenat persecutor al creștinilor, devenit cel mai influent misionar al creștinismului. Tot ca o călătorie: pe drumul Damascului. Răul nu poate veni decât din recădere în barbarie, în mitologie și în utopie. Este chiar semnificația ultimă a apostaziei lui Iulian. Istoria României oferă, în schimb, cazul refuzului, martiric, al convertirii regresive: cel al lui Constantin Brâncoveanu și al copiilor săi, acum 300 de ani în urmă.

Și acum să mă opresc la partea cea mai interesantă a paralelei celor doi apostazi: povestea lui Sankara. “Convertirea” acestuia s-a produs în anul 802, d.Hr., când a reîntronat zeii indieni eliminați de budism. Budismul triumfase pe vremea împăratului Ashoka cel Mare (304-232 î.Hr.), din dinastia Maurya, India trăind zece secole fără zei și brahmani. Legenda spune că Ashoka a fost, în tinerețe, un temperament brutal, un persecutor sadea. În primii opt ani de domnie s-a remarcat prin duritate, concepând o cameră de tortură supranumită “iadul paradiziac” din pricina aspectului estetic exterior al clădirii. În al optulea an, a purtat bătălia sângeroasă cu statul Kalinga, vestit prin prosperitatea și ordinea democratică. “Contemplarea” dezastrului produs, cu numărul morților și distrugerilor, l-a zguduit, producându-se, atunci, convertirea la budism. *Ashoka*, în sanscrită, înseamnă “fără durere, suferință”. A descoperit în budism o doctrină în stare să devină fundament cultural pentru pacea și unitatea politică a Indiei. Astfel a triumfat budismul în anul 263 î.Hr.

După un mileniu, Sankara redescoperă bogăția de zei a Indiei hinduiste și brahmanice, puse sub interdicție de “monoteismul” doctrinei lui Guatama Buddha. “Convertirea” lui henoteistă la tradiția politeistă prebudistă a celor 64 000 de zei este însă ambiguă, cu totul diferită a lui Iulian Apostatul, cu care se întâlnește și prin faptul că amândoi au trăit doar 32 de ani. Însă, în vreme ce Iulian a decedat în urma războiului,

nereușindu-i restaurarea, Sankara a murit în slavă, deoarece convertirea sa a avut o dublă față, nedezlănțuind opresiunea împotriva budismului, ci l-a armonizat cu dimensiunea populară a hinduismului și brahmanismului, dimensiune care lipsea budismului. După opinia lui Vasile Andru, aici începe asemănarea cu Hristos, care n-a venit să “strice Legea”, ci s-o “împlinească”, dându-i profunzimea interiorității: “Împărăția cerului este înlăuntrul vostru!” Iată paradoxul: “creștinul” Iulian nu a fost capabil să iasă niciodată din noosferă spre hristosferă, pe când “păgânul” Sankara a ridicat noosfera până la granița hristosferei. De aici lipsa războaielor religioase în India, controversele rămânând în sfera ideilor.

Vasile Andru, în stagiul indian, s-a inițiat în Sankaracharya, atât de apropiată de *isihia* creștină, sporindu-și apartenența la hristosferă, de unde și refuzul convertirii la budismul Sankara. Dacă mă gândesc bine, el a trăit o experiență extraordinară de apropiată de a lui Eminescu, inițiatul în budism. Mulți au fost tentați să-l considere pe Eminescu un fel de “convertit” la budism, eroare izbitoare, contrazisă de poet în postuma *Eu nu cred nici în Iehova*: “Eu nu cred nici în Iehova,/ Nici în Buddha-Sakya-Muni,/ Nici în viață, nici în moarte,/ Nici în stingere ca unii.” Iehova este Dumnezeuul Vechiului Testament, *netreimic*, nu Mântuitorul. Și acum urmează cea mai enigmatică și mai derutantă însemnare despre credință, la Eminescu, de găsit pe fila 8 a mss. 2275 bis: “Eu sunt budist. Nefiind creștin simplu, ci creștin ridicat la puterea a 10-a.” Un fel de a recunoaște că budismul este *deplinătate a noosferei* aflată în anticamera hristosferei. Respingându-i (dar prin înglobare holistică) pe Iehova și pe Buddha, pe Lao-Tse, pe Socrate, pe stoici, deopotrivă, creștinismul eminescian crește la puterea a 10-a în hristosferă, desigur: “Învățăturile lui Buddha, viața lui Socrate și principiile stoicilor, cărarea spre virtute a chinezului Lao-tse, deși asemănătoare cu învățămintele creștinismului, n-au avut atâta influență, n-au ridicat atâta pe om ca Evanghelia, această simplă și populară biografie a blândului nazarinean a cărui inimă a fost străpunsă de cele mai mari dureri morale și fizice, și nu pentru el, pentru binele și mântuirea altuia. Și un stoic ar fi suferit chinurile lui Hristos, dar le-ar fi suferit cu mândrie și dispreț de semenii lui; și Socrate a băut paharul cu venin, dar l-a băut cu nepăsarea caracteristică virtuții civice a antichității. Nu nepăsare, nu dispreț; suferința și amărăciunea întreagă a morții au pătruns inima mielului simțitor și, în momentele supreme, au încolțit iubirea în inima lui și și-au încheiat viața pământească cerând de la tată-său din ceruri iertarea prigonitorilor. Astfel a se sacrifica pe sine pentru semenii săi, nu din mândrie, nu din sentiment de datorie civică, ci din iubire, a rămas de atunci cea mai înaltă formă a existenței umane, acest sâmbure de adevăr care dizolvă adâncă dizarmonie și asprimea luptei pentru existență ce bântuie natura întreagă.”<sup>16</sup>

<sup>16</sup> *Timpu*, VI, nr. 81, 12 aprilie 1881, p. 1. Mai putem cita și o altă reflecție asupra iubirii hristice: „De ce Christos e așa de mare. Pentru că prin *iubire* el a făcut cearta

Aș putea zăbovi asupra tuturor textelor din *Amintiri din hristosferă*, inclusiv asupra celor din partea a II-a, intitulată *Povestind suflet românesc*, care se încheie, poate nu întâmplător, cu o “povestire” despre Eminescu. Fiindcă, în definitiv, un mare povestitor a fost și rămâne Vasile Andru, însă unul de o factură aparte. De aceea, voi încheia aceste reflecții critice cu o incursiune în povestirile/nuvelele din volumul *Veacul meu, fiara mea* (2011).

### *Ontologizarea literaturii*

Aceasta cea mai importantă consecință a viziunii *hristosferice* a lui Vasile Andru, consecință care i-a mirat pe unii, în sensul bun al cuvântului, care i-a scandalizat pe alții, respingând-o sau ocultând-o. Narațiunile prozatorului sunt de o complexitate derutantă nu numai tematic, dar și în ceea ce privește tehnicile narative ce duc la o combinatorie care înglobează tradiția, modernitatea, avangarda, metaliteratura de coloratură postmodernă, dar care se finalizează în spațiul unui ethos transmodern. Vigoarea expresiei vine din concentrare arhetipală, ceea ce o ferește de primejdia heteroclitului, chiar dacă autorul pare prins între document și ficțional. Mi se pare că o descriere adecvată a acestui stil a făcut-o Geo Vasile: “Explorator al enigmei la antipozi, obsedat de România, de destinul individual și al comunității planetare; preocupat de lanțul cauzalității, de asceză, de raporturi telepatice, de eros și moarte, dar și de dumnezeire și informatică, Vasile Andru are și certe virtuți terapeutice, asemenea unei cupole de fluide cerebrale, benigne, armonice, sub care dezordinea noastră interioară pare să cedeze cel puțin în timpul lecturii, dincolo și dincoace de timpul istoriei.”<sup>17</sup>

Personajele au vigoare prin ancorarea în “pecetea mitologică ancestrală”, precum Elenele din *Elena lumii de dincolo*. Este surprinzător să conați că plonjarea în ancestral și mitologic dă forță realistă scrisului său, înrădăcinat direct în istoria cotidiană, amintind de “proza concretului” asumată de postmoderni, dar care nu devine niciodată “textualism” în sine, răzbind, astfel, în parabolele și dogmele hristosferei, chiar și atunci când par să țină de inițieri și de promisiuni esoterice: profanul, în sens eliadesc, ascunde întotdeauna sacrul cu finalitate isihastă. Un nivel de Realitate oglindește, în revers, nivelul antinomic inferior/superior, părând a fi, din punct de vedere al logicii de cadru cartezian, în imposibilitate de transfigurare și, totuși, aceasta se produce undeva la interferența de

---

între voințe imposibilă. Când iubirea *este*, și ea este numai când e reciprocă *absolut* va să zică universală; când iubirea e, cearta e cu neputință, ea nu e decât cauza unei iubiri preînnoite și mai adânci încă de cum fuse-nainte” (*Fragmentarium*, p. 218).

<sup>17</sup> Text reținut pe ultima copertă a volumului *Veacul meu, fiara mea*, Editura Dacia XXI, Cluj-Napoca, 2011.

neînțeles dintre ele, ca în *Operație pe cord deschis*. Ne regăsim, altfel spus, în plină zonă a *misterului*, aceea de maximă transparentă, dincolo de aparența opacității maxime. Ceea ce poate nemulțumi la Vasile Andru este tentația de a raționaliza *terțul tainic ascuns* care rămâne neraționalizabil. Dar de aici vine originalitatea gânditorului și prozatorului.

O nuvelă care concentrează, în 28 de pagini, o întreagă epocă istorică (1950-1994), cea a comunismului românesc convertit în capitalism, după răsturnarea din 1989, este *Operație pe cord deschis*. Tema e veche: cea a călăului și a victimei, ancorată, halucinant, în faimosul “experiment Pitești”. Povestea, reconstruită din tehnica fragmentelor temporale ale memoriei, e anunțată, laconic, în *captatio*: “Voi povesti *cum* (s.n.) un fost ocnaș îi face operație chirurgicală fostului său torționar.”<sup>18</sup> Nu întâmplător am subliniat cuvântul *cum*: el ne trimite la estetica lui Caragiale din excepționalul text *Câteva păreri*. În artă, spune dramaturgul, piatra de încercare este *cum*, ce (tema) fiind arsenalul comun al tuturor artiștilor. El dă exemplul piesei *Macbeth*, de Shakespeare. Știm de la început *ce* se va întâmpla cu *Macbeth*, dar nu și *cum*. Or, asta interesează pe spectator, *cum*-ul concentrând arta scriitorului, unicitatea expresivității sale.

Din prima frază a nuvelei lui Vasile Andru aflăm *ce* va povesti, naratorul, aruncând însă imediat ispita lui *cum*, fiindcă numai astfel *ce*-ul va deveni credibil, adică artă. Vasile Andru poate lăsa impresia că ținta scrierilor sale este *ce* și în subsidiar *cum*. Eroare. *Cum*-ul întărește *ce*-ul, încât numai din această perspectivă poate fi înțeleasă și arta poetică a lui Eminescu, punând în centru *adevărul*: “E ușor a scrie versuri,/ Când nimic nu ai a spune,/ Înșirând cuvinte goale/ Ce din coadă au să sune.” Epigonii, manierişti, postmodernii nu înțeleg asemenea subtilități care țin de ceea ce vechii greci numeau *alétheia*, scoatere-din-ascundere, în limbajul lui Heidegger.

Vasile Andru atrage atenția că el nu scrie parabole ca în literatura din anii '60-'70, însă nuditatea faptelor povestite trece singură în arhetipal: “Ca într-o parabolă mitologică, unde zeii răstoarnă situațiile spre biciuirea sau plânsul omului, iată, s-a întâmplat că fostul torționar se află pe masa de operație, pe mâinile fostului ocnaș.” Concretul devine parabolă *à rebours*, se ontologizează *regresiv* spre a înainta (terapeutic?) în hristosferă. Se produce deja o primă răsturnare: drama în fața morții este a torționarului, nu a victimei, care este doctorul Hristodor Zissu, “acest învingător peste toți”<sup>19</sup>. Cel demn de milă este “sinistrul Trocanu”, copie, până și paronimică, a “liderului” Eugen Țurcanu, ucis de stăpâni de îndată ce n-au mai avut nevoie de el. Operându-l pe Trocanu, salvându-l de la moartea imediată, doctorul Hristodor Zissu poate spune precum Mântuitorul: “Iartă-i, Doamne, că nu știu ce fac!” De altfel, prenumele Hristodor, întărit

---

<sup>18</sup> *Ibidem*, p. 25.

<sup>19</sup> *Ibid.*, p. 58.



de dublul nume Zissu Pascali, nu sună la întâmplare, aparținând hristosferei.

La Spitalul Fundeni, unde strălucește Hristodor (“un semizeu”), după ieșirea din pușcărie, vine, într-o zi, însuși “marele Moxa”, “tovarășul” de la Comitetul Central, escortat de securiști, ca să-l convingă să-l opereze imediat pe generalul Trocanu, fiindcă intervenția chirurgicală de la Elias se soldase cu “complicații”, “fiind nevoie de o nouă intervenție, cu factori de risc 99%”. Operația este descrisă de prozator cu un surprinzător profesionalism, cu economie stilistică ea însăși chirurgicală, oglindită și în tăierea portretului: “El este un machidon mic de statură, foarte mobil. Numai energie, fibră și os. Numai ochi scânteietori, penetranți. Este un semizeu plăcut, scund și sobru.”<sup>20</sup> Doctorul, ajutat de un anestezist pe măsură, “vestitul S. Medici” de la Elias, biruie, prin măiestrie, cei 99% factori de risc. După operație însă, în oboseala simțită, se trezește în Hristodor Zissu omul căzut în istorie, torturat de torționar spre *reeducare*. Începe o alternare de planuri cronotopice între prezent și trecutul de infern, cu rezonanță în titlul volumului: *Veacul meu, fiara mea*: “Toată istoria sa și a veacului poate să năvălească acum în minte. Pacientul său, o dată operat, devenea altceva decât pacient: devenea obiectul obidei, devenea obiectul disprețului suprem./ Îl privește cu ochii silei și ai groazei./ Lighioana este albă, suptă, ca un cadavru. Sinistrul torționar de altădată era îmbătrânit. Un pensionar al bătei, al pumnilor. Chiar și călăii ies la pensie, într-o zi. Este hidos. Masca lui reflectă sufletul lui. Cadaveric și hâd. În acel moment, doctorul Zissu își amintește cum acest cadavru, robust, îl călca în picioare.”<sup>21</sup> Coșmarul este augmentat de întâlnirile de mulțumire din partea soției și mamei torționarului: “O ființă blândă care a născut o lume feroce./ Doctorul Zissu vede cu uimire că până și marii călăi au o mumă, plânsă și măruntă. Până și monștrii sunt născuți dintr-o femeie: dintr-o mamă care plânge pentru ei.”<sup>22</sup>

Dar nu, torționarii au pretins că fac “reeducare științifică”, în numele Binelui suprem, recăzând în barbaria bestiei: “mitul bestiei era copleșitor: mitul aureolează realitatea bestiei, îi dădea profunzime”, aflăm din jurnalul autorului-narator despre grupul Țurcanu: “În negura închisorii, Țurcanu, Zaharia, Trocanu schițau anvergura satanică a lui Stalin. Torționari ascunși, ei erau reflexul său în oglinzi roșii. Ei primeau mână liberă, intrau într-un plan obscur de gubernie valahă.”<sup>23</sup> Răul, crede Trocanu, nu este în sine, ci în deținutul Zissu, văzut ca arhetip al banditismului, tocmai prin liniștea lui interioară, “sfidătoare”: “– Mă, eu nu te bat pe tine, eu bat banditul din tine. Și dacă n-ai să decedezi, ai să-ți

---

<sup>20</sup> *Ibid.*, p. 27.

<sup>21</sup> *Ibid.*, pp. 30-31.

<sup>22</sup> *Ibid.*, p. 32.

<sup>23</sup> *Ibid.*, p. 39.

schimbi năravul de bandit și ai să devii om nou. De beton să fii și tot te schimb eu!”<sup>24</sup>

Aceasta este “bătaia științifică”, rațională, fizică și *metafizică*, în același timp! Dar doctorul Hristodor Zissu n-a murit și nici nu a devenit *om nou*. Destinul său era să-l *salveze* pe călău și de aici începe *misterul*. Momentul 1984 de la Fundeni e partea obscură din intermundii, dintre diavol și omul îndumnezeit, dintre Trocanu și Hristodor: “ecuație mitologică”<sup>25</sup>. Autorul dezvăluie că l-a cunoscut pe doctorul Zissu în 1994, la Asociația Foștilor Deținuți Politici, când i-a mărturisit: “Am trăit să mă mai bucur de soare și să mai salvez oameni, și să-l salvez pe acel subcortical care a nenorocit și a asasinat atâția oameni gânditori și care mi-a rupt ficatul. În toate acestea există un mister. El era pe punctul de a mă omorî. Am scăpat ca prin minune, ca apoi, grație acestui eșec de a mă fi scăpat, el și-a prelungit jalnica sa viață, și eu l-am salvat prin mâna mea. Acest destin este un mister... În toate acestea este un sens. Și un filosof la Aiud mi-a întărit: pentru mine, sensul este că viața noastră nu se sfârșește aici, pe pământ.”<sup>26</sup>

Misterul acesta se adâncește în cealaltă nuvelă “medicală”: *Operație pe creier sau Eros și Thanatos*. Pe de o parte, se accentuează aici latura *isihiei*, care apărea, la Eminescu, trecută prin Nirvana budistă, dar *înzecită hristic*, cu decizia asupra destinului uman: “Și eu pun destinul acestei lumi într-o inimă de om.” Or, în centrul isihiei stă *Rugăciunea inimii*, adresată lui Iisus. Într-acolo duce estetica *adevărului* la Eminescu (“Unde vei găsi cuvântul/ Ce exprimă adevărul?”). Referindu-se la proza lui Vasile Andru, Ana-Maria Tupan găsește o formulă potrivită, “inima realității”: “*Inima realității* este deschisă de Vasile Andru prin complicate *operații* textuale. Cu toate acestea, violența, cruzimea evenimentelor și personajelor, ironiile istoriei, calitatea și identitatea martorilor lasă impresia autenticității reconstrucției unei felii (mai bine spus: falii, catastrofe) de istorie.”<sup>27</sup> Aprecierile trimite, în imediat, chiar la *Operație pe cord deschis*, dar nu numai. Este *inima adevărului*, cu toată iubirea și cruzimea vieții și a morții. Iar ca “operații textuale” (nu *textualiste*!) nu-s altceva decât ceea ce Eminescu numește căutare a *cuvântului adevărului*, nescutită de supremă *cruzime*: “Ș-așa-s de mulți/ Ce mint cu gândul, vorba, fapta, ba/ Se mint pe sine însuși chiar, încât/ În mine s-a stârnit mândria cruntă/ De-a spune adevărul – dacă chiar/ Prin el lumea s-aprinde.”<sup>28</sup> Și: “Cel mai mare păcat al oamenilor e frica, spaima de a privi în față, ș-a recunoaște adevărul. El e crud acest adevăr – dar numai el folosește.”<sup>29</sup> Oare nu s-ar putea vorbi de

---

<sup>24</sup> *Ibid.*, p. 45.

<sup>25</sup> *Ibid.*, p. 57.

<sup>26</sup> *Ibid.*

<sup>27</sup> *Ibid.* reproduș după coperta a patra.

<sup>28</sup> Eminescu. Versuri fragmentare din mss. 2259.

<sup>29</sup> *Idem*, *Opere*, IX, p. 311.

un anume “naturalism” în sânul romantismului eminescian, accentuat mai ales în proza publicistică? Naturaliștii, în frunte cu Zola, pretindeau că fac, în proză, *studii sociale* etc. Dar oare în “disecțiile”, “operațiile” sale asupra istoriei contemporane, Vasile Andru nu adoptă o cale similară? Ba, în *Operație pe creier* devine “metodă” de investigare. Trece și aici prin aceeași grilă a construcției sale epice, anunțând despre ceea ce va povesti: “Voi povesti despre un om care a trecut pe lângă moarte de patru ori, în patru ani. Numele lui este Theo Alban. El a scăpat cu viață, sub gloanțe, la 21 Decembrie 1989, vânat de miliția dictatorului lângă sala Dalles. A scăpat cu viață după ciomegele securiștilor deghizați în mineri, în Piața Universității, în iunie 1990. A supraviețuit după o operație dificilă, în 1992, când a trebuit să-i scoată plămânul drept. A scăpat cu viață după o operație pe creier, în 1993, la Spitalul «Avesalom» din București.”<sup>30</sup>

Iată întreaga poveste, enunțată “exact”, reportericește. Urmează, contrapunctic, alte amănunte, spuse pe același ton, cu precizarea că va adopta atitudinea unui om de știință, nu de narator care să învâluie evenimentele în ceața scriiturii de coloratură psihanalitică, nici calofilă sau textualistă: “Acum eu scriu și evaluez cu ochi de antropolog, de analist al omului. Adică nu psihanalizez și nu moralizez.” Totuși, scrie o nuvelă și se arată dator cititorului să-și prezinte tehnica și structura cronotopică, de dublă referențialitate: “Așadar, această nuvelă este bifocală. Adică are două focare narative, două personaje proeminente: un pacient special și un chirurg special. Și două focare tematice: *eros* și *thanatos*, dragostea și moartea.”<sup>31</sup> Theo Alban este unul dintre tinerii actanți ai revoluției din Decembrie 1989, victimă a dublei represiuni: a regimului dictatorial care s-a prăbușit și a uzurpatorilor revoluției, ajunși la putere, în conformitate cu doctrina celor patru stadii ale comunismului a lui Iuri Andropov<sup>32</sup>, maestrul lui Mihail Gorbaciov în materie de *perestroika*. Cele două represiuni istorice l-au adus la limita morții, ultima provocându-i extirparea plămânului drept, urmată de complicarea hematomului pe creier, care l-a aruncat în infernul migrenelor, cu tumora ce trebuia neapărat operată. Și nu o putea face decât un alt “semizeu” al medicinei, capabil să-l salveze din lumea “intermediară” dintre viață și moarte în care îl aruncase istoria. Acesta era neurochirurgul Vlad Brumaur.

Aflat în spațiul cartezian al științei, naratorul-antropolog nu se lasă nicio clipă ispitit de descrieri naturalist-zoliste, ci se ciocnește de arhetipuri și mitologie, neconforme cu logica bivalentă a scientismului clasic și modern. Pe Theo Alban nu-l putea opera un asemenea medic. Adevărul crud e mai complex decât orice știință. Aici se remarcă din nou gândirea transdisciplinară implicită, de unde și descoperirea bifocalității situației

<sup>30</sup> Vasile Andru, *op. cit.*, p. 61.

<sup>31</sup> *Ibidem*, p. 68.

<sup>32</sup> A se vedea Theodor Codreanu, *A doua schimbare la față*, ediție revăzută și adăugită, Editura Scara, București, 2013, p. 237.

existențiale cu care se confruntă atât eroii nuvelei, cât și autorul-narator. Adevărul salvator nu putea să se situeze decât între nivelurile de Realitate extreme: viață și moarte, Eros și Thanatos. Aici se *încearcă* finețea gândirii “arhetipale” a lui Vasile Andru.

De Anul Nou, aflat în spital, în așteptarea rândului la operație (la doctorul Vlad Brumaur erau liste de așteptare de 3-4 luni), Theo Alban are șase vizitatori, între care și autorul nuvelei. Acolo a văzut naratorul primul mort al anului, scos de brancardieri și trecut pe lângă *bradul* împodobit de sărbători. Ne aflăm deja în mitologia morții la români: “Apoi brancardierii cu targa au dispărut repede în lift; și bradul împodobit a devenit centrul atenției, *axis mundi*”, chipul Morții însăși: *ea-i enigma, ea e runa / Cea obscur-a istoriei, a naturei și a tot.*” (Eminescu, *Moarte, tu îmi pari...*). Bradul este semn al nașterii Mântuitorului, dar și simbolul morții din mitologia autohtonă. Între acești brazi se află Theo Alban.

Este anunțat că rândul la operație va fi pe 12 ianuarie, chiar ziua lui de naștere: “S-a potrivit, sau chiar s-a gândit cineva să aranjeze asta. De ziua lui de naștere, bisturiul va tăia și va curăța partea din creierul îmbolnăvit, parte din creierul vechi, agresat. În urmă cu 35 de ani, Theo se năștea; acum se va mai naște odată.”<sup>33</sup> Se va mai naște, dar nu oricum, nu prin simpla mecanică scientistă a bisturiului. “Când scriu aceasta, – ne atenționează naratorul – acasă, la radio-ul lăsat deschis, începe cântecul «Latino lover», adică «Amantul latin».” Vrea chiar să dea un subtitlu de acest fel nuvelei, fiindcă în povestea operației lui Theo se interferează, o știm, Eros și Thanatos, care învăluie, tot la modul mitic, personalitatea devenită legendară a neurochirurgului Vlad Brumaur. Pentru el, fiecare operație din lumea “intermediară” era pregătită de un ritual, trezor de *scandal*, care-l plasa pe medic în *amoralismul* nietzschean (*dincolo de bine și de rău*), dar nicicum în imoralism: “Înainte de operația chirurgicală, *trebuia* să facă dragoste cu o femeie din familia pacientului!”, dar nu în postură de afemeiat, de profitor și poftitor, “ci ca o pregătire pentru operație.”<sup>34</sup> În fața eventualilor scandalizați, antropologul-narator vorbește despre nevoia chirurgului de “articulare la izvorul vieții. La el veneau numai pacienți cu cazuri disperate, în preajma morții; le mai dădea o viață. De aceea, cred, actul fecundării îi inspira abundent actul salvării, îl ridica la condiția de «pater» arhetipal. S-ar zice că astfel lucrează în el puterea «aducerii pe lume». El reactualizează puternic modelul întrupării, al scoaterii din neviață, al salvării sufletului damnat. La «nașterea din nou» a pacientului, trebuie să participe și femeia, nu doar harul medicului, sau femeia producea chiar înmulțirea harului medicului...”<sup>35</sup>

Soția lui Theo Alban poartă numele Demetra, simbol al mamei primordiale, al pământului și agriculturii. De fapt, totul plutește în aura

---

<sup>33</sup> Vasile Andru, *op. cit.*, p. 66.

<sup>34</sup> *Ibidem*, p. 67.

<sup>35</sup> *Ibid.*, pp. 68-69.

misterului. Ritualul erotic, care nu-l atinge cu voluptatea lui carnală pe acest *pater* al redării vieții, este, de fapt, unul de pregătire pentru femeia însăși, spre a fi capabilă, prin dragostea ei, să-l readucă la viață pe cel apropiat. Fapta chirurgului e doar începutul: iubirea desăvârșește restul. Mărturia Demetrei învăluie și dezvăluie misterul, zvonindu-se că după salvarea lui Theo Alban s-a încheiat și legenda ciudatului ceremonial erotic al medicului, care nu avea familie, amante și timp pentru viața personală, dedicat în întregime meseriei sale (Corina Balș). Celelalte capitole ale nuvelei (II-VIII) sunt variante contrapunctice ale vieții lui Theo, a Demetrei și a istoriei decembriste și postdecembriste: “Istoria bolii lui Theo se citește în istoria dictaturii, a revoluției din Decembrie.”<sup>36</sup> Complicată cu “sindromul Proculus”, cu amintirile doctoriței Corina Balș, care a făcut parte din echipa lui Vlad Brumaur, cu erosul și thanatosul polinezian, cu mărturiile Demetrei, a cărei icoană, foarte veche, întruchipând Fecioara, dăruită medicului, a făcut să nu mai intre femei în cabinetul său, marcând trecerea de la noosferă la hristosferă a acestui “semizeu”, trecerea de la oglinda lui Narcis la *fereastră icoanei*, cum ar spune părintele Theodor Damian: “Mi s-a părut că icoana era acolo la ea acasă. Că își găsisese locul la mirele ei. Mi se părea că există o rudenie clară între icoană și profesorul Vlad. Și între noi toți. O căldură casnică, o rudenie. Profesorul ne-a primit cu o amabilitate solemnă și, lucru cu totul nou, am văzut că ne privea în față, ne privea în ființă, nu peste făptură, așa cum făcea înainte. S-a petrecut aceasta.”<sup>37</sup>

Este, în definitiv, chiar darul lui Vasile Andru, făcut literaturii și spiritualității românești, prezent în toate operele lui importante.

---

<sup>36</sup> *Ibid.*, p. 73.

<sup>37</sup> *Ibid.*, p. 123.

***Insolență***

*e greu  
să-ți pui viața într-un geamantan  
și să pleci  
să lași de izbeliște  
tot ce-ai fost  
ce-ai iubit  
ce-ai pierdut  
s-o tai de nebun peste arătură  
și să mergi  
să tot mergi  
din zori  
pân' ce soarele ostenește  
fără să știi măcar încotro  
înspre cine  
înspre ce*

*mai greu de înțeles e  
ce pleacă odată cu tine  
dacă pleacă  
iar odată plecat  
porți pe veci în tine slăbiciunea  
de a-ți fi strămutat  
de bună voie  
trunchiul  
căci ele  
rădăcinile  
rămân  
murmurând  
la utrenie  
la fiecă vecernie*

*cândva  
după ce vei fi uitat tulburarea  
ce te-a purtat departe  
ai să găsești  
în partea pustie din tine  
câmpia  
drumul de țară  
angoasa*

*poate-i nedrept  
să măhnesc faptele  
căci  
suntem –  
anii  
pleoapele  
însoțind  
surâsul  
lăcrima*

**simfonie**

albastrul luminos  
plutește  
dinaintea ferestrei  
învăluie  
surâzând  
colțul de lume  
și floarea  
care se stinge  
în tăcere

**reîntoarcere**

sub pleoapele grele  
nesomnul  
veghea nopții  
respirația rară  
acoperă  
nevinovate  
rostirea rugăciunii  
și stropii de apă  
scurși peste trupul  
învins de sfârșire

**Jurnal II**

nu mă voi răsti la cei care  
au devastat fără milă  
puțina mea copilarie  
L-au gonit din altare  
și-n loc de lapte de mamă  
mi-au dat lapte de cucută  
fiertură de trompeta îngerului  
căci i-am iertat și le-am deschis inima  
să intre cu toții  
chiar și cei care l-au trimis pe bunicu' în ceruri  
iar pe tata l-au amuțit fără milă  
pe toți îi dăruiesc nemărginit  
cu iubire  
și iertare

\* \* \*

râsul fecioarelor  
alungă  
tăcerea  
din chilia pustie  
prin hornul  
dărâmat  
îngeri  
se ridică  
stingheri  
la cer

N. GEORGESCU

**Iarăși despre “postumiada” eminesciană***(Fragment dintr-o ediție în lucru)*

După cum se știe, manuscrisele rămase de la Mihai Eminescu au fost donate Academiei Române de către păstrătorul lor, Titu Maiorescu, în 1902, iar înaltul for științific și cultural le-a încredințat spre păstrare Bibliotecii Academiei Române, cea mai importantă instituție aflată în subordinea sa. Aici au fost primite și, conform uzanțelor bibliotecărești, caietele s-au șampilat și numerotat mecanic, filă cu filă, după care au primit cotă – iar teancurile de foi au fost legate de asemenea în volume maniable, în ordinea aflată, după ce a fost numerotată și șampilată fiecare filă în parte, primind de asemenea cotă. Încă din timpul prelucrării evidențelor primare, aceste manuscrise au fost cunoscute de către Nerva Hodoș și Ilarie Chendi, bibliotecari la Biblioteca Academiei Române, dar și de către I. Ar. Rădulescu-Pogoneanu, apropiat al instituției; toți trei au descifrat unele poezii eminesciene și le-au publicat în revistele *Sămănătorul* și *Convorbiri literare*. Ilarie Chendi este acela care a organizat întregul material pentru publicare în ediții. El a operat și prima tăietură în interiorul postumelor eminesciene, separând ceea ce el a numit “Literatura populară” de restul poeziilor. Astfel, în 1902 a apărut mai întâi Mihai Eminescu: *Literatură populară*, ediție după manuscrise de Ilarie Chendi, iar apoi, la câteva luni distanță, M. Eminescu: *Poezii postume*, cu prefața de Nerva Hodoș. În 1905, după moartea lui Nerva Hodoș, același Ilarie Chendi reia ediția fostului său coleg, adăugându-i multe alte poezii inedite, și specificând, între altele: “Ca și cea dintâi /ediție/, ea /ediția de față/ are un caracter provisoriu și nu vrea să fie decât o tranziție la o ediție critică definitivă.” Înainte de primul război mondial postumele eminesciene au fost primite cu rezerve de către critică, editorii lui Eminescu (Ioan Scurtu, Constanța Marinescu, A. C. Cuza) preferând să aleagă numai câteva dintre ele și să le adauge antumelor. Adevărata campanie pentru postume o începe G. Călinescu, în 1932, mai întâi prin presă (*România literară*, *Adevărul literar și artistic*, *Viața românească*), apoi în masiva sinteză a sa *Opera lui Mihai Eminescu* (Vol. I-V, 1933-1936). De literatura populară se ocupă separat (în sensul clasificării lui Ilarie Chendi) D. Murărașu, în ediția comentată M. Eminescu, *Literatură populară*, 1936. În perioada interbelică și în timpul celui de-al doilea război mondial mai publică unele postume în edițiile lor: G. Bogdan-Duică, C. Botez, G. Adamescu, Mihail Dragomirescu, N. Iorga, Perpessicius, Al. Colorian, Gr. Scorpan, I. Crețu - dar adevăratul întemeietor al domeniului este Perpessicius, în 1952, cu vol. IV al ediției sale: M. Eminescu *Poezii*



*postume*, Ed. Acad., 1952, urmat de notele și variantele din vol. V (1962) și de (tratată iarăși separat) *Literatura populară*, din vol. VI, 1963. Perpessicius fructifică și completează campania lui G. Călinescu pentru editarea, cunoașterea, studierea și situarea în rândul operei poetice majore a poeziei postume eminesciene. După el, tema a fost reluată sporadic, cele mai importante contribuții în domeniu fiind aduse de către D. Murărașu, Aurelia Rusu – dar mai ales de către colectivul de la Muzeul Literaturii Române începând cu 1977, anul când ediția Perpessicius a fost reluată. Cu totul deosebite sunt contribuțiile lui Petru Creția – dar și cele ale lui D. Vatamaniuc, ale Oxanei Busuiocanu și ale Aureliei Creția.

Deși edițiile poeziei postume eminesciene sunt multe la număr, totuși trebuie spus că nu seamănă una cu alta nici ca organizare a materialului, nici ca ordine, nici ca text. Nu avem o ediție “nec varietur” a postumelor eminesciene. Nu s-a instituit în acest domeniu, nu s-a resimțit necesitatea pentru aceasta, practica citării predecesorilor, astfel că din ediția Perpessicius, de pildă, nu aflăm decât întâmplător, când editorul consideră de cuviință să arate, cum a citit cutare text manuscris eminescian Ilarie Chendi, Nerva Hodoș, I. Scurtu, C. Botez, G. Călinescu, etc. Nici din ediția Petru Creția nu aflăm lecțiunile anterioare. Aceste negații nu vor să spună mai mult decât spun. Fiecare editor în parte este cufundat în textul manuscris eminescian și oferă varianta sa de lectură, pe care o girează cu propria-i personalitate (prin studii, separate de ediții, prin probitate profesională recunoscută, etc.). Pentru marele public s-a instituit, la noi, ediția a II-a a lui Perpessicius, cea scoasă la Editura Minerva în 1964, cu textul filtrat prin reformele ortografice și, desigur, cenzurat din rațiuni ideologice.

Avem de-a face, practic, cu un tezaur de interpretări eminesciene – neorganizat, însă. Este o energie imensă a editorilor lui Eminescu – și această energie se pierde în latențe, nu e pusă la lucru. Poate că nici n-am fi avut nevoie să folosim această energie oarecum “naturală” (care intră, adică, în natura lucrurilor, face parte din viața manuscriselor eminesciene) – dar, iată, recenta editare a caietelor eminesciene în ediție fotoprintată ne obligă la responsabilitate. Scrisul eminescian nu mai este închis în manuscrisele de la Biblioteca Academiei Române – s-a deschis către public, stă la îndemâna oricui să-l vadă, să-l citească, să-și facă propria strategie de înțelegere a operei poetului. Am accentuat, în studiile și articolele mele, că editarea acestor caiete pune în paranteză, pentru un timp, edițiile tipărite, cere confruntări, verificări, reformulări în toate privințele: ale textului, ale ordinei, ale afilierii manuscriselor, ale ierarhizării variantelor, versiunilor, bruioanelor, chiar ale cronologiei. Știm că Perpessicius ajunsese să poarte, pentru citit, două perechi de ochelari puse una în fața alteia, în prelungirea cărora folosea lupe de diferite puteri de mărire; uneori apela la doctori și, mai ales, la farmaciști, al căror scris se știe cât de încâlcit este, pentru a-i sugera descifrarea unui cuvânt

eminescian. Astăzi, când vedem cât de repede mărește calculatorul scrisul eminescian, cât de simplu se înlocuiesc, adică, uneltele văzului, ne doare sufletul, ca să zic așa, că trebuie să verificăm “avec du mécanique” efortul viu, “le vivant”, al marelui editor – dar situația ne impune acest lucru. Perpessicius (ca să păstrăm cazul său) știa mai bine decât oricare altul efortul înaintașilor săi – și, dacă nu menționa peste tot unde se desparte de ei la citirea unui cuvânt sau a unei fraze, era pentru a nu-i anula, a nu-i leza în istorie.

Ar fi vorba, așadar, de cufundarea ediției Perpessicius în scrisul eminescian din care s-a născut. Metaforic vorbind, e ca și cum ai pune într-o apă sărată o statuie din sare: cât de saturată este apa, cât se va deforma statuia, cât va rămâne întreg din ea. Vremile care vor veni trebuie să verifice și acest lucru.

Dar ... de ce se face un caz din Perpessicius? Și ceilalți editori ai lui Eminescu au avut privilegiul acesta al cufundării în scrisul poetului, au avut bucuriile lor în descoperiri fascinante, au trecut prin aceleași piedici, prin același timp, prin aceeași istorie a receptării poeziei eminesciene, au avut aceleași îndoeli, au stat în fața acelorași aporii. Este nevoie, așadar, de verificarea întregului corp al editorilor lui Eminescu. Într-o cercetare aplicată, științifică, lucrul trebuie să înceapă mai întâi cu verificarea lor între ei. Metoda comparativ istorică ne va ghida în această întreprindere – la capătul ei, întrevăzut peste câțiva ani buni de confruntări continue, complete, văzând necesitatea unei ediții ferme, critice în sens filologic (adică: notând toate diferențele după stabilirea unui text de bază), a poeziei postume eminesciene. Desigur, în zona postumelor nu putem vorbi de o voință auctorială, a poetului însuși, în privința textului său – pentru că este un laborator în care munca a încetat brusc. Dar se poate stabili, cel puțin, un consens – care va avea autoritate, deoarece se bazează pe intelectuali de mare clasă, editorii lui Eminescu.

Un singur exemplu dorim să aducem în sprijinirea ideii noastre (din multe exemple pe care le-am notat în fișe de-a lungul a doi ani de verificări prin sondaj): sonetul “Stau în cerdacul tău”. Se găsește doar într-un manuscris, Nr. 2279, 45-44.

Aici, din fericire, în nota de prezentare, Perpessicius face referire la edițiile Hodoș și Chendi, dar în comentariul său se strecoară o mică inadvertență: “Lecțiunea greșită (...) e în versul 9: L-ai aruncat pe umeri de mirare, ceea ce e un non sens, în loc de L-ai aruncat pe umeri de ninsoare” (O.V, p. 406). În edițiile citate este cu singularul: “pe *umăr* de mirare” – și astfel s-a păstrat versul în toate edițiile, până la Perpessicius. Să fim dreți: la singular, *umăr de mirare*, este o metaforă poetică; la plural, cum citează Perpessicius, încă este o metaforă poetică – dar atenuată întrucâtva prin descriere. Oricum, editorul nu este tocmai corect. Avem, iată, manuscrisul – pe care-l mărim cu ajutorul calculatorului:

Pluralul *umeri* se vede foarte clar (șters deasupra: *pe umerele*, și mai clar), nu cred că e nevoie să-l suspectăm pe Hodoș, și apoi pe Chendi, că n-au citit bine. Dimpotrivă, s-a vrut singularul pentru întărirea sensului metaforic. În privința lui *mirare/ninsoare*, se vede cât de rapidă este scriitura. Avem, așadar, dreptul să considerăm că primii editori ai textului au interpretat, în favoarea poeticității, a lui Eminescu deci, dar au interpretat.

Începutul acestui text, cu atâtea tăieturi și rescrieri, se regăsește, însă, altfel în Ediția Petru Creția (Humanitas, 1994, p.181): “Stau în cerdacul tău...Era senină / Deasupra noaptea... abori se întind...” (și Perpessicius transcrie astfel, dar ca al doilea etaj al textului, la variante, în vol. V, p.407) – însă în Ediția MLR din anul 2000 (girată de același Petru Creția) se revine la incipitul tradițional. Petru Creția nu notează opțiunea – dar se bazează, cum observăm, ferm pe manuscris, unde termenii tradiționali sunt tăiați, alegând ce rămâne scris curat. Perpessicius lasă incipitul în tradiția Hodoș-Chendi, care aleg ce tăiase poetul: “Stau în cerdacul tău... Noaptea-i senină / Deasupra-mi crengi de arbori se întind...”

Tendința de a contura o tradiție este vizibilă la editori, ca și aceea de a face mici corecțiuni; ei trebuie doar puși în relație, în comunicare la vedere, unii cu alții –altfel, stau în comunicare internă, în dialog interior.

Printr-un procedeu comparativ (cu extinderea comparației la toate edițiile făcute după manuscrise) similar trebuie analizate toate postumele eminesciene, stabilindu-se un text – dar punându-se alături variantele editorilor. Se va atrage, apoi, atenția asupra versiunilor care au dreptul de a fi variante și de a figura în registrul operei majore. Eminescu însuși numește “Varianta aceleiași poezii”, “Altă variantă”, “Altă variantă” cele trei poezii “Mai am un singur dor” ce se succed după cea eponimă. Avea, deci, sentimentul ferm al variantelor ca texte definitive. În manuscrisele sale sunt variante definitive la “Glossă”, la “Odă (în metru antic)”, la “Veneția”, etc. – ce au dreptul să iasă din subsolul ediției Perpessicius, unde sunt trecute cu literă mică, și să stea ca poezii de prim rang între celelalte. Marele editor însuși spunea că discuțiile despre versiune, variantă, bruillon, ciornă la Eminescu trebuie să stabilească definitiv statutul unor poezii postume. Aceste discuții nu s-au purtat cu sistem, ci doar sporadic – și le vom urmări, desigur, în cercetarea noastră interdisciplinară.

Sta cu ceadac - la un singur loc  
 Do ang <sup>nostru</sup> ~~la un loc~~ de adina si intina  
 Cu ~~un singur loc~~ ~~de adina~~ ~~si intina~~  
 Si vintul aduce - la un loc ~~de adina~~ ~~si intina~~

Dea prin forata de in te piovind  
 Cum te aduce la ~~un singur loc~~ ~~de adina~~ ~~si intina~~  
~~de adina~~ ~~si intina~~  
 Ai donit, cu man la cu fin  
 In cel de aur ipent despletia

Deza, vint, pieptand de C im  
~~La dance de pe omarele gale~~  
~~Is il armat de pe usul de vintura~~  
 Apra to adina ~~si intina~~

In mltura. actia mai vint  
 Do ang in vintul deaur in ramini.  
 Tre luminte hota in lina geamuri

Deza, vint, pieptand de C im  
~~La dance de pe omarele gale~~  
~~Is il armat de pe usul de vintura~~  
 Apra to adina ~~si intina~~

*Peregrin*

*M-am dezrădăcinat  
(Un vers inacceptabil)  
De când pe planiglob, uitat,  
Alerg necontrolabil.*

*Aveam se pare-un hat al meu,  
Mai ieri, cândva, acum un an,  
Dar agățat de curcubeu  
Anexă sunt la geamantan.*

*Și-n geamantan e doar pelin,  
Cu vameșii mă simt fârtat,  
Parcă mă duc și-atunci când vin.  
M-am dezrădăcinat.*

## Olarului

*Olar valah cu inima pe roată,  
Se-aud în juru-ți susurând izvoare,  
Ai pielea de pe palme încrustată  
De-atâtea veacuri mângâind  
ulcioare.*

*În străchini îți stau gândurile roabe  
Și sufletul prizonier în cană,  
Sub unghii ai pământuri basarabe  
Din oalele cu forme de codană.*

*În lut amprenta ta e pretutindeni,  
Chiar și căldură prins-a caolinul  
Și-nmugurește – salcie-n armindeni  
—  
Cu tine împletind în ol destinul.*

*Cum stai curbat pe roata rotitoare  
Nici nu mai știi pe cine-nvârte cine,  
De-atâtea veacuri mângâind  
ulcioare,  
Ulcior te văd, cu toartă, și pe tine.*

***Tara aceea***

Eu vin din țara aceea feerică  
Unde duminica se merge la biserică  
În haine frumoase, curate,  
Musai devreme, pe nemâncate.  
Din țara scaunului cu trei picioare  
Și a mămăligii ca un soare  
Revărsată pe masă din tuci,  
Unde urzeala se urzește pe uluci,  
Se bate-n meliță fuiorul,  
Bobii prezic trecutul și viitorul,  
Pe ulițe cântă paparude  
Iar la izvoare fete nude  
Licoare vin să ia, de leac,  
Precum se zise din răsveac.  
Acolo și masa e tripodă,  
Săpunul se face ca anțărț, cu sodă,  
Fasolea nu merge decât cu ceapă,  
Dar niciodată vinul cu apă.  
Cu-adevărat e-o țară feerică,  
În care bulzul de formă sferică  
Se coace-n vatră, pe tăciuni,  
În iarnă vin sălbăticiuni  
Până pe prispă, hămesite,  
Isterizând în grajduri vite.  
La ceasul mistic, pe-nserat  
Lemnele-n foc pocnesc cifrat  
Când stau buncii la taifas  
Pufnind mahorcă pe sub nas  
Și băsmuind despre ninsoare  
Pe scaune cu trei picioare.

## Constantin Amărieuței și inepuizabilul subiect al literaturii române: Mihai Eminescu

Dacă – preluând una dintre seducătoarele gândiri ale lui Mikel Dufrenne – am fi înclinați să vorbim despre misteriosul *Ceva ce se pretează a fi nelimitat într-o lume a poeziei*, evident vom spune că acesta ar deveni identificabil în literatura română abia începând cu Eminescu. El a iluminat vastele orizonturi ale poeziei române, deschizându-le și către sfera cunoașterii. Astfel a devenit posibilă apariția aceluia *joc secund* al energiilor spirituale pe care astăzi îl cuprindem în sintagma (evanescentă) despre *conștiința poetică*. Iată de ce Eminescu rămâne un inepuizabil subiect al celor care gândesc fenomenul nostru literar. Deci nu e de mirare că autorul *Luceafărului* a fost și unul din subiectele predilecte în eseistica exilului românesc.

Eseul lui Constantin Amărieuței *Eminescu sau lumea ca substanță poetică* a apărut în anul 2000 la editura “Jurnalul Literar” sub îngrijirea regretatului Nicolae Florescu. În lapidarul său cuvânt înaintea filosoful operează deschiderea abruptă a perspectivei din care intenționează – evident polemic – să instaureze noi sensuri și implicații privind creația eminescienă în spiritualitatea noastră: “A considera, spune el, cum s-a făcut până astăzi, că Eminescu este un poet romantic din secolul al XIX-lea, influențat de filosofia schopenhaueriană și de ecourile gândirii budiste (Nirvana) – ceea ce pentru o simplă critică literară este evident –, nu justifică cu nimic definiția de poet național, și nici chiar pe cea de poet universal (în măsura în care universalul trebuie să decurgă dintr-o excelență a individului, în speță a specificului național)” (p. 5). În primă abordare se pune tranșant problema receptării poetului subliniind că filosofia lui “...a fost considerată în funcție de fondul cultural, desigur temeinic, acumulat de poet în Occident”. Dintr-o asemenea perspectivă, ni se atrage atenția, discursul exegetic plasează un accent depreciativ, prin greșită orientare, mizând nu pe “originalitatea românească a poeziei”, cât pe împrumuturile dintr-o gândire străină, ceea ce desrădăcinează “inspirația venită dintr-un străfund ce ne este propriu.” Reinventariind influențe arhi-cunoscute și prea ades comentate, adică pesimismul schopenhauerian, iradiațiile perspectivei hegeliene (*Spiritul absolut* invocat drept *Veșnicul Demiurg*), resemnarea stoică (*Nu spera și nu ai teamă*), nirvana budistă (*Eu nu cred nici în Iehova, nici în Buddha-Sakya-Muni*), eseistul apreciază că amestecul acesta heteroclit de gândire occidentală și spiritualitate indiană *nu ilustrează, nu sporește și – în fond – nu susține prin nimic originalitatea creației eminesciene*, astfel că exegeza nu oferă conturul unei filosofii care să fie proprie gândirii poetului. Evident, el “...n-a versificat idei filosofice pentru că i s-au părut *adânci* sau pline de înțelepciune. Ci inspirația lui ne-a

relevat ceva tainic și absolut fără de care nu-i posibilă, nici intuiția filosofică, nici iluminarea mistică, nici inspirația poetică. Eminescu – concluzionează Amărieuței – a spus ceva nescris în cărțile de filosofie occidentală, nemaipus de nimeni până la el în poezia românească. /.../ poet-metafizician, nu s-a dedat discursului filosofic, fie el *poemitizat*, cum s-a spus. Și nici la fabricarea unei mitologii personale, cum crede G. Călinescu.” Ceea ce îl singularizează pe Eminescu este, pe de o parte faptul că se situează “...în perspectiva românească a *Stării d’întâi*”, aceea care “reprezintă ethosul național”. Potrivit lui Amărieuței se mai adaugă și “felul poetic, personal, prin care s-a exprimat”; iar “adevărata *filosofie* a lui Eminescu, este *Starea pe loc*.” Rezultă că valoarea filosofică a scrisului eminescian “nu mai poate fi pusă în relație cu tema lui *a fi* de tip occidental. *Starea d’întâi* iese dintr-o intuiție mult mai adâncă decât manifestarea gândirii onto-noologice moștenite de la Greci./.../Fiind vorba de o poetică a *stării*, izvorul de inspirație răsare direct din *Starea d’întâi*, și nu din Schopenhauer sau din Lenau, căci mijloacele de expresie sunt în primul rând *stări*: de *dor* și de *urât*./.../Această gândire poetică este structural ecstatică. Ea realizează *starea pe loc* a Lumii, fie în farmecul ființării ei absolute/.../fie în melancolia desființării totale a lumii sortită morții”(pp. 24-26).

Întru deslușirea susținerilor sale, analistul redescoperă în desfășurările gândirii românești (de la Cantemir, Neagoe Basarab și până la Blaga și Vulcănescu) o mare vocație metafizică ce s-a manifestat fie în termeni materialisti (la Conta *ondulația universală*), fie într-o viziune mistică (a *ritmurilor* la Vasile Pârvan), fie într-o *simbolică a unduirii*, cum se întâmplă la Blaga și Dan Botta, toate la un loc întemeiate pe o profundă intuiție a ceea ce se află cuprins în strania sintagmă a *Stării d’întâi*. Sensul acesteia se circumscrie celui de “*stare absolută*, pre-ontologică în spiritualitatea românească (nici Ființă, nici Neființă), /.../ înțeleasă ca *stare pe loc*. Spre ea tinde poetul: *setea liniștii eterne*, cântecul vechi ce obsedează și pe Hyperion (*mi-e sete de repaos*)” (p. 16.). Eminescu este, pentru prima oară în literatura română, aducător “... fie al unui cântec ce a încifrat realitatea/.../ prin metaforă/.../fie al unui cântec ce des-cifrează *Starea d’întâi* ca Enigmă prin alegorie”(p. 17).

*Fenomenologia creației poetice* pe care, poet ne-pereche, el a instaurat-o ca discurs (“deja prezentă în spiritualitatea românească sub forma de folclor”) se configurează, potrivit lui Amărieuței, ca o estetică a “stărilor de *dor* și de *urât*.” Pentru poet, *dorul* este infinit, ceea ce iluminează vaste orizonturi către imaginea *Firei ilimitate*; *urâtul* este legat de *starea de finitudine a lumii*. Dialectica unei asemenea gândiri poetice, subliniază comentatorul, vădește mari subtilități; permite stranii și tulburătoare treceri dintr-o ontologie în alta ca în *Mortua est*, sau *O rămâi*. *Frumosul estetic* survine aici (din perspectiva celui ce încearcă să aducă în vizibilul nostru complicatele ei meandre) ca iluminare a *Stării d’întâi*.

Aceea care "...este chiar o stare ontologică: imagine absolută, transcendentală. Dar nu ca Ființă exprimată în idei (ca în filosofia occidentală) și nici ca Mister (redat de Icoana divinului, ca în fenomenul religiosului în general) ci ca *Enigmă*" (p.17).

Potrivit lui Amărieuței, dimensiunea specifică și singulară a filosofiei și *poieticii* eminesciene se deslușește în *deschiderea luminatoare* (*Lichtung*) asupra *stării originare din lucruri*. Ilustrative întru aceasta sunt versurile din *Scrisoarea I*: "La-nceput, pe când ființă nu era, nici neființă, / Pe când totul era lipsă de viață și voință, / Când nu s-ascundea nimica, deși tot era ascuns... / Când pătruns de sine însuși odihnea cel nepătruns." Ceea ce (ni se mai spune) transpare dincolo de ele este tocmai "substratul (o sub-stare) metafizic" al unui discurs ontologic de o "admirabilă și precisă precuvântare a lumii, o spunere a ei înainte de cuvinte" (p.30).

Nu fără o tentă de malițiozitate, Amărieuței îl taxează pe Călinescu, cel ce nu a rezistat ispitei de-a explica cultural "ideile" cuprinse în versurile amintite, identificându-le sursa în altă gândire decât cea românească (*Rigveda*). Nici lui Constantin Noica (considerat *mai pătrunzător în ale metafizicii!*) nu i se trece cu vederea că *ideea de neființă* e pusă pe seama influențelor cunoscute din *gândirea indiană*, opinând că, la fel de bine, episodul cosmogonic din *Scrisoarea I* trimite și către alte teritorii culturale precum *Teogonia* lui Hesiod sau *Metamorfozele* lui Ovidiu. Dar, nu numai atât. Reproșurile față de Noica se amplifică, pornind și de la faptul că asimilează *neființa* din versurile lui Eminescu cu *Haosul*, trecând "de la neființa *ontologică* (negativă), la mitologie." Or, subliniază eseistul, "...ceea ce Eminescu exprimă prin *Nepătruns*, haos omogen, nediferențiat, sau matrice cosmogonică (*haos-mamă* pentru punctul *Tată*)" apare din temeiurile unei intuiții cu totul aparte de aceea a *Haosului* (*Neființă*). Fapt evident acolo unde Eminescu scrie: "Umbra celor nefăcute nu-începuse a se desface, / Și în sine împăcată stăpâna eterna pace" Constantin Noica "vede" identitatea dintre *Ființă* și *Haos* astfel că, practic, el "modifică versul eminescian într-un sens ce amintește *creația continuată* de tip cartezian: "Umbra celor nefăcute *nu-nceta* a se desface / Și în sine *neîmpăcată* stăpâna eterna pace." Și Amărieuței își amplifică argumentația: "Că *eterna pace*, adevărat leit-motiv de căutare a poetului (ca și *setea de repaus*) era *neîmpăcată*, iată ceea ce apare nu numai curios dar și imposibil. Adevărul este că Ființa și Neființa, teme de ontologie (adică de fundament noologic) privesc Lumea în totalitatea ei *ființată* sau *des-ființată*. Nepătrunsul lui Eminescu nu are nimic comun cu ontologia (el este *pre-ontologic*), și nici cu mitologia cosmică. În starea lui de *eternă pace*, Nepătrunsul de la Început este intuiția *Stării d'întâi*" (p. 32).

În concluzie: versurile care deschid *Scrisoarea I* reprezintă o *Precuvântare la discursul cosmogonic*, iar în *jocul lor literar*, realizat cu concepte din arsenalul filosofiei "...apare clar efortul de depășire a limbajului, a de-construcției semantice". Tot de aici, revenind la ideea



sursei de inspirație din *Rigveda*, afirmația cade tranșant: orice comparație “se oprește aici”! “Gândirea liturgică a brahmanilor nu este gândirea ecstatică a poetului român. Din prima va ieși mitul cosmogonic, din a doua *starea pe loc*.”

*Arta de a scrie*, se mai spune *trezește din somnul dogmatic secretul unei noțiuni simple*. Aici deslușim *gândirea ecstatică* prin care Eminescu aduce în percepție *ființările lumii văzute*, și *starea pe loc*, stare intimă a lucrurilor pe care poetul o presimte. Astfel *Poezia* devine afirmare a unui miez de stăruință universală care este *starea pe loc* în forma ei originală de sine, de stare principală. Și, nu trebuie pierdut din vedere: *starea pe loc* a lucrurilor ascunde strania tentativă a ieșirii din timp atunci când poetul spune: “Nu era azi, nici mâine, nici ieri, nici totdeauna” (*Rugăciunea unui Dac*). Și Amăriuței precizează: “*Totdeauna* are sensul de veșnicie cantitativă a lucrurilor, nu de permanență a lor. *Starea* lucrurilor (sinea) este preontologică, ea nu poate fi gândită speculativ sub pecetea categoriei cantității (ca la presocraticii Parmenide, Heraclit, Empedocle, Melisos etc) /.../ este *starea stăruitoare de sine a tuturor lucrurilor*, ca în versurile următoare: ‘Pe când pământul, ceriul, văzduhul, lumea toată/ Erau din rândul celor ce n-au fost niciodată’ ” (*ibid.*). Precizările sugerează că e vorba despre o cunoaștere cu totul specială: “gândul ecstatic cunoaște *starea pe loc* a Lumii în Neființa ei”. În descrierea fenomenologică a acestei stări, Amăriuței sesizează *frecvența clipei ca trăire a destinului* și identificarea ei cu *starea pe loc*, “formă de depășire în permanența stăruinței, a Lumii: La ce simțirea crudă a stinsului noroc/ Să nu se sting-asemeni, *ci-n veci să stea pe loc* (*Despărțire*)”. Suntem atenționați: în rostirea poetică Eminescu invocă oprirea *desfășurării istorice a Lumii* (*panoramă a deșertăciunilor*) pentru a evita *Răul* și a opri *Clipa* (!) pentru o *stare pe loc* fericită. Întru aceasta sunt amintite *Memento mori* și *Povestea magului călător în stele*. Fondul filosofiei lui Eminescu, este cel în care se aude chemarea *stării pe loc* și o întrezărește “ca o ființare sau ca o desființare absolută, cu tot farmecul și cu toată melancolia vieții și a morții.”

Dintr-o amelioare adâncime de gând Constantin Noica scria: “Cu un singur volum de versuri – e drept răscolitoare la culme – și cu unul sau două volume de proză neîmplinită, cititorul român crede a ști ce este fenomenul Eminescu și ce ne este el.”

Din nefericire, astăzi, printre noi, românii se conturează tot mai întunecata întrebare: Chiar știm, oare chiar mai știm, *ce ne-a fost și ce ne mai este El?*

**Cred**

*Cred, Doamne,  
ajută așteptării mele!...  
Oglinda mă arată cu ochii stinși  
peste noapte, numai zorile îmi aduc  
pasărea cu zbor prelung, oprindu-se  
pe zidul în care degetele mele  
caută rana Ta!...*

*Doamne,  
în zadar știm durerea,  
nimic nu putem schimba,  
chiar dacă am urla, sfâșiindu-ne  
hainele și trăgând cu mâinile  
amândouă de baierale  
inimii!...*

*Chiar dacă  
am întoarce timpul și am  
sângera, acolo, unde este încă  
proaspăt locul prin care au voit să-Ți  
smulgă inima, locul de care ne-am  
atins și-am început să credem  
veșnicia Ta!...*

*Azi, inima-și întinde  
ramurile peste Crucea pe care  
singur stai cu brațele deschise și  
suspini, plecându-Ți fruntea peste  
lanurile vii și luminându-le  
cu lacrima de  
foc!...*

### **Semnul Îngerului**

Când va fi,  
nu vreau să știu dinainte,  
ci doar să lunec precum frunza  
de aur pe apele râului străjuit  
de arini – spune  
bărbatul!...

Când va fi,  
vreau să mă înfășați  
în vălul de fum al câmpiei,  
dar să nu îmi acoperiți mâinile,  
pentru că va veni vremea când  
Îngerul va suna din trâmbița de  
argint și mă voi închina -  
spune femeia!...

Amin!  
Iar când veți adormi, eu  
voi veni la puntea dintre lumi  
purtând în slavă semnu-acesta -  
șoptește Îngerul și-apoi dispare  
în cireșul înflorit, lăsând în  
urmă o mireasmă vie și-o  
adiere de petale  
albe!...

Totul  
s-a petrecut prea  
repede, încât nici nu am  
văzut semnul Îngerului – strigă  
bărbatul întristat, în timp ce  
vântul înfioară apa și  
arinii tineri!...

Nici eu  
n-am înțeles nimic -  
suspină-n zori femeia, în timp  
ce-și scutură petalele din părul  
nins și vede vălul fumuriu cum  
se scurtează-ncet, de la  
un capăt!...



M. N. RUSU

**Radu Theodoru și poemul său în proză**  
***Hora Unirii***  
**George Boitor, *Fuga din mit***

În 1968, redactând publicația *Caiete de literatură* editată de Uniunea Scriitorilor din R.S.R., Filiala Brașov și Comitetul pentru Cultură și Artă al județului Brașov, secretarul Filialei, redutabilul scriitor Radu Theodoru, se vede pus în situația să salveze apariția și conținutul acesteia de la iminenta ei oprire de la tipar. Spirite dogmatice și funcționărești cereau scriitorului să introducă o prefață cu citate din tezele partidului unic și mai ales, ale “Tovarășului”. Ne aflam cu câteva luni după invazia trupelor Tratatului de la Varșovia asupra Cehoslovaciei, iar scriitorul R.Th. “fără drept de semnătură” la ora aceea, avea de a sta drepti în fața normativelor și stereotipurilor locale sau să abandoneze lucrarea. Un fost pilot de vânătoare și un luptător pentru dezvoltarea și afirmarea romanului nostru istoric, nu putea accepta o asemenea atitudine. Ne consultă pe cei puțini din jurul său, Vladimir Udrescu, poet, Radu Nițu, prozator și eseist, Dan Tărchilă, dramaturg, George Boitor, poet, E. Modâlcă, pictor și grafician, Ioan Georgescu, șeful Librăriei nr. 1, Brașov, Mihai Nadim, ziarist și subsemnatul, brașovean get-beget, dar “fugit” la București, cum spunea ironic, responsabilul cu aprobarea editării *Caietelor de literatură*.

Într-o sclipire de moment afirm că această ediție stă sub semnul unirii în cuget și în simțiri. Cum adică? Zice același obtuz politruc. În cuprinsul ei sunt poezii, texte și un fragment dramatic despre Mihai Viteazul. Ce propui? Propun ca “domnul” Radu Theodoru să scrie un scurt editorial, sau prefață la acest caiet, știind cât de mult îi stă la inimă prozatorului istoria românilor în general și a lui Mihai Viteazul în special. Bine, scriu acum, zice dânsul, preocupat să nu scape clipa prielnică plecării la tipar a *Caietelor de literatură*.

Ce a ieșit de sub pana marelui prozator, comandor de aviație pe atunci, general în rezervă astăzi, este următorul poem în proză, singurul de altfel din creația sa deosebit de longevivă. Il redau aici, în forma sa autentică.

## ***Hora Unirii***

*Poate era Negoiul, ori Ceahlăul, ori era Omul, piscul acela cu zăpezi veșnice, de pe care am văzut echinoceiul de toamnă plecând emisfera boreală sub zodia scandinavilor. Eram acolo la înfurcătura gresiei cu constelațiile, când l-am auzit pe Zamolxis. Curgeau piscurile unele în urma altora, curgea austrul prin bărbile zeilor și curgeau deopotrivă, călări pe cai negri, ori albi, ori murgi, bărbații dintotdeauna ai pământurilor din șesuri, venind cu vânturile și foșnind din bărbi din molidișuri.*

*Se zideau unii pe alții în gresiile Ceahlăului, Negoiului, Mehedinților și-n Cetățile Ponoarelor, doar mișe și tohoarce, cu fluier de os înfipite-n brâie, ori în bete, ținând în mâini coasele și furcile și săbiile și puștiile și grenadele, hrisoave vechi și cronici ținând, veneau puhoi, ropotind în galopuri sonore, când dure, când melodioase și se zideau unii pe alții în munți, în gresii și-n bazalturi. Un cerc jos, la poale, din obcine până-n Dunăre cu fața spre șesuri, ori cu fața spre Someșuri și Târnave. Alt cerc deasupra cu fața-n răsărituri și cu fața-n apusuri, apoi iarăși veneau din istorii, cu femeile și pruncii, cu ale lor cântate, ori doinite ori horite, ori bocite și se zideau iarăși unii pe alții acolo-n gresii, deasupra molidișurilor, spre golurile de munte cu lăsători, pentru capre negre și țarcuri peste care curgeau aspre vânturile lumii.*

*Se zideau tăcuți os în os, barbă-n barbă, ochi în ochi, cântec în cântec, Mihai în Mihai, aducându-și căpățânile-n dăsagi, ori limbile zmulse după Bobâlna, ori cărnurile arse la Temișoara, ori inimile străpunse la Rovine și Valea Albă, le aduceau pe toate să fie acolo, în gresii.*

*Pe urmă alt cerc și alt cerc pe toți Carpații, de jur împrejur, până când au început constelațiile să curgă deasupra lor scânteietoare și-n foșnetele acelea siderale acolo unde Omul înfrunta veșniciile, toți zidiții în gresii și-au scos fluierile de os și-au început să horească împreună cu noi, Hora Unirii.*

Simbolul cercurilor concentrice și al grupului statuar pe verticală, cu vârful în Sfinxul din Bucegi este evident, cred.

Și acum surpriza.

Datorită acestui poem editorial semnat de Radu Theodoru – a putut să apară în revistă și poemul subversiv al lui George Boitor, *Fuga din mit*, nedeslușit de ochiul vigilent al cenzurii provinciale.

Trebuie să adaug și să precizez că acest poem făcea parte din volumul *Scara de apă*, sub tipar la E.P.L., notație din josul poemului apărut doar în *Caietele de literatură* din 1968. Dar la editarea cărții în 1969, realizată cu concursul redactorului de carte Mircea Sandu, alias Mircea Ciobanu, acest poem incendiar lipsește. O dovadă în plus că cenzura sesizase directitatea lui polemică. Dar era prea târziu, poemul există, deși acoperit de uitare, în *Caietele de literatură*, 1968! Îl scot acum la lumină, în America visată de George Boitor, prietenul meu de redută de altădată.

GEORGE BOITOR



### ***Fuga din mit***

#### *I*

*Sunetul s-a scurs printre pigmenți.  
Numai rășina și uleiul mai arde  
Pe pânza colorată cu demenți,  
Ori sfinți proptiți în nimb și halebarde.  
Cui i-au trecut prin sânge sfinții, cerul,  
Balaarii ce înspăimântă plozii?  
Cătușele s-au plămădit din gerul  
Ce l-au iscat prin noaptea lor – irozii.  
Mai sunt sirene înotând adânc.  
Prin hăul care-l cască marea-n larg?  
Nu! Numai frica, teama de cuvânt  
Ne leagă câte-odată de-un catarg.*

#### *II*

*Sfâșiați tăcutele minuni;  
Dorm sub arbori ploaia și fosila  
Fecundând prin ierburi uneori,  
Forme care putrezesc argila;  
Dorm amante ce ne-au otrăvit  
Sub fecunda glie. Glia tace.  
Dar înfingeți plugul mai adânc,  
Sfâșiați acea tocmită pace!*

#### *III*

*Numai lașii și-au construit dumnezei  
Să le ocrotească scheletele, plinul ...  
Eu îl laud pe cel care trece prin ei  
Călcându-și teama, spaimele, destinul.*

### **Îmblânzitorul de iluzii**

Îmblânzitorul de iluzii  
Îngerul coboară în lumină de iarnă  
Neînvișorât  
Când îmi descopilăreați dealul și pădurea  
Fericirea ta curgea pe poteca subțire  
Înflorește pragul  
Soarele se-nfiora  
Prin crini

### **Rugă**

un înger  
într-o seară târzie  
numele meu brumat cu vocale neînfrigate  
zgomotoasă azalee pe toamna din vitrine  
părinții au vânat clipa de diamant  
alteori clipa i-a vânat  
factorul poștal  
aduce scrisori tot mai puține  
dintr-o patrie veche

### **Ninsoare**

fântâni sălbătice  
în copilăria împodobită de cuvinte  
muzică răzvrătită  
duminică stinsă  
iluzie neumblată  
prin provincia veche

### **Amintire**

ziare de ceață  
prin cartiere de argint  
canton  
în scrisori zornăie toamna  
se lasă pe casă un soare viscolit  
e frig în poze  
doar scrâșntul clipei în amintire

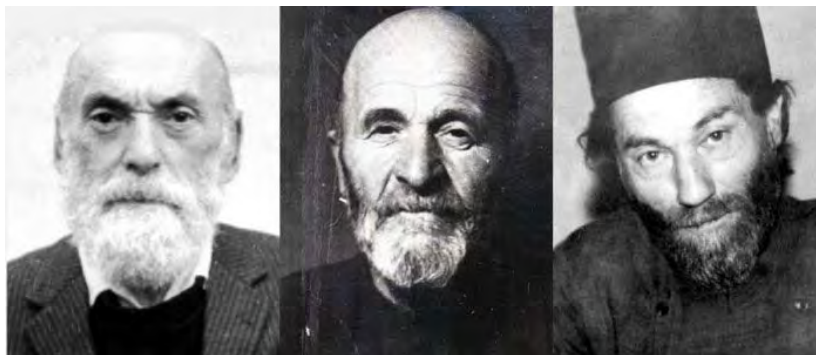
**Recompense morale tardive pentru “dușmanii poporului”:  
Nicolae Steinhardt, Gheorghe Cotenescu, Justin Pârvu,  
dar și pentru Lt. Col. Gheorghe Arsenescu și “Haiducii  
Muscelului”**

“Cei ce locuiesc mai pe sub păduri, fiind mai toți și  
vânători, sunt foarte «curagioși» și cutezători, iubind  
mai mult ca alții libertatea și neatârarea, cauza care  
poate a contribuit ca cei mai mulți *haiduci și*  
*revoluționari* să fie dintre acei ce s-au născut pe sub  
munți”

(înv. N. Andreescu)<sup>1</sup>

Cetățeni de Onoare Post-mortem în orașe și comune: Târgu-Lăpuș  
(Nicolae Steinhardt), Câmpulung-Muscel (Gheorghe Cotenescu), Baia  
Sprie, Piatra Neamț, Belcești-Iași, Poiana Teiului-Neamț (Justin Pârvu).

Trei clerici, trei Apostoli ai lui Hristos, deunăzi onorați, printre  
altele, pentru suprema vină de a fi fost demni în umilința și modestia lor,  
catalogați de Securitate și slugile lor, informatorii, ca fiind “dușmani ai  
poporului”.



Nicolae-Steinhardt

Gheorghe Cotenescu

Justin-Parvu

Așa să fi fost, oare, urmașii Apostolilor lui Iisus Hristos să fi fost  
“bandiți”, cum sugerează dosarele pline de minciună și ură de clasă pe care  
ne străduim să le analizăm la C.N.S.A.S.?

Cum de s-a ajuns ca oameni atât de diferiți, și totuși atât de  
asemănători prin chipurile lor, precum Nicolae Steinhardt, Gheorghe

---

<sup>1</sup> N. Andreescu, „Râul Doamnei cu munții și comunele din jurul său”, în *Gazeta  
Săteanului*, Râmnicu Sărat, anul IV, nr. 10, 20 iunie 1887, pp.155-157.



Cotenescu și Justin Pârvu, care și-au dedicat întreaga viață dragostei față de semenii lor, adevărului și credinței, să înfunde, ani grei, pușcăriile comuniste?

Pentru că anterior șervețelului “procentajelor” de la Moscova din octombrie 1944 a existat Londra lunii mai a aceluiași an, când ministrul de externe britanic Anthony Eden “ipoteka” ambasadorului moscovit România pentru trei luni, urmat de Winston Churchill, visceralul anticomunist de odinioară, care, momit cu caviar și votcă din belșug, îi oferea pe tavă noului Nabucodonosor întreaga Europă de Est în schimbul Greciei, necesară bazelor din Mediterana.

Pentru că în corespondența lor secretă Churchill și Roosevelt își recunoșteau reciproc *dezinteresul față de România*. Precum odinioară Hitler pentru Țările Baltice, Basarabia, Bucovina, în anexele secrete ale diabolicului Pact Ribbentrop-Molotov din 23 august 1939 . Cu fix 5 ani înaintea “însurecției” comandate de un Rege temător că Antonescu i-ar fi putut-o lua înainte, convenind cu Stalin un armistițiu demn, așa cum a făcut-o rapid și Mannheim, nesacrificând soldați finlandezi în lupta împotriva Germaniei, pierzând și el teritorii, dar păstrând neștirbită demnitatea unui popor!

Churchill către Roosevelt, la 8 martie 1945 (la doar 2 zile după instaurarea guvernului Dr. Petru Groza, de “largă concentrare democratică”):

“Sunt convins că dvs. ca și mine veți fi tot atât de contrariat de recente evenimente din România. Rușii au reușit să instaleze prin forță și prin declarații înșelătoare un Guvern comunist minoritar (...). Cu toate acestea, eu sunt foarte hotărât să *nu insist asupra acestui punct de vedere*, ca Stalin să nu-mi poată răspunde: eu nu m-am amestecat în treburile tale în Grecia, de ce nu-mi permiți și mie același tratament în România!”.

Roosevelt către Churchill, la 11 martie 1945:

“Este evident că rușii au instalat un Guvern minoritar, ales după gustul lor, dar pe lângă motivele pe care le-ați expus în mesajul dvs., eu cred că România *nu e un loc bun pentru a ne măsura cu rușii*”.<sup>2</sup>

Ce-ar mai fi de spus?

Pentru că doar așa a fost posibil ca o infimă minoritate, în mare parte alogenă, prin pseudo-fronturi populare, să pună mâna pe putere, sprijinită de milionul de soldați “eliberatori” care-au catadicsit să plece abia în 1958.

Pentru că trebuia pedepsit un întreg popor care încerca să-și păstreze demnitatea. Ne-a costat enorm. Sute de mii de morți în război, sute de mii de prizonieri ani în șir și zecile de mii de invalizi de război, două milioane de cetățeni arestați și anchetați, două sute de mii de condamnați, cinci mii de condamnați la moarte și executați, sute de morți executați demonstrativ

---

<sup>2</sup> Nicolae Baci, *Agonia României (1944-1948)*, Ed. Dacia, Cluj-Napoca, 1990, pp. 116-126.

sau discret, fără a se mai ajunge la arestare, judecare și condamnare, pentru intimidare. Plus pânza de păianjen țesută cu ajutorul celor peste 1,5 milioane de informatori, colaboratori, persoane de sprijin, agenți de influență, gazde conspirative, care au contribuit, “după puterile lor”, la contaminarea aerului pe care-l respiram.

Pentru că doar așa putea rămâne la putere aproape o jumătate de secol un regim totalitar și un Partid terorist, caracatiță bazată pe tentaculele sale docile implicate în represiune: Securitatea, Miliția, Armata Populară, Procuratura, Justiția. O jumătate de secol în care o țară întreagă a fost dominată de *frică*.

Ne-au trebuit 25 de ani de la ruperea zăgazurilor în Europa de Est, în 1989, ca să aflăm că doar o mână de oameni, poate 10.000, poate 15.000, au îndrăznit să spună, cu glas tare, NU. Sunt cei care au îndrăznit și s-au sacrificat, urcând în munți și opunând rezistență ocupantului intern și extern. Alături le-au fost cei care i-au ajutat, susținându-i logistic și moral. Săteni, orașeni, bărbați, femei, copii. Inclusiv clerici, călugări și preoți. Familie, prieteni, cunoscuți, necunoscuți. Armate întregi, antrenate și echipate, coordonate de consilieri sovietici, i-au hăituit zile-n șir, luni, ani de zile, până la exterminarea și capturarea tuturor fugarilor răzleți. Dacă n-au reușit s-o facă singuri, i-au infiltrat masiv, *toate, dar absolut toate grupările de rezistență anticomunistă fiind destrucțurate prin trădare*.

25 de ani în care abia zărim mici insule de recunoștință. Doar atât merită, oare, cei care și-au sacrificat viața, tinerețea, familiile, viitorul? Doar câteva lacrimi simbolice, de multe ori prefăcute, într-un ocean de suferință? În România comunistă au fost mii de oameni executați pentru că au îndrăznit să facă *ceva*, să spună *NU*. Nemaivorbând de milioanele de ani de temniță grea la care au fost condamnați restul, pentru același curaj, de la simpla “omitere de denunț” și “favorizarea infractorului”, adică a “bandiților” din munți, până la “uneltirea împotriva regimului social”.

N-a fost canonizat până-n prezent nici un martir al luptei anticomuniste, cleric sau laic. În temnițele comuniste au intrat, mulți pierind acolo, peste 2.000 de preoți ortodocși, iar peste 20 din aceștia au fost chiar executați, murind precum Mucenicii din Biblie. Alte culte religioase au făcut canonizări, înțelegându-le mai bine jertfirea de sine, Apostolatul.

O Românie împânzită cu sârmă ghimpată, turnuri de pază, gardieni înarmați și câini special dresați, lagăre și închisori, locuri în care nu vârsta și sexul deținutului contau, ci vina de a fi *altfel, dosarul*, de multe ori cu probe inventate și acceptate pe nemestecate de o Justiție oarbă, duplicitară, școlită în mare parte, la Branul lui Țepeș Vodă.

O Românie cu un număr infinit de Gulaguri, existând, vai, atât de multe cazuri în care propriile rude, soți și soții, copii, “turnau”. De bună voie, stimulați, șantajați, indiferent cum, “turnau”, fără să le pese de suferințele celor din preajmă.

E bine că au apărut și cele câteva insule ale normalității și respectului civic. Avem, deocamdată, doar pe cei trei clerici pomeniți mai sus, pe care autoritățile locale și cetățenii i-au reintrodus, în fine, în *memoria colectivă*.

Astfel de gesturi trebuie să se înmulțească, dând de gândit și altora. Țării.

Un gest de normalitate îl constituie preluarea de către instituții publice (școli și cămine culturale) și introducerea în trama stradală a numelor unor martiri ai rezistenței armate anticomuniste. La Nucșoara din Muscel, numele învățătorului Ion (Iancu) Arnăuțoiu și al fiului acestuia, Locotenentul Toma Arnăuțoiu, sunt astfel prețuite.

La Câmpulung-Muscel, o stradă poartă numele organizației “Haiducii Muscelului”. Totuși, într-o carte extrem de necesară, *Poveștile străzilor din Câmpulung*, D-I ing. Gheorghe Chița, autor care a făcut enorm pentru fostul județ Muscel, leagă această organizație strict de viața și faptele fraților Toma și Petre Arnăuțoiu din Nucșoara.

Adevărurile parțiale nu reușesc decât să contribuie la menținerea confuziei, a neștiinței.

În realitate, locotenent-colonelul câmpulungean *Gheorghe Arsenescu* este cel care, în februarie 1948, a înființat *prima organizație* în perimetrul Muntele Roșu-Dragoslavele Stoenști (paralizată de Securitate începând cu luna martie 1949, momentul arestării a doi partizani, Traian Marinescu-Geagu și Alexandru Alexandrescu, de la care, prin tortură și șantaj, obținea numele a 75% dintre cei condamnați la 11 mai 1950 în primul lot al muscelenilor). Peste 100 de persoane, inclusiv 3 clerici (starețul Pimen Bărbieru, preoții Iosif Mușetescu și Gheorghe Cotenescu), au fost pedepsite prin condamnări penale și măsuri administrative asimilate acestora. Trei militari au fost condamnați la moarte și executați (militarii activi Ioan Dumitrache și Niculae Mihăilescu, iar după capturarea în 1960, executat și fostul ofițer Gheorghe Arsenescu, în 1962), plus Traian Marinescu-Geagu, fără judecată.

La sfârșitul lunii martie 1949, după arestarea mai multor membri ai primei organizații, Arsenescu răspunde favorabil apelului câtorva personalități din zona Domnești-Nucșoara, care i-au solicitat girul și i-au oferit conducerea unei noi organizații de rezistență. Inițiază colaborarea cu locotenentul Toma Arnăuțoiu, aflat în acel moment, ca și el, în București, convenind planul de acțiune. Amândoi părăsesc rapid Bucureștiul pe direcția Curtea de Argeș – Nucșoara. În locuința învățătorului Ion (Iancu) Arnăuțoiu, venerat de toți sătenii de pe valea Râului Doamnei, se



Lt. Col. Gh. Arsenescu

înființează *a doua* organizație “Haiducii Muscelului”, inițial sub conducerea aceluiași Lt. Col. Arsenescu. Ulterior, simțindu-se izolat (fostul liberal tătărescian nu era din zonă, iar Nucșoara era un fief țărănist), dar și datorită divergențelor pe linia strategiei și tacticii de abordat în confruntarea cu Securitatea și cu autoritățile locale, decid împreună divizarea în grupuri mici care să acționeze în zone diferite, cu contacte periodice. În timp, grupul lui Arsenescu intră în mai multe ambuscade organizate de Securitate cu ajutorul rețelei informative, pierzând din membri. În toamna anului 1949, Arsenescu decide, unilateral, să părăsească zona Nucșoara și să se ascundă în împrejurimile Câmpulungului. Doar întâmplarea face ca Arsenescu să fie arestat în 1960, fiind trădat de ruda ultimei sale gazde, fost lucrător al Siguranței.

Întrebat, la lansare, de ce nu l-a menționat și pe câmpulungeanul Gheorghe Arsenescu în cadrul rubricii alocate străzii “Haiducii Muscelului”, D-l Chița mi-a răspuns că n-a știut. *În condițiile în care rezistența a început și s-a sfârșit, în Munții Muscelului, cu Arsenescu.* Aproape doi ani de trai în munți (1948-1949), zece ani de clandestinitate (1949-1960) și doi ani de anchetă (1960-1962), fiind executat înainte să împlinească 55 de ani (1907-1962).

M-am simțit obligat să înlătur inexactitatea, solicitând oficial Primăriei și Consiliului Local al Municipiului Câmpulung-Muscel ca *o stradă să primească numele eroului martir Lt. Col. Gheorghe Arsenescu.*

Mulțumită eforturilor susținute depuse ani de zile de Ana Blandiana și Romulus Rusan, cu colaboratorii lor din țară, la Muzeul Memorial al Victimelor Comunismului și Rezistenței de la Sighet sunt *onorate fără nici o diferențiere meritele Lt. Col. Gheorghe Arsenescu și ale fraților Toma și Petre Arnăuțoiu* în coagularea ambelor organizații “Haiducii Muscelului” care au acționat în Munții Muscelului și respectiv în sudul Munților Făgăraș.

Un lucru care ar trebui să se petreacă și în propriul lor județ, Muscel, înglobat între timp în județul Argeș. O stradă trebuie să poarte numele Lt. Col. Gheorghe Arsenescu în orașul în care s-a născut, a învățat, a iubit și s-a căsătorit, și-a îndeplinit până la război misiunea de ofițer al Armatei Regale Române (Regimentul 30 Muscel, cu garnizoană în Câmpulung-Muscel), iar după război (șef Birou Operații în Divizia 2 Vânători de Munte, comandată de gen. Ion Dumitrache), cea de șef al Comisiei de urmărire a îndeplinirii prevederilor Convenției de Armistițiu și de director de studii al Școlii de Ofițeri de Rezervă nr. 3 din Câmpulung-Muscel. Poate chiar lângă strada “Haiducii Muscelului”.

Pentru că astfel de oameni, cu demnitate și curaj, trebuie să reintre în *memoria colectivă* la nivelul întregului județ Argeș (județul Muscel nu mai există, dar am lansat inițiativa și acest lucru este pe deplin posibil, ca județul să fie redenumit Argeș-Muscel, având în vedere existența Arhiepiscopiei Argeșului și Muscelului, dar și precedente în istoria recentă

cum sunt județele Bistrița-Năsăud și Caraș-Severin), am înaintat un memoriu documentat Primăriei și Consiliului Județean al Municipiului Pitești pentru ca trama stradală să includă – simultan – cele trei denumiri: “Haiducii Muscelului”, “Lt. Col. Gheorghe Arsenescu”, “Lt. Toma Arnăuțoiu”.

Același lucru este necesar să se petreacă și în Municipiul Curtea de Argeș.

Numai astfel un popor își poate recompensa, măcar moral, *eroii*. Făcând în așa fel încât generațiile prezente și viitoare să-și cunoască și să-și prețuiască rădăcinile, adevăratele valori, nu cele de mucava, promovate mai mult sau mai puțin subtil de mass media. Doar așa vom înțelege cu toții că ne onorează prețuirea sinceră a tuturor oamenilor hăituiți prin munți și prin coclauri, atât de puțini la număr, din păcate, făcând ca un întreg popor, indiferent de felul în care i-a considerat odinioară pe acei fugari, să-și plece fruntea în semn de respect, ridicând-o din nou *la judecata istoriei* !

Doamne, ocrotește-i în continuare pe Români, oriunde se află aceștia ! Și apără-i pe cei pe-ale căror oase chinuite noi trebuie să zidim o Țară !



Aurel Băeșu, *După furtună*

**ocna city**

*în centru era liniște*

*numai câinii vecinului se mai auzeau mârâind ca niște bondari  
în lumina de iulie*

*te miri ce-or avea bieții câini  
poate nu destulă apă*

*știți voi ce cald  
și plăcut e iarna în gările de oraș  
ale patriei*

*cum valul de căldură ușor înăbușitoare  
se încolăcește ca un șarpe legendar  
peste cel de transpirație și adidas folosit*

*al boschetarilor care își duc veacul pe aici  
și care își mai îndeasă încă  
un leu în buzunarul jegos*

*ah, așteptarea aceluia ceva care  
e menit viața să ți-o lungească la nesfârșit  
vorba poetului  
așteptarea trenurilor  
care mai au și întârziere pe deasupra*

*ah, timpuri, o moravuri  
ale dulcii mele tinereți studențești  
ce repede v-ați pierdut aproape urma cleioasă  
în negura timpului tâmpit*

*ah, cum am devenit iar poetul de atunci*

*care nu am știut să-mi cultiv mai mult darul acesta  
neprețuit  
așa cum un tânăr nu se folosește de toată reîncărcarea de rezervă  
de la telefon  
și astfel îi este luată*

*de necruțătorii operatori de telefonie mobilă*

***am văzut america (clock in – clock out)***

*am recompus meniul zilei  
din resturile de pe farfurii  
am văzut oceanul  
în bazinele cu homari  
m-am închis în spălătorie  
să privesc prin geam fulgerele și autostrada  
motocicletele harley călărite  
de pensionari burtoși capetele împodobite  
de smocuri de păr decolorate  
dezgropate din mormintele unor hipioși  
fluturând în briza oceanului  
am înotat în zoaie împreună  
căluși de mare din zgârci planton din boia  
și alte condimente carcasele homarilor  
animăluțe exotice care secretau  
un lichid uleios și rece spumă miros de înălbitor  
lumină grenă  
ghemuit lângă mașina de spălat vase  
râcăiam resturile prăjiturilor din tăvi  
saliva mea era un fel de pre-wash liquid pentru vase  
pantalonii mei alunecau în jos  
fesele luminau bucătăria dulapurile de inox  
hotele înegrite de fum frigiderule  
am zis bună și ce faci hello și what's up  
ospătărișelor apoi am renunțat  
veneau să preia comanda din bucătărie  
își umpleau cu atenție tăvile cu farfurii aburinde  
tacâmuri pahare șervețele nu scoteau o vorbă  
ca niște infirmiere care pregătesc  
instrumente și medicamente  
necesare vindecării unor stomacuri chinuite de acizi  
pe bandă veneau apoi farfuriile și bolurile  
pe bandă veneau mâinile lor murdare  
și eu le spălam îndelung cu dușul  
și bună și ce faci și hello și what's up  
iar ele  
își despleteau părul și se prindeau de mâini  
dansau în jurul bacșișurilor babane  
în jurul yachturilor insulelor*

cluburilor și plajelor în jurul fiilor de șefi  
iar când oboseau  
mai ciuguleau câte o bucată de ananas  
o felie de măr își compuneau singure salate  
eu ștergeam cu mopul urmele tălpilor lor goale

### **acceptă totul (bonus 1)**

fragment

acceptă totul  
ai ajuns sub copitele calului din reclama  
la ținuturile marlboro  
acceptă singura îmbrățișare  
din ultimele două luni  
cu naivitatea băștinașilor care l-au primit  
pe columb  
și i-au dat tot aurul și toate bijuteriile  
pentru câteva bucăți de sticlă  
acceptă totul  
în fiecare noapte visezi că  
ești la bordul unui transatlantic  
statuia libertății lucește în soare  
fără urme de cocleală  
și nu mai știi  
ce să faci cu batista  
să o fluturi spre cei ce așteaptă pe mal  
sau să-ți ștergi lacrimile  
ești înghițit de un val de turiști  
înarmați cu aparate foto hărți și mulți  
bani  
care vor să se pozeze lângă statuia coclită  
să se urce pe ea  
și tu trebuie să le torni apă în pahare  
trebuie să speli vasele după ei  
acceptă totul  
pentru câțiva dolari  
nu mai ești sigur  
dacă tatăl tău era într-adevăr un om  
bogat  
sau dacă roșcovele sunt singurele fructe  
nu mai știi sigur  
dacă acum pleci de la tatăl tău  
sau acum te întorci la el

### **pauză de țigară (shitshoes)**

forfota portavioanelor  
pe încălțările mele de lucru  
muștele se pregătesc  
de decolare

oamenii vin  
se așază lângă mine  
lasă în urma lor  
mucuri de țigară  
hârtii înegrite de cifre  
cu zerouri mari școlărești  
sume în dolari  
macheta marelui oraș  
o bucată de plastic tocit  
de la atâtea mângâieri  
și atingeri

n-am niciun chef să mă ridic  
de aici  
mă uit în continuare la muște  
ca la un documentar  
despre eficiență



## **Simetrie**

*Timpul lasă urme  
în cele două medii paralele –  
văzute-n oglindă  
ca într-o redare picture in picture.*

*Antiteza se confundă  
cu destinațiile deja-vu-ului –  
se nasc roiuri între medii  
într-o simetrie diformă.*

*Lacătul stă încifrat  
ca un algoritm imaterial  
indescifrabil în concretul materiei.*

*Visele sunt stări suprapuse de transă  
ce se unesc laolaltă  
într-un ciclu etern, în continuarea altora –  
singura punte palpabilă cu traiectul uman.*

## **Din centrul lumii**

*Atunci când alerg, ritmul pașilor e o dezvoltare continuă  
care nu pune stop, alergarea e ceva mult mai complex,  
pornește pe toate axele, ca un sentiment de cădere,  
atunci când îți vin în minte lucrurile pe care nu le-ai făcut  
și trebuie să le faci.*

*Aleea are înfiripată, viziunea primilor pași, atunci când soarele  
răsărea în toate formele și îmi cădea la picioare ca un joc de cuvinte,  
aici am plantat, în zilele de vară, un ciot uitat din axa lumii –  
l-am udat cu însuflețire și cu veșnicia satului.*

*Am încrustat în fibra lui  
țesuturile sufletului de copil,  
privirea bunicului și înțelepciunea –  
în fiecare an creștez tulpina  
și beau cu aceeași ardoare  
viziunea lumii prin suflet de copil.*



Casetă de literatură  
întocmită de  
VALERIU ANANIA

No. 7

DETROIT, MICHIGAN, U.S.A.

IULIE 1970

THEODOR DAMIAN

## Revista *Noi* (VII)

Iulie 1970. Apare în Detroit, Michigan, Nr. 7 al revistei *Noi*, „Casetă de literatură întocmită de Valeriu Anania”, patru pagini, ca și numerele precedente. Pe două coloane în stânga, o proză intitulată *Turnul tău de fildeș*. Frumos scris. Despre unul din gândurile care-i trecuseră prin cap lui V.A. într-un moment când se afla într-o închisoare comunistă. Iată o propoziție care cere reflecție: „Prea te-ai însingurat de tot, prea îți vine să crezi că lăuntru e adevărul tău cel mai adevărat”; și o superbă metaforă: „Să treci prin lume ca un cavaler înzăuat în noapte”. La sfârșit o parafrază din Leon Bloy: „Nu încui niciodată ușa, de teamă ca nu cumva la pragul meu să găsesc dimineața un străin care venise să-mi ceară o bucată de pâine și murise de foame.”

Pe coloana dreaptă, în chenar, sus, poemul său *Coralii*, și sub el, altul, *Parabolă*. Pagina doi începe cu o coloană pe stânga intitulată „Pagini de jurnal”, cu însemnări din 11, 16, 17 și 20 iulie. Prima însemnare merită reprodușă aici. E ca o poezie: „11 iulie – Nu știam că și în America există o boală a ulmilor. Uriașul din spatele casei mi-a tânjit o vreme, apoi s-a uscat. Și nu mi-e că vor veni oamenii cu fierestraiele și-l vor doborî, nici că luna nu se va mai strecura, sfioasă, prin crengile lui, ci că veverițele se vor juca de acum numai prin ulmii vecinilor. Și până ce va crește un alt copac și se va rotunji o altă coroană, eu voi fi rădăcină.”

Alături de jurnal, pe dreapta, pe două coloane, un fragment de piesă de teatru cu acest titlu *Secvențe la un „Meșterul Manole”*.

În pagina trei, pe două coloane în stânga două poeme, unul sub altul. Sus, *Pe o frunte'naltă* și jos, *În surâsul tău, domniță*. Și pe o coloană, pe dreapta, rubrica „Aquaforte” în care V.A. vorbește despre felul cum revistele literare din țară ignoră presa literară din exil, dar și invers, cu observația că, în timpul foarte recent această situație pare să se schimbe cu încetul.

Pagina ultimă a revistei începe cu poemul *Cântec de leagăn* sub care, pe două coloane apar altele două, *Cântec de sân*, și *Cântec de copaie*;

pe ultima coloană, în dreapta, rubrica „Marginalii” unde V. A. glosează, doxologic, pe marginea volumului de poezie *Thanatos* de George Uscătescu (Madrid, Colecția „Destin”, 1970) și îi reproduce acest poem (nu ni se dă titlul): „Pentru noi, pentru anii grei, ultim popas,/ Nu vom găsi înger de strajă/ Nici brațul dulce al Antigonei/ Nu ne va conduce la treapta ultimă./ Exilul e blestem, marele blestem/ Al veacului nemilostiv/ Al tristeții nemărturisite./ Îngerii dorm în coclauri/ Dumnezeu doarme./ Un somn ontologic învăluie totul/ Și totuși/ Acesta nu e somnul începutului/ Nici somnul ce urmează marelui vuiet./ Ci somnul dialogului./ Somnul unui titanic cotidian./ În el zac anii noștri spulberați/ Anii mei, anii tăi,/ Anii tuturor drumeților fără întoarcere.”

În colțul stâng, jos, caseta redacțională: *Noi*, casetă de literatură întocmită de Valeriu Anania, 19959, Riopelle, Detroit, Michigan, 48203, USA.

Acest exemplar a fost trimis la adresa: Mr. George Alexe, 188, Margaret Ave., Apt. 1201, Kitchener, Ont., Canada, cu timbru de șase cenți, plecat de la poșta din Detroit după amiaza lui 22 iulie 1970 (ștampila sosirii este inexistentă).



O nouă secțiune la [www.cartesiarte.ro](http://www.cartesiarte.ro), recomandată de prolificul scriitor Corneliu Leu.

....

### ***Dor***

*Pământul tinde mereu către soare,  
dar și spre alte plăsmuiuri stelare,  
cum înșine vrem smulgerea din tină,  
dar pulberea ne intră în retină,  
cum pomi-și scaldă pletele-n azur,  
dar caută-n țărână aur pur,  
cum păsările se înalță-n zbor,  
dar se întorc la cuiburile lor,  
sau cum iubim pasărea fericirii  
de neatins, ivită doar privirii.*

*Sunt peregrin al sufletului meu,  
dar el e polimorf precum un zeu  
și își extinde granița mereu.*

*Când printre nori nu mai văd niciun astru,  
mă reîntorc pe drumul meu sihastru  
ca să urc iar spre infinit de-albastru.*

### ***Everest***

*Mereu spre înălțimi de Everest  
parc-am fi evadat dintr-un arest  
și vrem o libertate fără rest.*

*Dar uneori ne cheamă înapoi  
acele fire de pământ din noi,  
de arșițe, de geruri și de ploi.*

*Atunci, din înălțimi de Everest,  
cobor pe-un plan teluric, mai agrest,  
ca să urc iar cu dorul de celest.*

### ***O cale necesară***

*Michel de Montaigne*  
s-a privit înăuntru  
și a inventat eseul.  
*Poetul Rainer Maria Rilke*  
a “săpat” în adâncul  
ființei sale, scoțând la lumină,  
într-o “viziune totală”,  
nemuritoarele elegii duineze.  
*Eminescu a chemat la sânul-i*  
o “nepăsare tristă”,  
spre a-l reda sieși,  
ca să poată “muri liniștit.”  
*Ascultând sfatul*  
*poetului Ion Barbu,*  
de a prefera poezia  
“Odă (în metru antic)”,  
*Nichita trece de la*  
“tradiționalul Stănescu Hristea (...),  
la inefabilul Nichita.”  
*Definiția “Poezia este însuși plânsul”,*  
*transpare din elegiile lui.*  
*Domnule Coșbuc,*  
*Nichita nu a fost un comediant*  
din “Lupta vieții.”  
Și nici un Don Quijote nu a fost.  
*Nichita a fost un privitor trist și inefabil*  
*al tragediei luptei omului cu viața.*  
*Între vocație și creație,*  
*influența măștrilor predecesori*  
*e o cale necesară*  
*a împlinirii în artă.*

M. N. RUSU

## „Orizont și stil” în pictura lui Aurel Băeșu

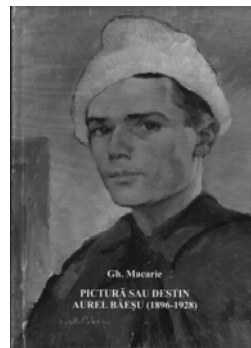
Monografia-album *Pictură sau destin/Aurel Băeșu* de Gh. Macarie (Editura Pim, Iași 2014) are meritul de a readuce în actualitate viața și opera (câtă a supraviețuit) unui mare artist care, cu puține excepții, este aproape uitat după moartea lui întâmplată la 28 aprilie 1928, imediat după ultima sa expoziția jubiliară a Societății

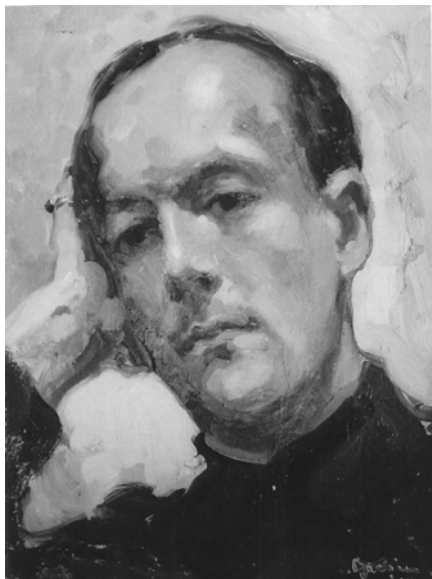
„Tinerimea artistică” la București. Deși n-a putut participa la vernisaj, aflându-se în faza terminală a bolii de plămâni, Regina Maria îi achiziționează tabloul *Autoportret cu pulover albastru*, inedit de altfel în seria sa de autoportrete antologice și binecunoscute contemporanilor.

Se știe că artisa era foarte apreciat de Regina Maria. Iată dovada peremptorie. În serialul său *Însemnări zilnice*, vol. VII (Ed. Historia, 2008), Regina Maria scrie: „29 aprilie 1925. Am vizitat mai multe expoziții de pictură, dintre care am găsit una deosebit de bună, un om foarte tânăr din Piatra Neamț (Aurel Băeșu, n.m.) cu o sănătate precară, dar cu o pictură viguroasă și plină de culoare. Ceva puternic, satisfăcător, o concepție reușită și un colorit frumos.” Și mai departe „5 martie 1928. Am primit o delegație a Societății ‘Tinerimea’ (artistică, n.m.) care a venit să-mi ceară să prezidez jubileul lor, ce va avea loc în luna Mai. Au declarat cu lacrimi în ochi și cu multe asigurări de loialitate, că au nevoie de mine ca simbol a tot ceea ce a fost și va fi. Îmi dau seama cât de părăsiți sunt toți” (*Însemnări zilnice*, vol. X). Aurel Băeșu era membru al *Tinerimii artistice*.

În viziunea lui Gh Macarie artiștii sunt văzuți dichotomic. Pe de o parte în raport cu clasa de elită a societății, pe de altă parte cu cea a clasei de mijloc, ceea ce poate fi un subiect în discuție. Oricum, monografia lui Macarie reprezintă o performanță documentară și analitică în actuala istorie a artelor din România.

Pictorul Aurel Băeșu, un personaj extrem de harismatic și cu mare putere de creație, a pendulat între acestea cu toate că a fost atras de subiecte din mediul rural. Peisajele sale, covârșitoare ca număr, în raport cu nudurile sale inexistente în acest album, sunt bine fixate în memoria prietenilor și admiratorilor/admiratoarelor lui. Iată un exemplu concludent în acest sens. Memorialista Elena Bran făcea parte din anturajul Reginei Maria și al Principesei Ileana, deci din înalta societate. Numele ei real era Elena Motaș, după numele soțului, Dr. ing. C.I. Motaș cel care a creat rețeaua industrială de exploatare a gazului metan în România Mare, în inima





Ing. O.I Motaș, portretizat de Aurel Băeșu, la Iași, probabil înainte de căsătoria lui cu Elena Bran.

Transilvaniei, la Mediaș, Brașov, Sinaia, Cota 1400 și pe Coștila Bucegilor! Un portret al lui C. I. Motaș este reprodus în bogata iconografie a albumului, demonstrând că Băeșu era un intim al familiei Motaș, la rândul ei apreciată de familai regală. Mai mult de atât, când Elena Motaș (Bran, ca scriitoare) vizitează America și cu această ocazie The Metropolitan Museum of Art din New York, ea face următoarea rememorare. Se oprește în fața unui nud sculptat în marmoră albă și notează: „Edmund A. Stewardson, mort în 1892, la vârsta de 27 de ani, în plină ascensiune, are o frumoasă sculptură „The Bather”. Stewardson mi-a adus aminte de Aurel Băeșu, pictorul nostru, care a murit și el tânăr, în plină ascensiune.”

Așadar „pictorul nostru”, prin amintirea lui Elena Bran, a ajuns și la New York, simbolic, dar a ajuns acolo în anul 1936, iar prin cartea sa *Călătorie cu zeppelinul spre America*, apărută în 1942, numele lui Aurel Băeșu este reamintit cititorilor și confracților români. Nu este puțin lucru pentru a se vedea cât de bine era fixată imaginea și opera artistului în memoria contemporanilor prin peisaje, portrete și prin tablourile cu nuduri.

Pictura lui Băeșu este expresia cea mai fidelă a teoriei lui Blaga despre orizontul și stilul specificului național. Peisajele sale au o celestitate psihologică surprinsă în duh cromatic și cu vibrație, reflectând în chipuri diferite „spațiul ondulatoriu” din Moldova în special, din România în general. Dar despre toate acestea și alte valențe ale monografiei lui Gh. Macarie, în numărul viitor al revistei noastre.

## Fascinația autodepășirii

Efigie la stema poeziei românești contemporane, volumul *Fluturii mutanți* al poetei Passionaria Stoicescu, apărut la Editura TipoMoldova, Iași, 2012, este emblematic pentru ceea ce semnifică lirica postmodernistă.



Universul poetic al autoarei se conturează în direcțiile unei noi conștiințe estetice, lucide, responsabile, care se apleacă impetuos asupra cotidianului, căruia îi descoperă dramatismul tocmai prin lipsa de sens, asumată autoreferențial. Biografia devine elementul care domină imaginarul, valorificată însă dintr-o perspectivă abisală, ca o reiterare a unor mesaje mitice, biblice. Poemele, precum *Autobiografie la zi* sau *Experiența*, confirmă tentația scormonirii în cotidian, a forării în faptul mărunț, pentru a-i descifra acestuia taina, misterul, legitatea identificabilă la scară cosmică. “Marea și pagina albă seamănă;/ sub profanările toate/ sunt ca și neumblate –/ sub spaima și minunarea mea/ îmi fac semn c-ar mai vrea/ și cu nesfârșirea mă cheamă...” (*Experiența*, din ciclul de poeme *Apocalips amânat*).

În aceeași ordine a conștiinței actului artistic, poeta își asumă patima chistică prin risipa la care se dedă existența, cerând trupul, cuvântul (spiritul), totul, în numele vieții, atât de iubite și detestate în același timp, viață împlinită doar prin poezie: “ca unic simț să ai doar focul,/ combustia lui bizară/ cu limbi jucăușe,/ ah, nevorbind nici o limbă/ decât a Poeziei!” (*Ca unic simț să ai doar focul*, din ciclul de poeme *Altceva decât semne*).

Ciclul *Înstăpânind departele* trădează obsesia spiritului poetic pentru asumarea acelei zone de mister, al acelui spațiu terț între continuu și discontinuu, din fenomenologia cuantică, acea spontaneitate care, deși existentă, scapă legilor exacte. *Pe degete cerneala mă sărută* constituie un poem-semn al intuiției unui tărâm “albastru, un abur tremurat și vinețiu”, sâmburele fructului de jertfă pe altarul poeziei, definită ca o adâncă, “albastră tăcere”. Obsesia blestemului întru poezie amintește de plângerile poetului Lucian Blaga, din poemele: *Un om s-apeacă peste margine* și *Scrisoare mamei*. Mai dureros se insinuează suferința de a nu-și împlini menirea, destinul, mesajul lovindu-se de orbirea celor din jur: “sora mea oarbă,/ o infirmă nevinovată/ pe care o scot din când în când/ în lume” (*Surorile*, din ciclul de poeme *Înstăpânind departele*).

Coborâtă în arenă, Poezia participă și se instituie din multitudinea senzațiilor pe care, preocupată de descifrarea misterului punctului de intersecție unic cu “Nimicul”, cu “Nimeni”, poeta încearcă să le descifreze. Astfel, descoperă momentul similitudinii cu Mitul Facerii, cu Geneza,



într-un veritabil scenariu procreativ. Oricum, traviul poetic este consemnat încă din starea de preconcepție, fiind încrustată ca un nume pe scoarța copacului născut odată “cu taina și trădarea” purității prihănite, din vină. Traversând dramatic chemarea unei noi lumi spre lumină, din forța și contururile cuvântului, cu prețul jertfei de sine, poeta naște din cutezanță, durere, iubire, stele, un întreg univers în care simțurile incendiate ard “ca lumina de dincolo de miez”.

Pentru poeta Passionaria Stoicescu, scrisul e însăși substanța vieții, e lut și foc, e aer și apă, este duhovnicul care-i mântuiește frica, e “blestemul” căutării luminii, a intuirii esențelor, e “Iisus al meu”, al tuturor, cel răstignit pe hârtie, închipuind o altă viață, aceea care ne salvează de uitare. Tulburătoare precum chemarea mării, poezia rămâne “o rană vie”, alimentându-i “monstrul preasimțitor”, un destin purtat cu încăpățănare, un suflet care “o sută de suflete tămăduiește” (*Rana mea vie – poemul*, din ciclul de poeme *Apocalips amânat*).

Într-o lume în care “prostia, slinul, minciuna, surrogatul, politichia și patul...” se constituie în hrană spirituală, poezia, “școală de Dumnezeu”, nu-și are locul. Peste toată această realitate compromisă, frica smulge aplauze. “Copac umblător”, omul se amăgește cu sămânța îndumnezeirii, veșnic căutată, niciodată aflată, o existență într-un echilibru precar, între iad și paradis, între lumină și ceață, între moarte și viață. În vacarmul existenței, când fiecare se vrea auzit, poezia își găsește identitatea prin cântecul tăcut, tragic în reverberarea mută din urechea surzilor, dramă acutizată și prin substanța lirică a poetului francez Jean Poncet, în volumul *Lumina tăcerii* (cu pana traducerii din limba franceză semnată de Elena-Brândușa Steiciuc și Horia Bădescu, Editura Eikon, Cluj-Napoca, 2014): “nimic/ altceva nu merită să fie scris/ în afara// tăcerii” (*Nimic*, din *Poeme girovagi*).

Într-un univers în care totul se devoră printr-o acerbă înfruntare între mocirlă și candoare, omul în ipostazele sale de vânat și vânător, își amăgește auzul, văzul, gustul cu “mirosul de mosc și nimicuri”, pentru a sfida cel de-al șaselea simț, “timpul”, devenit nemuritor doar prin tăcerea poeziei (*De duh*, din ciclul de poeme *De unul singur, de nebun*).

Smulsă din însuși Duhul lui Dumnezeu, iubirea reface momentul primordial al “vrăjii albastre” a apelor pustiitoare, în mirajul îmbrățișării amăgitoare a vieții: “nici o fericire nu-i mai năvalnică/ decât aceea a apei îmbrățișând!// Nu-i rezistă nimic/ însuși duhul lui Dumnezeu la început/ se plimba deasupra apelor/ până a dispărut...” (*Apa*, din ciclul de poeme *De unul singur, de nebun*).

Un grupaj de mai multe poeme, crescute sub semnul “plângerii/ plângerilor”, din ciclul *Cuvântul peste suflet*, traversează tragicul suflet feminin din istorie spre mit, prin strălucirea înfiorată a predestinării sacrificiale încrustată în profiluri simbolice. Poeta, incendiată de iubire, devine prima femeie de după Apocalipsă, născătoare a lumii noi, o nouă

Evă, victimă a dorinței de cunoaștere, o altă Veneră cu feminitatea sfâșiată între pasiune și pioșenie: “mărul ți-a ars mâinile din umeri/ și ți-a-ngemănat rotund pe sân/ și în plinul coapselor păgân...” (*Plângere de soră*). Feminitatea o biciuie, fremătându-i trupul de driadă sub dezlănțuirea dionisiacă a sevelor naturii, în provocarea fierbinte a sângelui dezlănțuit în dansul fascinant de menadă: “Gleznele ard aspru și subțire,/ din limanul verde vino, mire,/ evohe – evohe!” (*Plângere de menadă*). Stăpână și sclavă, o Penelopă a veciei ori o mireasă fără de mire, femeia, veșnic dorită, niciodată împlinită, își consumă drama, asemenea zbaterii mării: “peștii mei vor să moară pe prund/ decât să-noate în apa cuminte;/ marea are o singură scoică cu perle.../ Triști ies scufundătorii la mal/ sau poate niciodată din valuri” (*Plângere de gheșă*, din ciclul *Cuvântul peste suflet*).

Treptat, treptat, se insinuează sentimentul inutilității bătlăiei pentru reiteratul “zbor frânt”, visele, “fluturii mutanți”, cerșind “nevoia de umbră” într-un septembrie cu un cer gri. Prins parcă într-o capcană, prin forța predestinării, spiritul trebuie să-și însușească “lecția despre urcuș” și aceea a coborâșului... Visul trădat, trăit în ochiul scrumului de țigară, cu gustul sărat al sângelui înfrânt, se înverșunează să se dăruiască în zborul Anei, țășnind din zid, “să crească în zid o fântână,/ fântână lină/ cu apă puțină,/ tot atingerea s-o-nfioare...” (*Dragile mele cărămizi vorbitoare*, din ciclul de poeme *Nevoia de umbră*).

Cu prețul vânării și al vânătoarei, autoarea își imploră cititorii să poposească asupra cuvintelor, “gadini pe cerul nimănui”, (fiare) cu sânge amar, “sufletul însuși” – “lighioane nesfinte”, pe care poeta le hrănește asemenea Sfintei Vineri: “lighioane nesfinte,/ iar eu, biata lor Vineri,/ le tot hrănesc de-o viață/ cu propria-mi viață –/ când prea rece,/ când prea fierbinte” (*Sfânta Vineri*, din ciclul de poeme *Altceva decât semne*).

Deși răzvrătită uneori împotriva vicisitudinilor vieții, “care de fapt se iscălește/ nu cu sânge,/ ci cu praf...” (*Poem cu ochelari*, din ciclul de poeme *Altceva decât semne*), poeta își eliberează sufletul prin Poem, trăind “iluzia că zboară,/ că o să zboare”... “Când am iubit – am scris,/ când am urât – am scris,/ am murit,/ am înviat/ doar prin Cuvânt!”, rostește autoarea, ca pe un leit-motiv, aceste cuvinte în poemul *Treime*, (din ciclul de poeme *Altceva decât semne*).

Cu bogăția lecțiilor existențiale, cu flacăra simțirii și mântuirea nădăjduită sau chiar recâștigată, poeta Passionaria Stoicescu întâmpină lumina din barbilianul “joc secund”, prin “Celălalt Cer” din leagănul Cuvântului, cântat îngângurit de prunc, alintat în vis de iubire, descântat în patimă și dor, prin file vii de carte scrisă de viață (*Carte*, din ciclul de poeme *Altceva decât semne*): “Am rolul meu, neprefăcut și viu –/ un monolog de viață și de moarte:/ nu mi-a fost dat decât să fiu o carte/ și viața să mă scrie și s-o scriu!”

### ***Botezați de același dor***

*Botezați de același dor în marea trecere  
râvnim să fim leagănul iubirii  
sobor de călugări - slujitorii luminii  
în căutarea păcii divine*

*cu același patos de viață  
să alinăm suferința fraților de sânge  
neodihnitele dureri nestinse  
și povara singurătății aprinsă*

*timpul se roagă în căutarea lumii noi  
relevând marele adevăr  
din noaptea nașterii Lui- adevăr umbrit  
de cei rătăciți  
întrucât batem pasul pe loc  
în așteptări râvnite.*

### ***Doamne, Binecuvântătorule***

*Mă bucură lumina soarelui –  
îmblânzitor de oameni  
și muzica naturii  
aducând mulțumiri naturii roditoare  
în reflexe solitare  
de la botez exist prin tine Doamne  
te slăvesc prin inima cuvântului  
prin minele cernut  
cerând iertare luminii pierdute  
când aștept explozia dimineților  
înfrâng trecutul cu regrete –  
fapte zugrăvite  
blestem moartea care vine  
pe căi ocolite  
să mă despartă de Tine,  
binecuvântătorule  
înmărmurită calc rănilor-n picioare  
gândurile negre și cele negândite*

*sub un arbore putrezit  
ale cărui rădăcini  
leagă voința  
de neputința zăvorâtă  
sufletul de moartea ofilită  
ochii vieții  
nepregătiți de moarte  
plâng vaierele adunate  
pământul minat  
de diavoli mascați  
care mint omenirea, minajă  
salvează-ne Doamne  
din mâini criminale –  
virtute fără groapă  
pacoste mioapă  
dă-ne cuvântul să-l moștenim,  
Tată.*

### **Soț călător**

Se întoarce soțul de la Tokyo,  
Înmănușat cu altă epidermă.  
Bineplăcutul Asiei.  
Se pare că  
epiderma galbenă se ține scump acolo!  
Vine cu gustul tăiștelor pe broasca țăstoasă  
și al clădirilor cu 72 de etaje,  
și al hanului riokan.  
Zilnic face libații, ritual cu ceai verde  
cu care se spală greșeli din cele galbene...

Femei cu ochi oblici i-au surâs.  
Femei cu dinți tăietori  
de jugulare proaspete de bărbat alb.  
Mirosul florilor mari de pe chimonouri  
cred că-i amețitor între două halte misionare  
Fukuyota și Nagasaki.  
Ele fac plecăciuni , plecăciuni ...  
Și neîntrecute în arta ofrandelor,  
o ceașcă de ceai cald dăruiesc  
cu desenul floral, spre ochii tăi răsucind  
vasul rond.

Așa, aurit de încântare,  
cu retina purtând fragmente de soare  
culoare, temple și căprioare,  
Se întoarce omul acasă... la Hanu Conachi

Eu l-am despovărat, l-am lustrat  
și bucuroasă toată,  
fără să simt amăgiri încă o dată  
mă topesc în privirea lui  
dintr-o dată.

**Rostul realității**

*Frigul se desface de moarte  
Scutură pământul să nu-l strige  
Taina câmpului o mângâie  
Ziua să îi pară mai aproape  
Zorii dacă se uită  
Crește iederea pe umerii scândurii  
Ca așteptată sub lumina multă  
Cu carnea descoperită  
Pentru rosturile ce mestecă pe nerăsuflăte  
După zi se face noapte  
Moartea se apropie de oameni  
Îi strigă pe nume pe fiecare  
Să le dezmiere rosturile  
Pâinea să le împartă cu bunavoință  
Lupii vorbelor îi așează dinainte  
Cu focul descoperit  
Roșul îl face galben  
Rodia se face carne  
Dimineața când lumea e  
Mai aproape.*

MIHAELA ALBU

**Casa albastră**

Dacă fiecare casă își are povestea ei, cea despre care vreau să povestesc acum ascunde între ziduri măreție, decădere, tragedie, iubire, ură, abjecție, râs cristalin de tânără domnișoară, plâns amar de femeie bătrână și câte, și câte altele ...

Fără a cunoaște nimic din istoria ei, trecătorul, oricât de neinteresat sau de grăbit, nu poate să nu o observe, să nu-i remarce soliditatea construcției, dar și trufia turnului de la fațadă. Zidurile dau chiar și azi impresia de cetate, acoperișul însă, prin arcuirea “solzilor” (un specific al clădirilor din orașul nostru!), îi conferă zveltețe.

Toată lumea îi spune “casa albastră”, deși nu are deloc culoarea acesta. Cred că niciodată nu a fost zugrăvită în albastru. Am întrebato într-o zi pe mama, iar ea mi-a povestit cum arăta cu ani în urmă. Nici vorbă de pereți albaștri, cum ne-am putea închipui. Stăpânii ei aveau prea mult rafinament ca să o vopsească în culori stridente. Casa avea însă multe violete la ferestre și ele se vedeau de departe, ca pete colorate între perdelele care erau, și acestea, într-o nuanță de bleu. Și toată curtea era un covor de “nu mă uita”. Îți părea că Dumnezeu aruncase acolo toate semințele care răsăriseră pentru că toate își aveau florile pregătite să cunoască lumina. Stăpâna casei iubea albastrul; parcă se identificase cu această culoare. În flori se răsfrângea cerul, iar cerul semăna cu ochii ei.

Așa îmi povestea mama și eu puteam cu ușurință observa dragostea, dar și durerea din glasul ei. Din poveștile ei, eu “vedeam” ceea ce acum nu se mai vedea.

Mi-o amintesc pe Domnișoara Lilian, dar îmi pare rău că n-am cunoscut-o când era cu adevărat stăpâna “Casei albastre”.

Mama, în schimb, i-a fost prietenă. Locuiam foarte aproape și știu că a fost o vreme când erau nedespărțite. Poate de aceea mă chema Domnișoara mereu la ea cu ani în urmă. Atunci când locuia încă în toată casa și nu o obligase cel care acum era noul stăpân să locuiască într-o singură cameră. Așa a condamnat-o el la moarte pe Domnișoara, iar casa ... deși există încă, nu mai păstrează decât numele.

Povestea Domnișoarei Lilian se împletește cu povestea “Casei albastre”.

Pentru mine, amândouă sunt amintiri pline de lumină ca zilele de început de vară. Amintiri, pentru că astăzi ocolesc pe celălalt trotuar. Nu-mi place să mă întâlnesc cu D-l F. și nici cu sofisticata și ... dezgustător de mieroasa lui fiică.

Mai bine îmi amintesc de alte timpuri. Vreau să țin minte ceea ce îmi face bucurie.

Era deja în vârstă când venea la noi. Sau poate așa o vedeam eu, prin prisma ochilor de copil? Îi plăcea să vorbească cu mine, să ne jucăm împreună. Cred că îi aminteam copilul din ea, anii în care era fericită și iubită. Mama mi-a arătat într-o zi o fotografie cu ele amândouă făcută în fața Casei albastre. Erau tinere, vesele. Domnișoara era mai înaltă ca mama și domina fotografia. La ea te uitați întâi și abia apoi o vedeai pe cea pe care ea o ținea, protector parcă, de după umeri. Și acum era înaltă, foarte dreaptă. În ciuda vârstei, avea o figură încă frumoasă, în special când zâmbea – și mie îmi zâmbea cel mai mult – cu o lumină pe față, care, acum înțeleg, îi venea de la ochii ei mari, albaștri, foarte calzi. Nu era greu să-ți dai seama că Domnișoara fusese născută să atragă și să domine.

De la mama cunoșteam așadar și eu câte ceva despre viața ei, despre familia în care rămăsese acum ultima, despre tinerețea, frumusețea și gloria ei într-o vreme care era ca o poveste pentru mine. Intram puțin în acest timp, ca printr-o poartă fermecată, atunci când îmi arăta fotografiile. Ea, familia ei, prietenii, lumea în care trăise nu păreau însă deloc a fi înspăimântătorii “dușmani de clasă” care trebuie “stârpiți”, despre care mi se spunea mereu la școală. Acești “dușmani” îmi zâmbeau din fotografiile de pe pereți, pentru că, probabil, ... atunci când se fotografiaseră, nu știau că sunt “dușmai ai poporului”. Mie îmi păreau chiar niște prinți din basme. Nu puteam să-i urăsc, nu puteam s-o urăsc pe Domnișoara, nici pe cea din fotografii, nici pe cea care îmi vorbea așa de blând și îmi povestea așa de frumos. Dar nici pe frații ei, pe prietenii ei, pe toți tinerii (cam demodați, chiar caraghios îmbrăcați, după gustul meu, cu pantaloni așa de largi, cu pălării cu boruri mari...), dar, oricum, așa de frumoși! Mergând destul de des la Domnișoara, îmi deveniseră familiari, un fel de prieteni care îmi zâmbeau mie în mod special.

“Aici eram la Veneția, cu Paul și cu Mircea. Paul studia în Italia și noi ne duseserăm să-l vizităm. Era pictor și mai păstrez și acum două tablouri făcute de el. Nu știu cum am reușit să nu-mi fie luate. Au luat tot”. Și glasul i se stingea într-un șoptit când ajungea să-mi spună asta. Mie îmi spunea sau sieși își repeta iar și iar?

Știam și eu despre ce și despre cine povestește. Auzisem acasă când vorbeau părinții. În șoaptă, crezând că noi, copiii, nu auzim. Ascultam cu inima strânsă. Și casa bunicului fusese devastată atunci când l-au luat la închisoare. Au încărcat într-o mașină tablouri, covoare, vase ... Mai rău a fost cu cărțile. Le-au dat foc sau le-au rupt una câte una. Cât mi-aș dori acum cărțile lui! Nimic nu aș vrea din tot ceea ce puteam să am de la el. Cărțile însă ... și poate și un jurnal. Imposibil să nu fi ținut un jurnal, îmi spuneam eu adesea.

“Ai să vezi că avea mare talent chiar dacă era încă foarte tânăr.”

Domnișoara m-a oprit din visare.

“Cred că ar fi ajuns un pictor cunoscut dacă – și ea se oprește pentru o clipă, își șterge o lacrimă, oftează și apoi continuă cu o voce parcă dintr-o dată îmbătrânită – dacă nu ar fi murit în pușcărie”.

Nu auzeam pentru prima dată acest cuvânt. Era deja în mintea și în sufletul meu o teamă care parcă mă învăluia, mă urmărea. Aproape zilnic într-o vreme se șoptea în casă că alți și alți cunoscuți, rude, prieteni ori prieteni ai prietenilor fuseseră “luați”.

“Paul avea o fire de artist”, continua Domnișoara, ținând în brațe fotografia, cu o duioșie care mi-o amintea pe mama când o ținea la piept pe surioara mea. “Era sensibil, era fin, se vede chiar și după cum arăta. N-a putut suporta. Am aflat târziu că s-a prăpădit. Am aflat de la bunicul tău, când a ieșit el. După ce l-au luat pe Paul, l-am căutat, am mers peste tot să întreb de el, dar toți îmi spuneau că nu au un deținut cu acest nume, să caut în alt loc... Și tot așa”.

Domnișoara vorbea acum șoptit. Cred că nu mai vorbea cu mine. Poate că îi spunea Lui cât l-a așteptat... Uitase parcă faptul că eu eram alături.

Dar și eu începusem să mă gândesc la bunicul meu, cel despre care, în casă, printr-un fel de convenție, neformulată niciodată fățiș, nu se vorbea niciodată. Când rareori era amintit, nu i se spunea “bunicul”, ci “tata Poenaru”. Mult timp acest nume pentru mine a fost asociat cu interdicția. Aflasem, nu mai știu cum și nici când, că era în pușcărie și-mi era rușine. Nu puteam vorbi despre el cu niciuna dintre colegele de școală sau prietenele mele, tovarășe de joacă sau confidente ale primilor fiori. Deși știam că nu era hoț și că alta era acuzația care i se adusese, simțeam, fără să mi se spună, că nu trebuie să știe nimeni (colegii mai ales, ceilalți copii) că am un astfel de bunic. Am găsit într-o zi niște fotografii din care mă priveau bărbați necunoscuți. Tata mi-a spus că cel din mijloc e bunicul meu, tata Poenaru, împreună cu alți doi senatori, prieteni și colegi cu el. Că era o fotografie din anul 1939 puteam citi pe dosul ei. Toți trei erau destul de tineri, dar bunicul ținea cu eleganță în mâna dreaptă un baston cu măciulie de fildeș. Tata îmi spune că bunicul era îmbrăcat după moda englezească și că bastonul era doar o piesă care trebuia să-i sublinieze eleganța vestimentației. Când a ieșit din pușcărie și am putut să-l întâlnesc în sfârșit, căutam cu privirea tânărul frumos din acea fotografie. În fața mea era un bătrân cu ochii triști, furișați de privirea noastră, cu spatele încovoiat, cu haine prea largi... Azi mă gândesc că atunci bătrânul meu bunic nu era chiar atât de bătrân ca vârstă. Dar arăta așa de slab, de încovoiat, de speriat! Își ferea privirea când vorbea. Și vorbea foarte puțin. Tata îmi spunea că fusese un bărbat frumos, elegant și, mai ales, vesel ! Cu greu îl puteai crede.

*Domnișoara* mă trezește iar din amintirile mele. Stăteam de un timp una lângă alta, dar fiecare ne urmam pe firul gândurilor un alt drum. Intraserăm însă fiecare, pe propria poartă, în același timp.



“Hai să-ți arăt tablourile!”

Mă primea totdeauna într-un hol pe care îl transformase în “salon”. Simțea nevoia spațiului de odinioară. Acum, holul în care stăteam era la “intrarea din spate”, pentru că “în față” se instalaseră noii stăpâni. Cei care au puterea acum să decidă ale cui sunt casele, la cât spațiu avem *voie* fiecare. *A avea voie* devenise una dintre cele mai familiare expresii.

Am urmat-o pe Domnișoara Lilian în dormitorul ei, încăperea care devenise acum dormitor, locul unde nu mai fusesem niciodată. Prin storurile trase, se prelingeau razele soarelui, dar numai atâta cât să poți merge în *voie*. Nici nu era necesară prea multă lumină pentru că din doi – trei pași ajungeai la fereastră. Când a tras storurile, am văzut deasupra patului un tablou mare, în ramă bogată, aurie, pe care și acum l-aș putea descrie cu ochii închiși. Nu știu cu ce ar trebui să încep? Poate cu lumina pe care o degaja albastrul deschis al cerului care se îmbina la orizont cu marea de o nuanță mai închisă? Sau poate cu frumusețea tinerei femei care stătea dreaptă, cu capul ușor într-o parte privind depărtările? Cu spatele la mare, se uita la mine ... chiar *Domnișoara*. Am recunoscut-o ușor, cu toate că trecuseră anii și durerile peste chipul ei. *Acum* purta o rochie neagră, singura cochetărie fiind gulerușul de dantelă albă pe care îl schimba mereu. Și cred că avea multe, judecând după modelele diferite pe care le vedeam. *Atunci* purta o rochie alb-albastră, lungă, care parcă răspândea și ea lumină. În mână avea o umbreluță pe care o ținea cu cochetărie ușor lăsată pe spate ca să i se vadă probabil mai bine superba pălărie împodobită cu un buchetel de flori de câmp, în care dominante erau cele de “nu-mă-uita”. Nu eram, bineînțeles, un cunoscător de artă, dar culorile, lumina, privirea femeii din tablou, puțin îngândurată, dar cu un abia-schițat zâmbet fericit, mă atrăgea. Simțeam, nu știu cum, din tot ceea ce vedeam în tablou, că cel care o pictase o iubea. Că era fascinat de lumina ochilor ei albaștri. De aceea o și “văzuse” pe fondul cerului care-și îmbina albastrul cu cel al mării.

“Între cer și mare, omul e fericit dacă e liber să se bucure de culorile și infinitul lor”, îmi șoptește *Domnișoara*.

Îmi ghicește gândurile, dar le exprimă altfel decât le-aș fi spus eu. Sunt încă la vârsta când *simt* cu toate simțurile, când iubesc oamenii și-mi pare rău că nu-i pot ajuta pe cei care au nevoie de mine, dar viața ... îmi este încă o necunoscută. Încep să-i văd laturile pe care, spune mama, un suflet tânăr n-ar trebui să le afle așa de curând.

“Atâta durere și atâta mizerie! Și-a întors Dumnezeu fața de la noi”, se plânge mama mereu, dar în șoaptă. Abia de o auzi. Tata o contrazice. “Nu Dumnezeu e de vină, ci oamenii. Colegul meu, Petre Mareș și vecinul de la colț, Coleș. Ei și alții ca ei. Niște neisprăviți, care s-au îmbrăcat în haine de piele și vânează oameni”.

Despre ce “vânătoare” era vorba, n-am înțeles la început. Aveam să aflu însă curând.

Viața începuse să-mi dea lecții fără să le cer.

**Singur, poetul**

lui Mihai Eminescu

*Împovărați de patimi câte sunt,  
De griji și de dureri ce nu mai pier,  
Nu mai gândim la Domnul Sfânt Cuvânt,  
Nici la poet ce singur e sub cer.*

*Pe malul mării-nvolburate încă,  
Învăluit în mantii de tăcere,  
Pe-un soclu rece, pe un țărm de stâncă,  
El are-n piept a neamului durere.*

*Și tot mai rar gândul spre el ne duce,  
El stă în ploi, în viscole și ger,  
Purtând în duh a neamului său cruce,  
Și din Cuvânt, cuvinte ce nu pier.*

*Din val în val e duhul său pe ape,  
Vrea în Cuvânt întregul neam s-ajungă  
Și-n lacrima doinirii de pe pleoape  
Înalță-n zări a firii sale rugă.*

*Când stele cad, una pe cer rămâne,  
Spre ea poetul trece peste mări,  
E viața lui, lumină într-un nume  
Și-n Domnul Sfânt Cuvânt, din zări în zări.*

***Ne sunt mucenicii de veacuri tărie***

*Ne sunt Brâncovenii în jertfelnicie  
Dar și-n înviere-n Cuvântul divin,  
De-a pururi e sângele lor mărturie  
Că-n vatra străbună e neamul creștin.*

*Ni-s țara și neamul cuprinse-n prescură  
Și-n boabe de struguri ce-s coapte-n ciorchini  
Și-n jertfa martirilor, miei ce n-au ură,  
Ce raiul ni-l dau din privire, senini.*

*Ne sunt mucenicii de veacuri tărie,  
Nădejde că toți înviem în Duh Sfânt,  
Cuprinși de-a Iubirii cerești veșnicie,  
Ne-adună în preajmă-nviatul Cuvânt.*

*Ne e Brâncoveanu, credinței, modelul  
Și fiii ascultă al tatălui grai,  
Privind în altarele inimii, Mielul  
Pascal ce învie pe-o gură de rai.*

*Oriunde în țara străbună e sânge,  
L-au dat cei jertfiți în dureri pe pământ,  
Ca neamul să-nvie atunci când se frânge  
În taina prescurii, cerescul Cuvânt.*

*Martirii veghează un neam și o țară  
Ca una să fim cum Treimea e-n cer,  
Ei sunt veșniciei și-n noi, primăvară,  
Lumină, iubire și dor de Mister.*

*Nu-i jertfa Iubirii de nimeni uitată,  
De îngeri și oameni martirii-s cinstiți,  
În pâinea ce-i frântă pe-a țării-ntregi roată,  
La Cina Cuvântului sunt pomeniți.*

### ***Nu-mi rămâne decât strigătul***

*M-am cunoscut la vreme de boală,  
strigând ajutor mănât de trecere.  
Rugăciunile, un puhoi de lacrimi uscate.  
Sub privirea divină,  
rămâneau mute la poarta îngerilor.  
Îmi păreau că râd de murirea mea,  
cunoscută acum cu simțirea.  
Da, lumea murea și învia la păsul îngerilor...  
Eu îi trădasem de prea multe ori  
ca să mă audă.*

*Sufletul,  
singurul care adulemeca tărâmul cu aripi,  
unde nu cutezase să-l cuprindă gândul,  
deschis în neajunsurile lui călătoare,  
la poarta îngerilor,  
strigând încontinuu.*

### ***Sperând la o slujbă***

*M-am trezit într-o baltă de sânge.  
Deasupra, o îngemănare  
heruvimică,  
singura speranță la binecuvântare.  
Apoi un cântec trist  
de clopot cuprins de rugină.*

*Din când în când  
găuri de pustiire,  
ca o zăcere la odihnă.  
Puține în anii cerești,  
pe care-i priveam  
cu ochi înșetate de dor de fetișcană.*

*Nu mai pot ascunde  
multul nisipos al dezmățului lumesc,  
se întrevede abisul ce-mi înfioară  
vlaga.*

*Rămâne așteptarea  
astâmpărării setei de mângâiere.  
Privesc în înșelătoarea-mi oglindă,  
ieri îmi vorbise de iubire,  
îmi veghease zbaterile tinereții,  
îmi ascultase  
dorurile,  
sudălmile,  
rugile,  
și, poate,  
iertăciunile.  
Acum o cuprindere între cer și  
pământ,  
o negociere...  
ce nu se știe încotro mă va duce.*

MILAN RICHTER (Republica Slovacia)

**Rădăcinile în aer**

În aer, acolo sunt toate rădăcinile tale,  
cam pe acolo, în aer.

Paul Celan



– Mergi la cimitir, doctore?

– Da, vecine, fac și eu o vizită pe la morminte.

Aici o avem pe mama și

fratele meu e acolo, nepoata soției  
e îngropată și ea de anul trecut, avea doar șaptesprezece ani,  
ziceau că ar fi avut leucemie. Dar tu, vecine?

– Merg spre casă. Acum se întunecă repede.

De aia îmi place să stau acasă...

– Deci ai fost deja pe la morminte?

– Eu nu am morminte. Soția m-a părăsit de mult,

știi, nu? Fiii mei trăiesc,

dar departe, foarte departe, tocmai în Canada, da, da, în Canada...

Eu nu am morminte...

– Dar pe ai tăi, mama, tatăl, frații,

bunicii, unde i-ai înmormântat?

– Sus în aerul lagărului de la Auschwitz, acolo sus,

ei sunt înmormântați în aer.

**Un poem defect**

La început ai greșit ceva,  
o vocală, o silabă, un cuvânt,  
iar acum poemul este necomestibil  
cum e dulceața de căpșuni într-un borcan  
cu-un strat de mușgai deasupra.

La început cineva a greșit ceva,  
poate Dumnezeu a greșit cea de a douăzecișipatru pereche de cromozomi  
iar acum poemul este înmormântat  
ca un tallith  
într-o groapă comună.

La început ai greșit ceva  
cel ce s-a căsătorit, a divorțat  
iar poemul este acum furat  
așa cum fiul este furat de la tată,  
așa cum tatăl este furat de la fiu.

*La început cineva te-a făcut greșit  
a uitat să-ți dea niște coate ascuțite, o conștiință redusă,  
iar acum poemul este la ananghie  
așa cum este nebunul  
care i-a spus adevărul regelui său.*

*Poemul e defect,  
ceva din el lipsește  
e prea târziu ca să mai poți schimba ceva  
cum ar fi viața ta, strămoșii sau istoria,  
asta e, va rămâne așa.*

*Ca o căpșună stricată și înmuiată în zahăr.*

### **La 96°C**

*soba din saună se stinge automat,  
ultimul val de transpirație îți țâșnește pur și simplu prin pori,  
părul tău e o flacără și nu-ți mai simți trupul,  
iar de ar fi să tai o părticică din el, nici sânge n-ar curge  
chiar dacă ochii tăi tot mai privesc nesătui  
spre acea despicătură îngustă și lunguiață ce se lipește de lemn,  
acoperită cast de un ciuf blond cendré,  
sâni mici la care au supt doi copii sau două duzini de finlandezi.  
Onerva se scoală*

*ramurile de mesteacăn au rămas în Evul Mediu și cu ele  
și lacul de la poalele castelului unde  
cavalerii Vasa au înghețat de frig după bătăliile câștigate,  
Onerva coboară douăzeci de trepte,  
cu spatele ei de oglindă, iar eu n-am nimic la îndemână  
să o bat pe spate, sau să pot aresta acea imagine  
doar pentru mine, ca apoi,  
puțin mai târziu, trupurile noastre să se trezească  
sub dușul rece ca gheața, simțurile noastre sunt  
atât de potolite, încât nici unul din noi nu se gândește  
la dragoste...*

*Dar dacă privesc  
poloneza aceasta subțire, care, cu picioarele depărtate  
se apleacă peste soba din saună, o stropește cu apă  
și ochiul acela negru pictat  
clipind la noi ștregar printre coapsele ei  
și cu lacrimi pe margine...?*

**Traducere în limba română de Muguraș Maria Petrescu**



**Vineri 7 noiembrie 2014. Cenaclul „M. Eminescu”, la restaurantul „Bucharest”, Lansarea revistei *Respiro*, New York.**

Adina Dabija, redactorul revistei, prezintă publicația newyorkeză.

**Joi 13 noiembrie 2014, Cenaclu, aspect de la lansarea volumului de poezii *Execuția* de Virgil Ciucă, la restaurantul „Harmony”, Queens, New York.**



**Duminică 16 noiembrie 2014 la Biserica noastră, masa festivă de Lăsatul Secului. Cățiva dintre participanți: Victoria Plăvițu, M. N. Rusu, Lucia Columb, Mircea Ghiță, Alex Marmara, Ion Plăvițu.**



Theodor Damian arată enoriașilor săi imaginea lui Klaus Johannis, noul și așteptatul Președinte al României. Se bucură alături Preoteasa Claudia Damian și M. N. Rusu (Photo: Juliana Udvardy).

**Duminică 30 noiembrie 2014 la Biserică, masa festivă și celebrarea zilei naționale a României.**  
Prof. Flaviu Rîțiu evocă momentul istoric.



**Vineri 5 decembrie 2014, oaspetele Căminului nostru a fost scriitorul Lucian Dan Teodorovici din România.**

Scriitorul Lucian Dan Teodorovici (centru) flancat de un careu de ași (de la st.) Th. Damian, Doina Uricariu și M. N. Rusu.

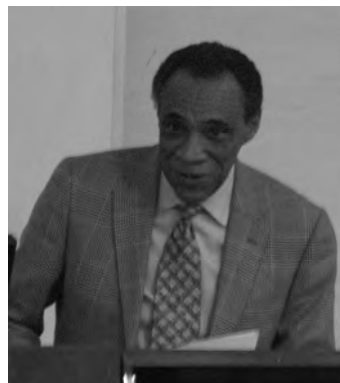




**Sâmbătă 6 decembrie 2014. Al 22-lea Simpozion Teologic Ecumenic și Interdisciplinar la General Theological Seminary, New York. Tema generală: *Remembering Peace. Justice and Forgiveness in a Time of War.***



Prof. Dr. Theodor Damian, organizatorul evenimentului.



Prof. Dr. Humphrey Crookendale, moderator, Decan, Metropolitan College of New York.



Prof. Dr. Clair McPherson, gazda evenimentului la General Theological Seminary, Manhattan, New York.



Aspect de la simpozion.



Prof. Dr. Alina Feld



Prof. Dr. Richard Grallo



Prof. Dr. Doru Tsaganea



Profesorii Steven Cresap (st.) și Louis Tietje



Cercetător Anca Chelariu



Prof. Dr. Bert Breiner



Aspect de la simpozion. Dr. Clair McPherson la catedră.



Dr. Elvin Ramos



Artiștii Juliana Udvardy și Șerban Chelariu lângă lucrările lor de artă din expoziția de la Galeria „Spiritus” (de asemenea lucrări de Garabet Salgian, Viorica Colpacci și Liviu Șoptelea).

**Duminică 7 dec.  
2014 Biserica  
noastră a avut ca  
oaspete pe  
scriitorul  
Augustin Ostace  
din Germania.**

M. N. Rusu  
exprimându-și  
opiniile despre  
cărțile oaspetelui nostru, ascultat de Pr. Th. Damian, Preoteasa Claudia Damian,  
și autorul Augustin Ostace.



Aspect de la lansare.

**Joi 25 decembrie la Biserică s-a sărbătorit Nașterea Domnului.**



Grup de tineri colindători înainte de a primi daruri de la Moș Crăciun.



Tinerii noștri îmbrăcați românește și dansând românește.



Pr. Theodor Damian, Parohul Bisericii, alături de preoteasa Claudia Damian în mica Românie de la New York. De la st. în picioare: Alex Orza, Ana Dabija, Carmen Suciu, Nicole Constantini, Iustina Anițului, Claudia Damian, Pr. Th. Damian, Elena Burchea, Michael Georgescu, Victor Plăvițu, Cristina Suciu, Annie Constantini. Ioana Balmos, Anișoara Constantinescu, Mariana Orza, Lăcrămioara Răileanu (Foto: Alex Marmara).



5 ianuarie 2015, seara: în curtea Bisericii s-a construit tradiționala cruce de gheață de Bobotează. Echipa a fost formată din D-nii Ciprian Solomon, Marius Stoica, Pr. Th. Damian, Cristi Anițului, Sorin Lazăr, Cristian Pascu, M. N. Rusu, Victor Plăvițu, Alex Orza, Andrei Damian, Alex Marmara, și D-na Nuți Ionescu.



Aproape de final. Ciprian Solomon (în spate), de la st.: Victor Plăvițu, Sorin Lazăr, Cristi Anitului, Marius Stoica.



**6 Ianuarie 2015, Bobotează.**  
Pr. Th. Damian slujind (Foto: Alex Marmara).



Un moment liturgic și o mărturie impresionantă a Ortodoxiei românești în America.



**Sâmbătă 17 ianuarie, 2015. Cel de-al 22-lea Simpozion anual „M. Eminescu”, la restaurantul „Bucharest”, cu tema generală**  
***M. Eminescu: „Scrisoarea a VI-a” către România de azi.***



Sus: Prezidiul  
Simpozionului. Pr. Prof.  
Dr. Th. Damian,  
organizatorul  
evenimentului deschide  
lucrările.

Vorbește cu elocvență  
diplomatică Excelența Sa  
D-na Consul General  
Ioana Gabriela Costache.



Universitarul profesor și  
scriitor Ștefan Stoenescu  
ascultat cu atenție de  
Dr. Doina Uricariu,  
director al ICR New  
York.





Doi scriitori devotați memoriei marelui Eminescu: Doina Uricariu și Theodor Damian.



M. N. Rusu demonstrează că Eminescu a fost și contra lui ... Eminescu. Prof. Doru Tsaganea se arată interesat.



Imagine de ansamblu de la Simpozionul M. Eminescu. Se observă o parte din numărul mare de participanți.

**Duminică 18 ianuarie la Biserica noastră Simpozionul „M. Eminescu” a fost continuat cu un parastas făcut în memoria lui M. Eminescu, a lui Grigore Vieru, a lui George Alexe și a Mitropolitului Antonie Plămădeală, personalități evocate apoi la masa festivă din sala socială.**



Pr. Th. Damian are cuvântul.



Poeta Valentina Ciaprazi exprimându-se (parțial și în limba franceză) despre „Eminescu între clasicism și simbolism”.



Ziarista Mariana Terra în recital activ.



Artista Viorica Colpacci, directoarea Galeriei de artă „Spiritus”.

Cristi Anițului, un intelectual pasionat de manifestările culturale din cenaclul „M. Eminescu” și din sala socială a Bisericii noastre.



Anișoara Constantinescu în plin recital poetic.



Vasile Crețu citește din creația proprie.



M. N. Rusu, redactor șef al revistei *Lumină Lină* între Pr. paroh Th. Damian și Cristi Anițului.

**Duminică 25 ianuarie 2015. Al 22-lea Simpozion dedicat Unirii Principatelor Române la Biserica Sf. Ap. Petru și Pavel, New York.**



Pr. Prof. Th. Damian îl introduce pe poetul Ion Burcin care a citit un poem dedicat artistului Garabet Salgian, membru al Bisericii noastre, căruia i s-a făcut parastasul de un an de la trecerea la Domnul.

Excelența Sa D-na Consul General Ioana Gabriela Costache vorbește despre semnificația Unirii.



Dansuri populare oferite de un grup de 22 de copii și tineri din parohia noastră.



Pr. paroh Th. Damian și D-na Consul General în mijlocul copiilor și tinerilor Bisericii noastre.



Natalie Pascu (9 ani) și Isabellla Pascu (7 ani) în timpul recitalului lor.

Maria Rallee nu se dezmite ca recitatoare  
din opera lui Eminescu.



M. N. Rusu într-un moment de elocință  
istoriografică despre eterna noastră  
Mare Unire.



Valentina Ciaprazi  
în plin avânt recitativ.

Paul Murariu a coborât din munții săi de la  
Catskills pentru a fi alături de noi la  
aniversarea Unirii.



Cântăreața Lăcrămioara Răileanu interpretează cu pasiune melodii românești.

Un solist de primă mărime, Berty Samovici, mereu „încălzind” publicul cu melodiile sale.



„Hai să dăm mână cu mână...”

**Duminică 1 februarie, la Biserică, hramul Institutului Român de Teologie și Spiritualitate Ortodoxă (Sf. Trei Ierarhi).**



Aspecte din sală.



Școala de duminică pentru copii și tineri, condusă de Prof. Irina Anițului.



Vineri 6 februarie în cenaclul nostru s-a lansat revista *Dacia magazin* din New York (director Dr. Napoleon Săvescu, redactor șef Mariana Terra).



M. N. Rusu



Mariana Terra

Duminică 8 februarie la Biserica noastră s-a serbat Balul Mărțișorului și Lăsatul secului pentru postul Sf. Paști.



O parte din copiii și tinerii Școlii noastre duminicale confecționând tradiționalele mărțișoare.



Pr. Th. Damian, Dr. Napoeon Săvescu, M. N. Rusu



Pr. Th. Damian în mijlocul minunaților copii și tineri.



Tinerii și copiii noștri dansează Ciuleandra.



Doamnele primesc mărțișoare de la Dr. Săvescu (președintele Consiliului parohial) și de la Preotul paroh. Aici Prof. Irina Anițului.

Tinerele Carmen și Cristina Suci, lângă mama lor, Dorina, pregătindu-se să stingă cele 16 lumânări din tortul aniversar oferit de Pr. Paroh și Dr. Napoleon Săvescu.



## Cupon de Abonament

*Lumină Lină • Gracious Light*  
30-18 50th Street  
Woodside, NY 11377

**4 numere pe an: 60\$ inclusiv expediția**

Numele  
Adresa  
Oraș/stat  
Cod  
Tară

**Donații și contribuții pentru revistă:**

Numele  
Adresa  
Oraș/stat  
Cod  
Tară

Suma:

Atât abonamentul cât și donațiile pot fi făcute prin check sau money order.  
Donațiile se scad la taxe.



## ***La plecarea unui prieten***

artistului Garabet Salgian

*Din gândurile mele  
el n-a plecat departe  
și-a luat doar șevaletul  
vopselele și-o carte*

*Din gândurile mele  
el n-a plecat departe  
de nu și-a luat comoara  
creată fără moarte.*

*O carte de poeme  
bogate în trimiteri  
spre adâncimi de vremuri  
tot mai puțin zărite*

*În gândurile mele  
va poposi într-una  
îmi va vorbi de stele  
Eu de poemul "luna"*

*Și pe tărâmu-acela  
va reuși în toate  
El va spori frumosul  
prea sfintelor palate*

*Poem spus de bunica  
pe prispa casei noastre  
privind regina nopții  
din înălțimi sihastru.*

**Ion Burcin**

## ***Nopți tandre***

*În trupul nopților mele  
se odihnesc:  
lăstunii de stâncă,  
râuri ce trec prin memorie,  
fluturi de zăpadă.  
Mă ning pe la tample;  
cuvintele sfătoase ale amiezii,  
culegătorii de venin.  
Respiri prin plămânii mei,  
gura ta  
împarte surâs  
raze sărutând.  
Soarele înălțat  
își face cuib în părul bălai,  
îl umple cu pui  
și-așteaptă să zboare.  
O toamnă tândră  
se apropie...*

## ***Sărutul femeii***

*Amintirile-mi suferă de o uitare treptată  
fapt pentru care se dezbracă de piele  
într-un discurs ingenios.  
Am sărbătorit evenimente normale  
cum ar fi căsătoria,  
am scris și am fluidizat cuvinte  
pentru că sunt om al pământului  
legat organic de țară  
pe care n-o scap din vedere  
nici măcar de teamă.  
Cu memoria plină de istorie  
m-ai făcut să cred  
că în același loc sub soare  
se-nalță coloana fără sfârșit  
și desface porțile cerului  
sărutul femeii.  
M-așez și aștept la masă  
tăcerea umbrei din amiaza divină  
care întârzie să se arate.*

**Nicole Vălăreanu Sârbu**

## **Crăciunul fiului risipitor**

*Aș porni să colind, peste dealuri, hai-hui,  
Aș deschide cu grijă și poarta și tinda,  
Dar în satul natal tata nu-i, mama nu-i,  
N-are cine, la geam, să-mi asculte colinda.*

*Tata nu-i să-mi mai pună o dată-n pahar,  
Mama nu-i să mă-mbie, din nou, cu sarmale,  
Este gol, prăbușit și bătrânul hambar,  
Iar ograda pustie m-ar umple de jale.*

*Nu sunt vaci, nu sunt oi, nu sunt porci, nici găini,  
În cuptor n-are cine o pâine să facă,  
Gardu-i rupt, podu-i rupt și vecinii străini,  
Chiar fântâna din curte, de-o vreme, e seacă.*

*Nici în pod, peste grinzi, nu atârnă cârnați,  
Către pivniță scara cea veche-i oloagă,  
Nu-s în vasele-adânci castraveții murați,  
Din butoaiete vechi a rămas doar o doagă.*

*Nici zăpadă nu-i azi prin grădini și pe drum,  
Nu-s copiii cu sănii pe deal să exulte,  
Aș porni cu colindul spre casă, acum,  
Dar acum e târziu, n-are cine s-asculte...*

**Petru Ioan Garda**

## **Semne-augure**

*Pandoră pogorâtă din Olimp, de Zeus!  
la ceas bezmetic te aduc în amintire  
și te admir ca pe-un Renoir pe pânză  
pus,*

*când te privesc ca pe-o  
sămânță-ntru rodire.*

*Vestală-fée-n semne-augure ai aprins,  
să-l ții nestins, nu să te joci cu focu'  
și-n flăcările înălțate m-ai cuprins,  
să ard pân' mi s-o împlini sorocu'.*

## **Surprinde-mă, iubito!**

*Surprinde-mă, iubito, c-un sărut  
sau poți fi și galantă, dacă vrei;  
vom aduna firuțe de-așternut,  
iar de-nvelire florile de tei.*

*Încolăcește-mă cu insolență,  
șerpește, dă-mi păcatul zis primar  
și jur că nu voi cere penitență!  
și-așa în datum sunt interimar.*

**Vasile Popovici**

### **Scară la cer**

Treaptă cu treaptă, pas cu pas,  
Fără să știu cât timp a mai rămas,  
Mereu încerc să urc pe scara  
Ce-aș vrea,  
Să mă poarte,  
Să mă urce și să-mi dea  
Dovezi că bine fac  
De cred în soarta mea

Treaptă cu treaptă, pas cu pas,  
Las poate-n urmă  
Ce-am greșit și  
Ce n-a meritat  
Ca să învăț, să aflu și să știu  
Pentru că nu pot să spun  
C-aș fi ales  
Să ies singur din pustiu.

Și deodată ,  
Treaptă cu treaptă, pas cu pas,

Secretul scării ...  
Către cer  
Eu l-am aflat .

Nu trebuie să urc,  
Nici poate să cobor,  
Ci doar s-aștept,  
Fără să vreau să zbor,  
Și îngerii ce au să coboare  
Și au să urce către cer  
N-au să dezlege,  
Poate,  
Al meu mister,  
Dar ști-vor cum  
Să mă apropie de  
Tine, Doamne,  
Chiar și așa:  
Eu ...  
Fiind prea jos  
Și Tu-n Impărăția Ta !

### **Insomnia de dimineață**

E atât de plăcută,  
Dacă  
Îți amintește de visele ce-n noapte  
Îți dăruiau o viață nevăzută.

Poate să semene  
Mereu  
Cu gânduri despre ce-ți dorești  
Și poți să le-implinești cu greu.

E o desfătare  
De la sine  
În care cuvintele singure zidesc  
Castele de nisip pentru tine.

E o nouă zi ce  
Poate  
Deschide atâtea uși ce de curând,  
Le țineai în tine , strâns ferecate.  
E puterea aceea care

Dacă  
Mereu  
De la sine  
Tu poate  
Ai reuși s-o stăpânești ...  
Ziua ai vrea  
Să-implinești  
Zâmbitor  
Din tainele nopții ...

Fiindcă în noapte  
Ce vise avem  
Parcă șoapte ...  
Așteaptă cu toate  
Ca insomnia de dimineață  
Să poată  
Să vrea  
Să le aștearnă în lume  
Cuvinte și fapte .

**Aaron Albu**





Aurel Băeșu, *Copacul singuratic*

FLORENTIN POPESCU

**Un “naș” literar de excepție: Tudor Opreș**

Să tot fie vreo opt-nouă ani de când la nu mai știu care sindrofie literară cu multă lume, pe când stăteam de vorbă cu cineva s-a apropiat de mine profesorul Tudor Opreș și la un moment dat s-a adresat celui cu care eram în dialog: “A fost elevul meu la “Lazăr”. Îl știu de-atunci, i-am citit primele poezii și venea la Cenaclu...”. Cu greu mi-am oprit un zâmbet. Am tăcut (nu voiam să-l pună într-o lumină rea!), dar ceva mai târziu, între patru ochi, i-am spus pe șoptite: “Dar, D-le Opreș, eu n-am făcut școala în București, ci în provincie. Am terminat liceul “Hașdeu” din Buzău...”. A rămas puțin stânjenit și-apoi și-e revenit imediat: “Ce să-i faci, Florentine, sunt un om bătrân și le mai încurc și eu”. La data când se-ntâmpla asta Tudor Opreș se apropia binișor de optzeci de ani și, la urma urmelor, avea dreptate să-i mai joace feste memoria din când în când. Și era și scuzabil...

Într-o vreme, prin ultimele decenii ale trecutului veac, dar și în primul din noul secol acest scriitor mi se părea a fi un fel de argint viu, cum se zice în popor. Aproape nu era manifestare culturală la care să particip și să nu-l întâlnesc, fie în compania unor maturi, fie în aceea a unor tineri, întotdeauna plin de vervă, întotdeauna fiind la curent cu câte se mai întâmplau în culisele vieții culturale bucureștene. Putea la o adică să-ți facă numaidecât un portret vorbit al cutărui sau cutărui scriitor sau profesor, al cutărui ministru al învățământului sau al cutărui om de știință, chiar și unui academician.

Autor de enciclopedii ale plantelor și animalelor (cărțile lui de biologie, editate și reeditate, cu succes de public, umplu bine unul, dacă nu cumva chiar două rafturi de bibliotecă) omul era/este, pe de altă parte, și un adevărat dicționar viu al figurilor contemporane nouă. Figuri omenești, pe care le-a cunoscut și despre ale căror prestații publice s-a dovedit/se dovedește a fi întotdeauna în cunoștință de cauză. Altfel nici nu-și permitea/nu-și permite să le privească și cu ochi critic.

Dar poate că cel mai mare merit al lui este acela de mentor al tinerelor talente, de “naș” al acestora, iar astăzi, fără nicio exagerare, numărul scriitorilor care îi sunt recunoscători pentru că le-a facilitat afirmarea literară este de ordinul sutelor.

Câștigându-și existența din munca de profesor la două mari licee bucureștene (“Lazăr” și “Eminescu”), unde a lucrat până la pensionare, acest suflet mare și-a consacrat, extrașcolar desigur, toată viața promovării tinerilor talentați – ceea ce îi conferă un loc de cinste în istoria literaturii noastre contemporane.

Recurgând la spusele altora în această privință, deschid *Dicționarul general al literaturii române*, editat de Academie și în articolul pe care acesta i-l consacră sub semnătura Ilenei Mihăilă citesc, între altele: “Își susține doctoratul în 1972, cu teza *Istoria revistelor școlare din România (1834 – 1974) și debutul literar al scriitorilor români în perioada școlarității*. Subiectul era în concordanță cu preocuparea sa statornică de inițiere și îndrumare a unor cenacluri literare pentru tineret; Poesis (1941-1945), Cenaclul studenților liberi (1946-1948), “Mihail Sadoveanu”, Cenaclul cadrelor didactice din România (1949), primul cenaclu al copiilor (la Palatul Pionierilor, 1950), “G. Bacovia”, pe lângă Casa de Cultură a sectorului IV (1957) și Săgetătorul (1967), devenit în 2002 Cenaclul Național Junior al Uniunii Scriitorilor. În 1967 a inițiat concursul național anual pentru elevi “Tinere condeie”, apoi concursul revistelor Școlare (împreună cu Augustin Z.N. Pop), din 1969 fiind fără întrerupere președintele juriului și îndrumătorul taberelor școlare de creație pentru laureați. A creat și coordonat suplimente literare pentru elevi pe lângă publicațiile *Scânteia tineretului*, *Fețele culturii*, *ABC*, *Adevărul*, *Luceafărul*, *Amfiteatru*, *Tribuna învățământului*, *Examene*, *Viața școlii*. Este unul dintre fondatorii revistei *Limbă și literatură română pentru elevi*. Din 1967 a promovat poezia tânără prin zeci de antologii și volume colective, editate în seriile „Excelsior”, “Săgetătorul”, “Cântecele arcașului”. A editat și prefăcut cărțile a peste o sută cincizeci de tineri autori. “D-l Tudor Opriș face parte dintre acei oameni despre care se poate spune pe bună dreptate că au vocația enciclopedismului. Înzestrat cu o curiozitate proprie tinereții (și pe care nu și-a pierdut-o nici acum, când a depășit opt decenii de viață) acest prieten a fost preocupat întotdeauna de cunoașterea unor noi tărâmuri ale științei și culturii. Fascinat mai ales de științele de graniță (bionică, ecosofie, fito și zoosemiotă), ne-a dat cărți de mare interes, premiere editoriale la noi. Și nu e de mirare că tirajele acestora, de zeci de mii de exemplare, s-au epuizat la puțină vreme după apariție.”

Nu sunt puține nici premiile primite în țară și în străinătate pentru toate acestea, iar panoplia lor este încununată de distincții conferite la Moscova, la Roma, ori sub egida UNESCO:

Dacă nu l-ai cunoaște, acest om mărunțel de statură, slab de l-ai putea, la o adică, trece prin urechile acului, ți-ar părea un ins oarecare, șters și fără merite, unul din zecile sau sutele pe care i-ai întâlnit ori îi poți întâlni într-un oraș, într-o gară sau în cine știe ce cătun din țară. Evident, în cazul lui aparențele înșală, iar descoperirea adevărului îți produce/ți produce celui ce nu l-a știut înainte, o revelație.

D-l Tudor Opriș cunoaște multă, foarte multă lume. Și, invers, multă lume îl cunoaște. Unii îl știu din diverse împrejurări, alții numai din scris, fiindcă nu cred să existe cineva cât de cât dornic să se instruiască, să se inițieze în ceea ce se poate numi știință de popularizare care să n-aibă în

biblioteca lui cel puțin o carte care să-i poarte numele pe copertă. Cei care-l cunosc pe omul Tudor Oprea poartă în memorie cel puțin șase-șapte amintiri, unele picante, cu el. Cei care-l știu doar din scris îl consideră – și pe bună dreptate! – un ins instruit, citit, cu multă experiență într-ale scrisului, pentru că altfel cum de-ar fi reușit să redacteze atâtea și atâtea cărți pe înțelesul tuturor?

Aflându-se decenii în șir în mijlocul copiilor și al tinerilor, cunoscându-i îndeaproape și scriind cu mare dragoste despre ei, D-l Tudor Oprea a rămas și el, sufletește vorbind, un copil. Un naiv care are candoarea de a crede în puterea cuvântului.

Așa ceva e minunat și nu se întâmplă oricui, ci numai sufletelor mari, cu deschidere și iubire pentru cei asemenea lor.

De curând acest prieten (nu numai al meu, ci și al miilor de cititori pe care i-a încântat/îi încântă cu cărțile lui) a intrat în cel de-al optzeci și cincilea an de viață și nu și-a pierdut nici entuziasmul, nici bucuria de a trăi și a se dăruia celorlalți.

Frumoasă ipostază și frumoasă imagine de senectute.

\* \* \*

Am revăzut acest text publicat în urmă cu câțiva ani și la sfârșitul lecturii am vărsat o lacrimă pentru Tudor Oprea. La 22 ianuarie în acest an acest suflet de aur ne-a părăsit și a plecat în eternitate, lăsând în urma lui o operă vastă și încărcată de sensuri, la care ne vom întoarce întotdeauna cu bucurie.



The Romanian Institute of  
Orthodox Theology and  
Spirituality, New York

## *Symposium*

**Vivat Academia!  
How Post-Modern Rhetoric  
Shapes Our Understanding of  
Modern and Pre-Modern Values**

*The Twenty-first Ecumenical Theological  
and Interdisciplinary Symposium*

*Symposium*, Vol. XXI, Nr. 1, 2014

FREDERICK S. LAPISARDI

***Loreley: Faust-Brevier*  
Jean Bodin**



Anyone familiar with the work of Heinz-Uwe Haus would not be surprised to find strong echoes of Bertolt Brecht's dialectics in a handbook created during the rehearsal process for his recent adaptation of Goethe's *Faust 1*. Jean Bodin's *Loreley: Faust-Brevier*, though firmly based on a Brechtian rock, sings a love song packed full of universal truths enough to drown an unwary reader. The author skillfully blends the Lorelei and Faust legends to deconstruct commonly accepted attitudes toward love, loss, guilt, faith, absurdity, and wit.

When William Faulkner accepted his Nobel Prize for Literature, he delivered a short but surprisingly profound speech given his reputation as a hard-drinking American rooted in a rough culture depicted in his novels of the deep South. His key point was that literature would endure because it grew out of man's fascination with the eternal verities. He could well have used the Faust legend as an example.

Whether we take Marlow's *Dr. Faustus* or Goethe's *Faust* as an example, despite the disparate outcome of the two plays, the eternal truths behind the protagonist's decision to accept Mephistopheles' challenge remains man-kind's thirst for answers in face of the unknown on one level and the positive or negative impact of love as a formative force on life. The starting and ending point of such a search varies with the culture and mores of the age in which the works were written.

Christopher Marlowe's *Dr. Faustus* condemns himself to eternal damnation by reaching out for knowledge and experience of

a world beyond the grave which culminates in his love affair with the long-dead spirit, Helen of Troy; both unnatural acts in the eyes of Medieval Christians. Johann Wolfgang von Goethe's Faust eventually earns salvation in the Romantic Age because his thirst for knowledge, in and beyond this world, never ends. Near the climax of *Faust:2*, the protagonist, now a blind old man, gets tricked by Mephistopheles into thinking he has created an ideal society. When Faust expresses satisfaction with what he believes to be a new world order, Mephistopheles appears to win the wager he made with God in the opening scene of *Faust 1*, but God steps in and claims Faust's soul because the man would not be satisfied if he knew the truth. Goethe's Faust remains the ideal over-reacher seeking perfection in the Romantic age.

Jean Bodin's *Loreley: Faust-Brevier*, described by the author as notes that: "tried to determine situations, attitudes, and dramaturgical challenges during the rehearsal process of a recent production of *Faust 1* by Heinz-Uwe Haus," makes demands on the reader to examine the Faust legend, not only as a work rooted in the fifteenth and nineteenth centuries, but as an adaptation set in the twenty-first century, a far different age from either Marlowe's or Goethe's society. People today search for answers to such questions as "Did God create man, or did Man create god?" or given the perversions of erotic love on one level and the inevitable outcome death brings to even the purest love, why do men and women continue to struggle with the need for love despite the pain and grief it engenders? That's where the dialectic comes in. Today's Faustus/Faust might well embrace the dialectic law as quoted in the prose section of *Loreley*: "everything that's been created deserves to be destroyed" (p. 29).

Jean Bodin's small book, with its sub title, *Faust-Brevier*, presents a modern version of a 15<sup>th</sup> century breviary, originally a collection of hymns, psalms, and prayers to aid meditation for those who struggle to reconcile the world as they know it with a world as they would like it to be. A collection of short poems, abstract sketches, the funereal Latin *Dies Irae*, and a long prose section entitled "Tragedy of Love," a reader may, at first glance, take this collection lightly, but that would prove a mistake. A quote from Goethe on page 1 warns that this will not be an easy read: "The more incommensurable and incomprehensible for the understanding a poetic creation may be, the better." Of course, that does not mean

that *Loreley: Faust-Brevier* should be either totally incommensurable or incomprehensible. But the work demands serious attention and most likely several trips into the pages of Goethe's *Faust* for clarification. It is a difficult book to put down because it deals with issues and experiences common to us all.

That is where the "eternal verities" come into play. Bodin's *brevier* contains universals familiar to any serious reader. The title "Loreley" uses an older spelling of *Lorelei*, a legendary Rhine siren whose beautiful song lures sailors to their death against the rocks as her revenge for the false lover who caused her suicide. She speaks through the early poems of "love's dream kingdom," (p.3), of hope during "the blossoming of love," (p. 4) tempered by the fear of "Ascending other's / Stairs to find no / Signs of pity there." (p. 5). Love and doubt go hand-in-hand., a universal truth made more emphatic by the author's abstract sketches first of a woman's body seated on what could well be Loreley's rock both totally enmeshed in what could represent a cage (p. 2) followed by an even less comprehensible sketch that could represent anything from two hooded figures on a rock surrounded by waves to a crashed bird, its legs in the air and its feathers spread behind its body on the ground (p. 6). The poem, "Canadian goose at Easter" (p. 8) may well support the later suggestion.

The Lorelei legend, to a degree, mirrors Gretchen's fate in *Faust 1*, but the poet tempers the lover's loss with an unexpected touch of wit as in the poem, "Yoga at Loreley," when he literally and figuratively sets the Lorelei on her head with the opening lines: "Sheer delight / She stands on the head," a familiar yoga position, and then ends the poem with the dismissal: "Don't need your / Company or arm...." The Gretchen and the Faust poems reflect similar emotional swings with a frequent twist from ecstasy to doom. The poem "Pact with an Angel" begins: "Your husband Faust / Can never / Let you go" and ends with "Time stands still / You are his Heaven / His wife Gretchen" (p.13), but gradually the relationship changes as Mephistopheles lures Faust away until, as in Goethe's play, Gretchen finds herself in a Cathedral, taunted by an evil spirit as a choir sings the funeral hymn, *Dies Irae*, "*Day of Judgment*." This recognition scene follows the death of Gretchen's brother, Valentine, at the hands of Mephistopheles and directly precedes "Walpurgis Night," in *Faust 1*, but in *Loreley*, a sketch of a naked woman, hugging her own body, apparently in a pensive mode,



, leads into the poem "From the dungeon" where a freezing Gretchen thinks back to a better day, three weeks earlier, and concludes: "We did not live to reach / What life could afford us" (p. 21). The poem, "Echo," draws parallels between Gretchen's fate and that of the Loreley. It ends with the observation that "Innocence is what / Echos my broken / Body on the wave / Nevermore" (22). And "Mater Gloriosa" ties Gretchen's lost love to the Loreley's bitter song of destruction: "Without you the / Most we have of love / Is the word but / My songs are gone" (p. 23).

An odd, phallic sketch, encased in what could be a mask propped up with something akin to frog legs (p. 26) appears just before a four page essay titled "Tragedy of Love." But turn the picture upside-down and it looks like an angel with arms upstretched moving heavenward. This seems a fitting introduction to the essay that follows. Here the soul of the Brechtian Haus/Bodin treatment of the Faust legend becomes clear. It turns on Gretchen's "free decision" to "surrender to Faust," described here as "a man who is outside the framework of the laws of her world" which leads "the norms and institutions, codes, and ecclesiastical and bourgeois morality" to drive her to acts which destroy her family and deliver her into the hands of the executioner. When Faust, accompanied by Mephistopheles, attempts to free her, she senses that his love has turned to guilt, and accepts her fate, but at her execution, the voice of God calls out that "She is saved!" The author, of course, has the last word in this prose essay. He follows the obvious *deus ex machina* ending with a direct statement to the reader: "We call on you to hope—the legacy, not consolation of the one who has been sacrificed" (pp. 27-30).

The final ten pages of *Loreley: Faust-Brevier* contain a single poem, one line to a page, interspersed with five abstract sketches. The sketches bring to mind Goethe's quote about the need for an incomprehensible element in a poetic creation, but following the essay as it does, and spread out one line to a page, as it is, this final poem may give a clue to meaning in what, at first glance, appears to be mostly smears of yellow and brown finger paint with an occasional attempt to pull something together with thin lines of black ink.

Assembled into a single poem, the lines read:

I know not if there is a reason . .  
... why I am so sad at heart ...  
A legend of bygone ages ...  
Will the wave devour ...  
... by her song's sheer power ...

There may well be a personal element here, given the first two lines, but a return to the Loreley legend seems equally obvious. Modern man continues to search for answers about an afterlife, continues to struggle with the many aspects of love and loss, continues to question the norms of institutions, ecclesiastical and societal codes of morality, and continues to apply these eternal truths to ancient legends on many levels of what we call literature to draw readers into a discussion of a philosophy of life. In doing so, we may turn poor Lorelei on her head or even dub a protagonist *Faustus*, an ancient Roman male name meaning “fortunate or lucky,” as Marlowe did, only to have him make a pact with the devil and then get him hauled off, kicking and screaming, to hell as his clock struck midnight.

Jean Bodin's *Loreley: Faust-Brevier* demands several readings, which would be fitting for a medieval breviary. Each reading seems to offer new insights into both legends. It might be even more enlightening were it packaged with a copy of Heinz-Uwe Haus's adaptation of Goethe's *Faust 1*.

**Silviu Borș, *Biblioteca Centrală a Asociațiunii. 1861-1950*, Sibiu, Editura Info Art Media, Cluj-Napoca, Editura Mega, 2011, 392 pp.**

Mărturisesc de la început că am privit cu sinceră curiozitate spre lucrarea lui Silviu Borș, ce părea a fi promițătoare, având în vedere titlul ales, ce sugera monografia unei instituții reprezentative pentru climatul cultural ardelean. La origine o teză de doctorat, cartea a respectat în parte rigorile academice, ce presupun apelul la documente, în ideea unui grad cât mai mare de originalitate și de credibilitate în agora istoriografică. În plus, apariția acestei cărți în anul 2011 s-a înscris și într-un moment aniversar, legat de împlinirea celor 150 de ani de la înființarea bibliotecii sibiene, fiind așadar dovada palpabilă a felului în care memoria locală înregistrează semnificația unei instituții încastrate în geografia sentimentală a Sibiului.

Să remarcăm faptul că autorul a beneficiat de influența formativă a doamnei prof.univ.dr. Eva Mârza de la Universitatea “1 Decembrie 1918” din Alba Iulia, conducătoarea tezei de doctorat, cunoscută specialistă în istoria cărții și a bibliotecilor nu doar din spațiul ardelean, ci și din cel central-european. În *Cuvântul înainte* pe care îl semnează, doamna Eva Mârza încearcă, cu multă eleganță, să plaseze actuala carte în contextul altor preocupări similare, dar și să evidențieze rostul Bibliotecii Astra în peisajul cultural ardelean.

Silviu Borș, în calitatea sa actuală de director al Bibliotecii Astra, a făcut gestul de a privi admirativ spre antecesorii săi, pe care i-a portretizat într-o odisee cronologică ce reprezintă substanța preponderentă a cărții sale. El se integrează prin acest demers într-o tradiție, așa cum în urmă cu mai bine de trei decenii observase profesorul Jakó, atunci când oferise o remarcabilă lucrare despre bibliotecile transilvănene, *Philobiblon transilvan*, plină de sugestii și astăzi pentru cei ce decid să urmeze un astfel de teren de cercetare. Istoricul clujean amintea deja în anul 1977 că studierea istoriei bibliotecilor înseamnă nu doar dialogul cu trecutul, pentru a identifica maniera în care o tipăritură a ajuns să fie găzduită de raftul unei biblioteci, ci și angajamentul prețuirii cărților în viitor, căci ele nu sunt doar parte a unui patrimoniu, ci și emblema unui identități culturale.

Structura aleasă de Silviu Borș pentru propria-i lucrare, cu capitole care poartă numele celor ce au exercitat funcția de bibliotecar la Biblioteca Astra, ar fi putut fi utilă dacă ar fi surprins, așa cum literații reușesc câteodată mai bine decât istoricii, diversitatea profilurilor intelectuale, morale, psihologice. Silviu Borș s-a străduit să întregească imaginea fiecărui bibliotecar și cu ajutorul documentelor de arhivă, după cum propria formație intelectuală, de istoric și bibliotecar, l-a ajutat pe alocuri să identifice cu ușurință leitmotivele activității desfășurate de proprii “eroi”.

Pozitiv este și felul în care autorul a încercat să păstreze legătura cu contextul epocii, relevând patronajul exercitat de conducerea Astrei asupra propriei biblioteci, ca și asupra muncii bibliotecarilor.

În capitolul intitulat *Contextul social, cultural și politic* (pp. 35-54) ne-am fi așteptat însă la o analiză mult mai generoasă, având în vedere istoriografia bogată din ultimele decenii. În ciuda faptului că profesorul Keith Hitchins este o personalitate care nu poate fi omisă când e vorba de istoria Transilvaniei moderne, a reduce acest context socio-cultural și politic la informațiile culese dintr-una din cărțile domniei sale, *România 1774-1866* (1996), precum și din alte câteva lucrări binecunoscute despre Astra, semnate de Vasile Curticăpeanu, Pamfil Matei, Mihai Sofronie ș.a., fără a apela la sugestii analitice din istoriografia occidentală ori fără a insera în acest context și un istoric al bibliotecilor românești, autorul limitându-se doar la câteva sumare comentarii făcute asupra unor regulamente de funcționare, ni se pare o carență de conținut.

Dacă citim printre rânduri remarcăm, fără doar și poate, cât de dificil a fost procesul de întemeiere al Bibliotecii Astra, proiectată a fi cea mai bogată bibliotecă pusă la dispoziția românilor ardeleni, atât în ceea ce privește întregirea anuală a fondului de carte, la început îndeosebi datorită donațiilor, cât și în privința unor detalii administrative, legate de sediu și dotarea cu mobilier ori de angajarea în funcția de bibliotecari a unor persoane agreate de membrii Astrei, mai târziu, a celor cu studii de specialitate. Din fericire, capitolul *Considerații finale* (pp. 269-282) este în măsură să ofere o imagine, chiar dacă sintetică, asupra evoluției bibliotecii, de la o perioadă la alta. Păcat însă că autorul nu a insistat doar asupra acelor subiecte care i-au reținut atenția și pe parcursul cărții, adică fondul de carte, regulamentele bibliotecii, personalul, tipurile de clasificare a colecțiilor, hazardându-se, fără prea mare succes, și să ridice mănua unui subiect cine știe de către cine aruncat, legat de problematica lecturii. Dar ceea ce în istoriografia europeană este un amplu teritoriu de cercetare, iar Henri-Jean Martin, Roger Chartier și Frédéric Barbier sunt cu siguranță câteva dintre numele cele mai cunoscute mediului românesc dintr-o lungă serie de altfel, atunci când e vorba de practica și istoria lecturii, ne apare în concluziile lui Silviu Borș ca un colț străin de obiectul cărții, “rezolvat” în fugă, prin câteva citate culese din Horia Petra Petrescu, bibliotecar al Astrei, Liviu Rebreanu (!) și indirect din George Călinescu (via Liviu Malița!).

Din păcate, opțiunea autorului de a reduce istoria bibliotecii la galeria de bibliotecari care au slujit-o timp de nouă decenii, a fost o soluție care a dus la un copleșitor asalt de cifre și date, monoton și monocord, din hățișul căruia cu greu cititorul poate reține ceea ar merita reținut, ca inovații majore ale unui sistem ce s-a articulat în durata lungă. După cum, rămân în urma lecturii suficiente întrebări fără răspuns: cum se explică demisiile repetate, mai ales ale primilor bibliotecari? Au fost ele doar efectul

promovării de către conducerea Astrei în alte funcții, cum ne lasă, pe alocuri să înțelegem autorul? Sau au fost și alte motive care au înclinat echilibrul între a fi bibliotecar și a deveni un alt funcționar al regimului, în a doua direcție? Ce modele au folosit bibliotecarii Astrei, mai ales în legătură cu sistemele de catalogare folosite? Înlocuirile repetate ale acestor sisteme erau cu siguranță ancorate într-o realitate biblioteconomică, din trecut și din prezent. O comparație mai atentă cu alte biblioteci din Transilvania și din Regat se impunea; doar în grabă autorul presară câteva informații legate de modelul Bibliotecii Academiei Române sau de rolul dinamizator al clujenilor, aflați în refugiu la Sibiu, după drama politică din anul 1940. Ce impact a avut asupra climatului din bibliotecă angajarea ca ajutor de bibliotecar a unei femei, începând cu 1928, iar mai apoi, în ce măsură se poate vorbi de o feminizare a acestei profesii la Biblioteca Astra, mai evident după 1945, în urma detașării unor dascălițe în acest mediu?

Probabil că sub presiunea momentului aniversar prin care biblioteca Astra urma să treacă în anul 2011 Silviu Borș a dorit să ofere cititorilor posibilitatea unei comparații trecut/ prezent, mai ales că, beneficiind de contextul unei capitale culturale europene în 2007, Sibiu s-a ales și cu un sediu modern al bibliotecii publice. Cartea rămâne așadar o tentativă în a proiecta noi lumini asupra a ceea ce, sub semnul a nouă decenii, a fost biblioteca Astra. Dar o monografie modernă, în care, instituția, ca o adevărată vedetă, să-și ridice vălul nu doar de pe chipul bibliotecarilor ei din trecut, ci și de pe cel al întregului ei patrimoniu și chiar de pe cel al cititorilor ce i-au trecut pragul, își mai așteaptă încă autorul.



Aurel Băeșu, *Spălătorese*

Un scriitor de neobișnuită forță spirituală este Cornel Constantin Ciomâzgă (autor al celebratului volum *Lucrarea* publicat cu mai mulți ani în urmă). De data aceasta Cornel Ciomâzgă a adus în templul culturii și spiritualității române o altă ofrandă, cartea *Se întorc morții acasă* (Ed. Cartea actuală, București, 2014). Dramatica poveste a personajului principal ce include o viață de călău, înmormântarea, revenirea printre vii, și convertirea are suspensuri ce trimit la *Numele trandafirului*, cartea lui Umberto Ecco, evident, aici în context deosebit și cu accente specifice.

Volumul este o piramidă de spiritualitate, un stâlp de susținere a legăturii dintre om și Dumnezeu, o magistrală lecție de inițiere a cititorului în tainele vieții interioare. Prelegerile catehetice dar și cele de studiu biblic și de patristică (impresionantă vasta bibliografie stăpânită de autor) abundă și se împletesc în mod firesc cu narațiunea și într-un fel care-l face pe cititor să treacă în mod constant de la personajul principal la el însuși, să acumuleze informații prețioase de teologie și spiritualitate creștină și să se interpeleze cu privire la propria lui stare în fața lui Dumnezeu.

Cartea povestește o convertire dar autorul o face în așa fel încât ajută la convertirea (dorită) a fiecărui cititor. Avem de a face cu o “lucrare” strălucită și strălucitoare.

Th.D.



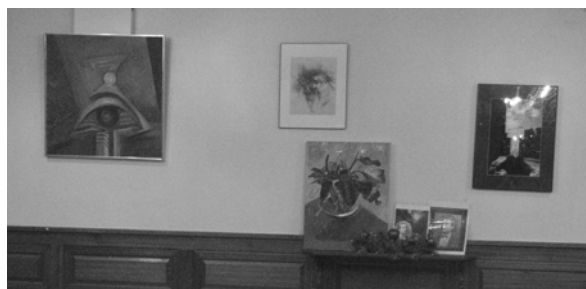
Ioan Marinescu, epigramist de anvergură și autor de haiku, ne-a adus la New York mai multe din recente sale volume publicate. Pentru că suntem în plină iarnă am ales pentru acest semnal cartea de versuri *Locuind lângă iarnă* (Ed. Fundației pentru Studii Europene, Cluj-Napoca, 2004). Tonul poeziei este melancolic-sapiential. Se vede acest lucru chiar din primul poem, intitulat *Avertizare*: “Când dormi în preajma iernii, iubirile sunt scurte”, ne avertizează poetul parcă îndemnându-ne să fim veghetori dacă vrem iubirea să dureze, și mai ales dacă realizăm că drumul nostru prin timp este unul și unic și că nu ne putem scălda a doua oară în aceeași apă a unui râu (Heraclit). Ioan Marinescu o spune în felul său: “Sunt fiul ce presimte că nu s-o mai întoarce” (*Presimțire de iarnă*). O altă presimțire este aceea despre “o iarnă netrăită ce m-așteaptă-n pragul ușii” (*Poem pentru mai târziu*), care aduce cu sine neliniștitoarea întrebare: “Din iarna ce m-așteaptă îmi va fi dat să gust?” (*Reintrare în tăcere*). Și dacă da, pentru poet iarna rămâne totuși anotimpul mării plecări și o spune ca-ntr-un requiem înainte de vreme: “cu fulgii prinși în horă murim încet în alb” (*Inventar de ianuarie*).

În și prin acest volum Ioan Marinescu îl ghidează pe cititor prin labirintul cercetărilor interioare.

Th.D.

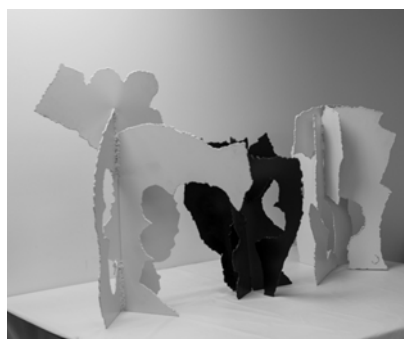


Excelența Sa Doamna Consul General Ioana-Gabriela Costache vorbind la Simpozionul „M. Eminescu”, 17 ianuarie 2015, pe fondul icoanelor pe lemn ale copiilor din cercul de pictură al Bisericii Sf. Pantelimon, Foișorul de Foc, București.



Sus: icoanele pe sticlă de la Cercul de iconografie al Centrului de Îngrijire Paliativă „Sf. Nectarie”, București.

Aspect din expoziție  
(de la st.): Alexandra  
Stoenescu, Cristian  
Olteanu, Șerban  
Chelariu, Doru  
Tsaganea.



Viorica Colpacci, *Familie*,  
oțel sudat, 2007

## Galeria “Spiritus”, prezențe artistice

Simpozionul “M. Eminescu” și simpozionul Unirii Principatelor din anul acesta, au fost evenimente importante pentru Galeria “Spiritus”. Cu această ocazie artiștii galeriei, au avut prilejul de a prezenta o serie de lucrări de artă plastică dedicate poetului național și respectiv Unirii .

La atmosfera simpozionului și calitatea comunicărilor de înaltă ținută academică, organizat de Pr. Prof. Dr. Theodor Damian, Președintele Institutului Român de Teologie și Spiritualitate Ortodoxă, a contribuit și prezența unor nume de seamă pentru cultura diasporei newyorkeze, incluzând pe cel al D-nei Consul General al României Excelența Sa Ioana-Gabriela Costache și al D-nei Dr. Doina Uricariu, directoarea ICR NY.

În acest context, lucrările de artă plastică prezentate de Galeria “Spiritus” prin diversitatea și calitatea lor lirică și spirituală, au fost nu un fundal scenografic decorativ, ci o parte integrantă din structura simpozionului. La cele două simpozioane s-au putut admira lucrări ale artiștilor din New York: Viorica Colpacci, sculptură, Alexandra Stoenescu și Șerban Chelariu, pictură, Doru Tsaganea și Despina Amărieuței, artă digitală. Deasemenea expozanții din România: Cristian Olteanu și Luca Vaeni, grafică, Ionel Cristescu, Adriana Căruntu, Vasile Brosh pictură, Silvia Covaliu, pictură pe sticlă, și Liviu Șoptelea, print digital, au prezentat lucrări de înaltă ținută estetică.

O notă aparte a adus prezența în expoziție a lucrărilor copiilor iconari de la Biserica “Sf. Pantelimon”, Foișorul de Foc, din București, unde paroh este Preot Dr. Bogdan Teleanu, coordonatorul programului de cateheză a copiilor prin mijloace alternative. Dacă anul trecut copiii cercului de iconografie fondat de artista Viorica Colpacci, directoarea Galeriei “Spiritus”, s-au întrecut în realizarea primelor lor icoane pe sticlă, anul acesta copiii selecționați de profesoara lor au fost introduși în tainele artei bizantine. Ei au învățat specificul artei sacre și au pictat cu adevărată emoție prima lor iconiță pe lemn, fascinați fiind de tehnica picturală, dar mai ales de cea a aplicării foiței de aur, eveniment ce va rămâne desigur un moment de neuitat pentru ei. Theodora Niculescu, Andrea Ieremia, Ruxandra Grigoriu, Alina Vlad și D-na Cristina Teleanu, membrii atelierului de iconografie, au fost mândri de a trimite la simpozion odată cu iconițele lor și un mesaj de bucurie și solidaritate cu cei ce sărbătoresc, atât de departe de spatiul mioritic, pe marele nostru poet național.

Galeria a prezentat și o serie de icoane pe lemn și sticlă executate la cercul de iconografie înființat de D-na Viorica Colpacci la Centrul de Îngrijire Paliativă “Sf. Nectarie”, al cărui director este D-ra Adriana Căruntu. Pictura realizată la acest centru are drept scop facilitarea strângerii de fonduri pentru suplimentarea medicamentelor necesare îngrijirii bolnavilor terminali, cu ajutorul artei executate de membrii spitalului.



# Broadway Medical Office

**Napoleon Săvescu, MD** Medicina internă, mică chirurgie  
**F. Christodoulidou, MD** Med. internă, hematologie, oncologie  
**Iqbak, MD** Cardiologie  
**Mircea Golimbu, MD** Urologie, Prof. NYU  
**Dan R. Cimponeriu, MD** Gastroenterologie, Hepatologie

Cabinetul nostru este dotat cu echipament  
nou și modern pentru:



**X-Ray**  
**EKG**  
**Spirometrie (Evoluări Pulmonare)**  
**Sonografii Abdominale,**  
**de Rinichi și Cardiace**  
**Cardiotrace (EKG prin telefon)**  
**24 de ore Halter Monitor**  
**Sigmoidoscopii și Pap smear**  
**Tens (Stimulare electrică)**  
**Ultrasound**  
**Timpanometrie**  
**toate testele de sânge și urină**  
**teste pentru depistarea**  
**cancerului de colon și ulcer**  
**teste pentru aids (rezultatul în 24-48 ore)**  
**Tratamente specializate**

**Luni, Marti, Joi 10am-8pm**

**Miercuri 4-8pm**

**Sambata 10am - 4pm**

**Fara programare**

**21-26 Broadway, LIC, NY 11106 (718) 932-1700**

subway: N până la stația Broadway (Queens)

bus: Queens 104 de la 48 Street, Sunnyside, Q 19 A de la 82<sup>nd</sup> Street,  
Jackson Heights

Manhattan 101 de la 59<sup>th</sup> Street, Manhattan, până la Steinway,  
unde schimbați cu Q 104.

◆ Vineri 7 noiembrie 2014, în Cenaclul “M. Eminescu” din New York, la restaurantul “Bucharest”, a fost lansată revista *Respiro* (director Doru Paul Mugur, redactor Adina Dabija). Au vorbit Theodor Damian, Adina Dabija și Timotei Ursu. Au mai luat cuvântul Ștefan Benedict, Virgil Ciucă și Grigore Culian.

◆ Joi 13 noiembrie 2014, în cenaclul nostru, la restaurantul românesc “Harmony” a fost lansat volumul de poezii *Execuția* de Virgil Ciucă. Au vorbit Theodor Damian, M. N. Rusu și Mircea Săndulescu. Au mai luat cuvântul Dima Lascu, Lisa Pecai, Mircea Urucu și autorul.

◆ Duminică 16 noiembrie 2014 la Biserica noastră a avut loc masa festivă de Lăsatul Secului pentru postul Nașterii Domnului.

◆ Duminică 30 noiembrie 2014 a avut loc la Biserică masa festivă și celebrarea zilei naționale a României. Evocarea momentului istoric a fost făcută de Prof. William Flaviu Rițiu.

◆ Vineri 5 decembrie 2014, oaspetele Cenaclului nostru a fost scriitorul Lucian Dan Teodorovici din România. S-a vorbit despre volumele *Matei Brunul*, *Cercul nostru vă prezintă*, și *Celelalte povești de dragoste*. Au vorbit Theodor Damian, Doina Uricariu și M. N. Rusu. Au mai luat cuvântul Mariana Terra, Adina Dabija și Virgil Ciucă.

◆ Sâmbătă 6 decembrie 2014 s-a desfășurat cel de-al 22-lea Simpozion Teologic, Ecumenic și Interdisciplinar organizat de Institutul Român de Teologie și Spiritualitate Ortodoxă și de General Theological Seminary, New York, sub egida filialei americane a Academiei Oamenilor de Știință din România. Evenimentul s-a ținut la Seminarul Teologic Episcopal (General Theological Seminary) din Manhattan. Tema generală a fost *Remembering Peace, Justice and Forgiveness in a Time of War*.

Prezentările au fost după cum urmează:

Theodor Damian, PhD, Professor of Philosophy and Ethics, Metropolitan College of New York; President of the Romanian Institute of Orthodox Theology and Spirituality, President of the American Branch of the Academy of Romanian Scientists: *Errare Humanum Est. Absolvere Divinum*

Clair McPherson, PhD, Professor of Ascetical Theology, General Theological Seminary; Priest Associate, Church of the Transfiguration,

Manhattan (Episcopal): *Da Pacem Domine: a Prayer for Peace from the Seventh to the Twenty-First Century*

Richard Grallo, PhD, Professor of Applied Psychology, Metropolitan College of New York: *Four Functions of Experience in Human Learning*

Louis Tietje, PhD, Professor of Ethics, Metropolitan College of New York, and Steven Cresap, PhD, Associate Professor of Modern European Intellectual History, Metropolitan College of New York: *Rival Norms of Social Justice: Is There a Winner?*

Doru Tsaganea, PhD, Professor of Mathematics, Metropolitan College of New York: *The Ukrainian Conflict and Christian Moral Values*

Alina Feld, PhD, Assistant Professor of Philosophy, Long Island University Global: *Richard Kearney's Welcoming the Stranger: or on The Courage to Forgive*

Elvin T. Ramos, PhD, Founder and President, Global Tassels, Inc., Adjunct Assistant Professor, St. John's University: *The Practice of Peace and the Engagement of Social Justice through Education During the Never Ending Global War on Poverty*

Ana Chelariu, PhD, Independent Scholar, New Jersey: *Jesus' Curse of the Fig Tree (New Testament) and The Bráhman of Two Birds in a Fig Tree (Rig Veda), Parables of Teaching*

Moderatorul a fost Prof. Dr. Humphrey Crookendale, decan al Facultății de Management, Metropolitan College of New York, comentatori au fost Bert Breiner, Profesor de religie la Hunter College, City University of New York și David Rosner, Profesor de Etică la Metropolitan College of New York.

Galeria "Spiritus" (Director Viorica Colpacci, MA) a fost prezentă cu o expoziție de artă. La eveniment a fost lansată revista *Symposium* (vol. XXI, Nr. 1, 2014) ce conține o selecție a lucrărilor prezentate la simpozionul din 2013, cu tema *Vivat Academia! How Post-Modern Rhetoric Shapes Our Understanding of Modern and Pre-Modern Values*. Recepția evenimentului a fost oferită de D-na Mihaela Stan.

◆ Duminică 7 decembrie Biserica noastră a avut ca oaspete pe scriitorul Augustin Ostace din Germania care și-a prezentat ultimele cărți publicate. Au mai luat cuvântul Theodor Damian, M. N. Rusu, Flaviu Rițiu, Sorin Ifrim, Cristi Anițului.

◆ Joi 25 decembrie la Biserică s-a sărbătorit marele praznic al Nașterii Domnului. După Sf. Slujbă s-a cântat un grupaj de colinde de către toți cei prezenți, apoi a venit Moș Crăciun și a împărțit daruri copiilor. În sala socială la masa festivă copiii și tinerii parohiei au oferit un splendid program de dansuri clasice și populare românești. Au cântat pentru cei

prezenți îndrăgiți interpreți Berti Samovici, Lăcrămioara Răileanu și Mario Dumitrescu.

◆ Pe data de 5 ianuarie 2015 în curtea Bisericii s-a construit tradiționala cruce de gheață. Echipa din acest an a fost formată din D-nii Ciprian Solomon, Marius Stoica, Pr. Th. Damian, Cristi Anițului, Sorin Lazăr, Cristian Pascu, M. N. Rusu, Victor Plăvițu, Alex Orza, Andrei Damian, Alex Marmara, și D-na Nuți Ionescu.

◆ Sâmbătă 17 ianuarie, la restaurantul “Bucharest” din New York (D-l Vasile Bădăluță) a avut loc cel de-al 22-lea Simpozion anual “M. Eminescu”, organizat de Institutul Român de Teologie și Spiritualitate Ortodoxă, New York, de Societatea Română creștină “Dorul” (înființată în 1903) New York, sub auspiciile filialei americane a Academiei Oamenilor de Știință din România. Tema generală a fost *M. Eminescu: “Scrisoarea a VI-a” către România de azi*.

Deschiderea lucrărilor a fost făcută de Pr. Prof. univ. Dr. Theodor Damian, președintele al Institutului Român de Teologie și Spiritualitate Ortodoxe și al filialei americane a Academiei Oamenilor de Știință din România și de D-l Ing. Cristian Pascu, președintele Societății “Dorul”, care au introdus-o pe Excelența Sa Ioana Gabriela Costache, Consulul General al României la New York, după care a urmat poemul *Rugăciune* de M. Eminescu recitat de actorul Cristian Balint și cuvântul de întâmpinare al D-nei Consul General.

Lucrările Simpozionului au fost moderate de Doamnele Mariana Terra și Elena Solomon și s-au prezentat astfel:

Doina Uricariu, Scriitoare, editor, Director ICR New York: *Eminescu: o scrisoare continuă*

Ștefan Stoenescu, Profesor, scriitor, traducător, Ithaca, New York: *Câteva observații privitoare la diapazonul retoric al liricii eminesciene*

M. N. Rusu, Critic și istoric literar, New York, redactor-șef al revistei *Lumină Lină: Eminescu contra Eminescu*

Theodor Damian, Scriitor, profesor, Președinte al Filialei americane a Academiei Oamenilor de Știință din România și al Institutului Român de Teologie și Spiritualitate Ortodoxă, New York: *Religie și credincioșie la Eminescu: un dialog cu Răzvan Codrescu*

Valentina Ciaprazi, Profesor de limbă și literatură franceză, LaGuardia Community College, New York: *Eminescu între simbolism și romantism*

Napoleon Săvescu, Medic, Președintele Asociației Dacia Revival International, New York, directorul revistei *Dacia Magazin: Chipul Dacilor în opera lui Eminescu*

Mircea Săndulescu, Scriitor: *Ce se câștigă când se pierde ceva?*

Doru Tsaganea, Profesor de Matematică la Metropolitan College of New York: *Războiul de la 1877 în publicistica eminesciană*

William Flaviu Rițiu, Profesor de statistică la John Jay College, New York: *Implicația politică a lui Eminescu*

Galeria "Spiritus" (director Viorica Colpacci, MA) a fost prezentă cu o expoziție omagială unde au avut lucrări expuse artiști din București: Cristian Olteanu, Luca Vaeni (grafică), Ionel Cristescu, Silvia Covaliu, Adriana Cărunțu, Vasile Bros (pictură), Liviu Șoptelea din Botoșani (print digital), alături de copii iconari de la atelierul de iconografie al Bisericii Sf. Pantelimon (București) condus de artista Viorica Colpacci: Theodora Niculescu, Andrea Irimia, Ruxandra Grigoriu, Alina Vlad și Cristina Teleanu (icoane pe lemn) și o selecție de icoane pe sticlă executate de un grup de copii, proiect susținut de către Arhiepiscopia Bucureștilor.

Participarea artiștilor români din New York a inclus pe Viorica Colpacci (sculptură), Alexandra Stoenescu, Dinu Mitroi, Șerban Chelariu (pictură), Despina Amărieuței (grafică digitală), Doru Tsaganea (fotografie de artă).

(Pentru alte detalii a se vedea reportajul Marianeî Terra în *Romanian Journal*, Nr. 760 din 4 februarie 2015, New York, p. 19.)

◆ Duminică 18 ianuarie la Biserica noastră Simpozionul "M. Eminescu" a fost continuat cu un parastas făcut în memoria lui M. Eminescu, a lui Grigore Vieru, a lui George Alexe și a Mitropolitului Antonie Plămădeală, personalități evocate apoi la masa festivă din sala socială. Poeți din cenaclul nostru au recitat din creația lor.

◆ Duminică 25 ianuarie la Biserică, după Sf. Slujbă a avut loc cel de-al 22-lea Simpozion dedicat Unirii Principatelor Române, organizat de Institutul Român de Teologie și Spiritualitate Ortodoxă și de filiala americană a Academiei Oamenilor de Știință din România.

După cuvenita rugăciune rostită de Pr. paroh Theodor Damian s-a cântat imnul *Deșteaptă-te române*; Pr. Theodor Damian a vorbit apoi despre personalitatea D-nei Consul General Ioana Gabriela Costache, oaspetele de seamă a evenimentului. Excelența sa a rostit un frumos cuvânt legat de importanța actului istoric celebrat. Au fost prezentate apoi lucrări astfel:

Pr. Dr. Theodor Damian, Scriitor, Președintele Institutului Român de Teologie și Spiritualitate Ortodoxă, New York, Profesor de Filosofie și Etică la Metropolitan College of New York: *Rolul Bisericii Ortodoxe Române în actul Unirii*

Dr. Doru Tsaganea, Profesor de Matematică la Metropolitan College of New York: *Unirea Principatelor din perspectiva unificării europene*

M. N. Rusu, Critic și istoric literar, Redactor-șef *Lumină Lină*: *Radu Theodoru și poemul său Hora Unirii*.

Au urmat dansurile populare și clasice oferite de un grup de 22 de copii și tineri din parohia noastră, toți îmbrăcați în costume naționale românești, după care copiii Natalie Pascu (9 ani) și Isabellla Pascu (7 ani) au oferit un recital de poezie și pian, urmat de cântecele îndrăgiților interpreți de muzică românească Berti Samovici, Lăcrămioara Răileanu, Mario Dumitru și Toni Chihu. Momentul următor a constat într-un extins recital de poezie susținut de D-le Mariana Terra, Valentina Ciaprazi, Maria Ralee, Elena Mitru, Elena Strujan și de D-nii M. N. Rusu și Paul Murariu din poeți clasici și contemporani români, pe tema Unirii, și de alt recital de poezie susținut de poeți din Cenuclul literar "M. Eminescu" din New York (au citit din creația proprie). Galeria "Spiritus" (director Viorica Colpacci) a expus lucrări ale unor artiști plastici din comunitatea noastră și din țară.

S-a dansat *Hora Unirii* de către toți cei prezenți. Generoasa recepție (masa festivă) a fost oferită de D-na Mitsura Salgian în memoria tatălui ei, artistul Garabet Salgian, decedat cu un an în urmă.

(A se vedea și reportajul Marianeii Terra în *Romanian Journal*, Nr. 761, februarie 2015).

◆ Duminică 1 februarie, la Biserica noastră s-a celebrat hramul Institutului Român de Teologie și Spiritualitate Ortodoxă (Sf. Trei Ierarhi). Cu acest prilej s-a ținut și Adunarea generală a parohiei cu alegerea de membri în Consiliul și Comitetul parohial. A fost inaugurată în acest context școala noastră duminicală pentru copii și tineri, condusă de Prof. Irina Anițului.

◆ Vineri 6 februarie în cenuclul nostru s-a lansat revista *Dacia Magazin* (Director Dr. Napoleon Săvescu, redactor-șef Mariana Terra). Au vorbit Theodor Damian, M. N. Rusu și Mariana Terra. Au mai luat cuvântul Doina Mureșan, Elena Strujan, Ion Burcin, Dima Lascu și Cristisan Pascu.

(A se vedea și reportajul Marianeii Terra în *Romanian Journal*, Nr. 761, februarie 2015).

◆ Duminică 8 februarie la Biserică, după Sf. Slujbă, s-a serbat Balul Mărțisorului și Lăsatul secului pentru postul Sf. Paști. Au cântat cu această ocazie cunoscuții interpreți ai cântecului românesc Lăcrămioara Răileanu și Berti Samovici, acompaniați la orgă de Mario Dumitrescu. Președintele consiliului parohial, Dr. Napoleon Săvescu, a oferit mărțișoare doamnelor prezente.

(A se vedea și reportajul Marianeii Terra în *Romanian Journal*, Nr. 761, februarie 2015).

Biserica noastră: **St. George Episcopal Church in Astoria, pe 27 Ave cu 14 Street** (lângă East River). Slujbele duminicale (Sf. Liturghie) au loc la ora 2:00 PM. Mijloace de transport: Metrou N și W până la stația Astoria Boulevard; bus Q18, Q102 și Q103.

**Studiul Biblic** (sunați pentru înscriere la 718-626-6013)

**Cenaclul literar “M. Eminescu”:** Vinerea la fiecare două săptămâni. Pentru detalii sunați la 718-626-6013, sau vizitați [www.romanian-institute-ny.org](http://www.romanian-institute-ny.org).

**Scoala de duminică:** În fiecare duminică, după Sf. Slujbă, la Biserică. Pentru detalii sunați la tel. 718-626-6013 sau 917-892-6013 (Pr. Th. Damian).

